

STATISTIKOS DEPARTAMENTAS

ISSN 1822-6000

**SMULKIŲ IR VIDUTINIŲ
ĮMONIŲ
VERSLO SĄLYGOS**

Vilnius 2007

Sutartiniai ženklai

- – tokio reiškinio (rodiklio) atitinkamu laikotarpiu nebuvo

Galimi nedideli nukrypimai dėl skaičių apvalinimo.

Naudojant Statistikos departamento duomenis, būtina nurodyti duomenų šaltinį.

© Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2007

ISSN 1822-6000

TURINYS

ĮŽANGA	7
I. SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO ĮMONIŲ APIBRĖŽIMAS	8
SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO ĮMONIŲ APIBRĖŽIMAS PAGAL 2003 M. GEGUŽĖS 6 D. EUROPOS KOMISIJOS REKOMENDACIJĄ	8
SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO ĮMONIŲ APIBRĖŽIMAS LIETUVOJE	8
II. TYRIMO „SVV ĮMONIŲ VERSLO SĖKMĖS VEIKSNIAI“ METODOLOGINIAI PRINCIPAI	9
TYRIMO IMTIS PAGAL APSKRITIS	9
TYRIMO IMTIS PAGAL EKONOMINĖS VEIKOS RŪŠIS	10
III. VERSLO PRADŽIA	11
1. NAUJŲ ĮMONIŲ STEIGIMOSI BŪDAI	11
2. SAMDOMI DARBUOTOJAI VERSLO PRADŽIOJE	13
3. VERSLO PRADŽIOS MOTYVACIJA	16
4. VERSLO FINANSAVIMO ŠALTINIAI	21
5. VERSLO PRADŽIOS KLIŪTYS	24
6. VERSLO PATIRTIS PRIEŠ STEIGIANT NAUJĄ ĮMONĘ	27
7. KONSULTAVIMOSI VERSLO KLAUSIMAIŠ ŠALTINIAI	28
8. VERSLININKŲ POREIKIS PAPILDOMAI MOKYTIS VERSLO ADMINISTRAVIMO	32
9. VERSLININKO SOCIALINIAI-DEMOGRAFINIAI BRUOŽAI	33
9.1. LYTIS	33
9.2. AMŽIUS	35
9.3. PILIETYBĖ	36
9.4. PROFESINĖ VEIKLA PRIEŠ STEIGIANT ĮMONĘ	37
9.5. IŠSILAVINIMAS	39
9.6. PAPILDOMAS DARBAS	41
IV. ĮMONIŲ BŪKLĖ TYRIMO METU	43
1. ĮMONIŲ VALDYMO BŪDAI	43
2. DARBUOTOJŲ SKAIČIAUS POKYČIAI	44
3. ĮMONIŲ APYVARTA	46
4. PREKIŲ AR PASLAUGŲ UŽSAKOVAI	48
5. PREKIŲ AR PASLAUGŲ PARDAVIMO RINKOS	49
6. ĮMONĖS PELNINGUMO VERTINIMAI	51
7. ĮMONIŲ INOVACINĖ VEIKLA	52
8. VEIKSNIAI, NEIGIAMAI ĮTAKOJĘ PRODUKCIJOS AR PASLAUGŲ PARDAVIMĄ	56
9. VEIKSNIAI, TRUKDANTYS VERSLO PLĖTRAI	58
10. INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMAS VERSLE	60
V. ATEITIES PLANAI	64
1. ĮMONIŲ STRATEGINIAI PLANAI ARTIMIAUSIEMS DVEJIEMS METAMS	64
2. VERSLO PLĖTROS PROGNOZĖS SEKANTIEMS METAMS	66
2.1. APYVARTOS POKYČIŲ PROGNOZĖS SEKANTIEMS METAMS PAGAL EKONOMINĖS VEIKLOS RŪŠIS	66
2.2. DARBUOTOJŲ SKAIČIAUS POKYČIŲ PROGNOZĖS SEKANTIEMS METAMS	68
2.3. PARDUODAMŲ PREKIŲ IR PASLAUGŲ ASORTIMENTO POKYČIŲ PROGNOZĖS	69
2.4. PELNINGUMO POKYČIŲ PROGNOZĖS	71
3. SĄLYGINIO PELNO PASKIRSTYMO PRIORITETAI	72
VI. PARAMA VERSLUI	75
1. ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PANAUDOJIMAS SVV PLĖTRAI	75
2. REIKALINGIAUSIA PARAMA SMULKIAM IR VIDUTINIAM VERSLUI	78
IŠVADOS	83

LENTELĖS

1 lentelė.	SVV įmonių steigimosi būdai pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.	12
2 lentelė.	SVV įmonių steigimosi būdai pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.	12
3 lentelė.	SVV įmonių steigimosi būdai pagal apskritis 2006 m.	13
4 lentelė.	SVV įmonių steigimosi būdai pagal apskritis 2007 m.	13
5 lentelė.	Samdomų darbuotojų skaičius verslo pradžioje pagal ekonominės veiklos rūšis	15
6 lentelė.	Samdomų darbuotojų skaičius verslo pradžioje pagal apskritis	16
7 lentelė.	Veiksniai labiausiai įtakoję nuosavo verslo steigimą pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.	18
8 lentelė.	Veiksniai labiausiai įtakoję nuosavo verslo steigimą pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.	19
9 lentelė.	Veiksnių įtakos verslo pradžia vertinimai pagal apskritis 2006 m.	20
10 lentelė.	Veiksnių įtakos verslo pradžia vertinimai pagal apskritis 2007 m.	20
11 lentelė.	Verslo pradžios finansavimo šaltiniai pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.	22
12 lentelė.	Verslo pradžios finansavimo šaltiniai pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.	22
13 lentelė.	Verslo pradžios finansavimo šaltiniai pagal apskritis 2006 m.	23
14 lentelė.	Verslo pradžios finansavimo šaltiniai pagal apskritis 2007 m.	23
15 lentelė.	Sunkumai steigiant įmonę pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.	25
16 lentelė.	Sunkumai steigiant įmonę pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.	25
17 lentelė.	Sunkumai steigiant įmonę pagal apskritis 2006 m.	26
18 lentelė.	Sunkumai steigiant įmonę pagal apskritis 2007 m.	26
19 lentelė.	Konsultavimosi verslo klausimais šaltiniai pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.	29
20 lentelė.	Konsultavimosi verslo klausimais šaltiniai pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.	30
21 lentelė.	Konsultavimosi verslo klausimais šaltiniai pagal apskritis 2006 m.	31
22 lentelė.	Konsultavimosi verslo klausimais šaltiniai pagal apskritis 2007 m.	31
23 lentelė.	Verslininkų mokymasis prieš steigiant įmonę pagal ekonominės veiklos rūšis	32
24 lentelė.	Ar tam, kad įsteigtumėt įmonę, specialiai to mokėtės ar buvote mokamas?	33
25 lentelė.	Verslininkų lytis pagal ekonominės veiklos rūšis	34
26 lentelė.	Verslininkų lytis pagal apskritis	34
27 lentelė.	Verslininkų amžius, verslo pradžioje pagal ekonominės veiklos rūšis	35
28 lentelė.	Verslininkų amžius, verslo pradžioje pagal apskritis	36
29 lentelė.	Verslininkų pilietybė pagal ekonominės veiklos rūšis	37
30 lentelė.	Verslininkų pilietybė pagal apskritis	37
31 lentelė.	Verslininkų ankstesnė profesinė veikla pagal ekonominės veiklos rūšis	38
32 lentelė.	Verslininkų ankstesnė profesinė veikla pagal apskritis	39
33 lentelė.	Verslininkų išsilavinimas pagal ekonominės veiklos rūšis	40
34 lentelė.	Verslininkų išsilavinimas pagal apskritis	40
35 lentelė.	Įmonių valdymo būdai pagal ekonominės veiklos rūšis	44
36 lentelė.	Įmonių valdymo būdai pagal apskritis	44
37 lentelė.	Užsakovų skaičius pagal ekonominės veiklos rūšis	49
38 lentelė.	Užsakovų skaičius pagal apskritis	49
39 lentelė.	Įmonių prekių ir paslaugų pardavimo rinkos pagal ekonominės veiklos rūšis	50
40 lentelė.	Įmonių prekių ir paslaugų pardavimo rinkos pagal apskritis	51
41 lentelė.	Įmonės pelningumo vertinimo rodikliai pagal ekonominės veiklos rūšis	52
42 lentelė.	Įmonės pelningumo vertinimo rodikliai pagal apskritis	52
43 lentelė.	Inovacinės veiklos kryptys pagal ekonominės veiklos rūšis	55
44 lentelė.	Inovacinės veiklos kryptys pagal ekonominės veiklos rūšis	55
45 lentelė.	Didžiausios produkcijos arba paslaugų pardavimo klūtys pagal ekonominės veiklos rūšis	57
46 lentelė.	Veiksniai labiausiai neigiamai įtakoję produkcijos arba paslaugų pardavimą pagal ekonominės veiklos rūšis	57
47 lentelė.	Pagrindinių verslo plėtros kliūčių vertinimas	59
48 lentelė.	Verslo plėtros klūtys pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.	59
49 lentelė.	Verslo plėtros klūtys pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.	60

50 lentelė.	Informacinių technologijų (IT) taikymas SVV pagal ekonominės veiklos rūšis	62
51 lentelė.	Informacinių technologijų (IT) taikymas SVV pagal apskritis	63
52 lentelė.	SVV įmonių strateginiai planai artimiausiems dvejiems metams pagal ekonomines veiklas	65
53 lentelė.	SVV įmonių strateginiai planai artimiausiems dvejiems metams pagal apskritis	65
54 lentelė.	Verslo plėtros prognozės sekantiems metams	66
55 lentelė.	Apyvartos pokyčių prognozės sekantiems metams pagal ekonominės veiklos rūšis	67
56 lentelė.	Apyvartos pokyčių prognozės pagal apskritis	68
57 lentelė.	Darbuotojų skaičiaus pokyčių prognozės sekantiems metams pagal ekonominės veiklos rūšis	69
58 lentelė.	Darbuotojų skaičiaus pokyčių prognozės sekantiems metams pagal apskritis	69
59 lentelė.	Parduodamų prekių ir paslaugų asortimento pokyčių prognozės sekantiems metams pagal ekonominės veiklos rūšis	70
60 lentelė.	Parduodamų prekių ir paslaugų asortimento pokyčių prognozės sekantiems metams pagal ekonominės veiklos rūšis	70
61 lentelė.	Pelningumo pokyčių prognozės sekantiems metams pagal ekonominės veiklos rūšis	71
62 lentelė.	Pelningumo pokyčių prognozės sekantiems metams pagal apskritis	71
63 lentelė.	Sąlyginio pelno paskirstymo prioritetai pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.	73
64 lentelė.	Sąlyginio pelno paskirstymo prioritetai pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.	73
65 lentelė.	Sąlyginio pelno paskirstymo prioritetai pagal apskritis 2006 m.	74
66 lentelė.	Sąlyginio pelno paskirstymo prioritetai pagal apskritis 2007 m.	74
67 lentelė.	ES Struktūrinių fondų paramos paskirtis pagal ekonominės veiklos rūšis	77
68 lentelė.	ES Struktūrinių fondų paramos paskirtis pagal apskritis	78
69 lentelė.	Tikslingiausios, verslininkų nuomone, paramos SVV plėtrai kryptys pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.	80
70 lentelė.	Tikslingiausios, verslininkų nuomone, paramos SVV plėtrai kryptys pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.	80
71 lentelė.	Tikslingiausios, verslininkų nuomone, paramos SVV plėtrai kryptys pagal apskritis 2006 m.	81
72 lentelė.	Tikslingiausios, verslininkų nuomone, paramos SVV plėtrai kryptys pagal apskritis 2007 m.	81

DIAGRAMOS

1 diagrama.	SVV įmonių steigimosi būdai	11
2 diagrama.	Samdomų darbuotojų turėjimas verslo pradžioje pagal ekonominės veiklos rūšis	14
3 diagrama.	Samdomų darbuotojų turėjimas verslo pradžioje pagal apskritis	15
4 diagrama.	Veiksniai labiausiai įtakoję nuosavo verslo steigimą	17
5 diagrama.	Verslo pradžios finansavimo šaltiniai	21
6 diagrama.	Sunkumai steigiant įmonę	24
7 diagrama.	Patyrusių įmonės veiklos srityje verslininkų dalis pagal ekonominės veiklos rūšis	27
8 diagrama.	Patyrusių įmonės veiklos srityje verslininkų dalis pagal apskritis	28
9 diagrama.	Konsultavimosi verslo klausimais šaltiniai	29
10 diagrama.	Verslininkų mokymasis prieš steigiant įmonę	32
11 diagrama.	Verslininkai pagal lytį	33
12 diagrama.	Verslininkų amžius verslo pradžioje	35
13 diagrama.	Verslininkų pilietybė	36
14 diagrama.	Verslininkų ankstesnė profesinė veikla	38
15 diagrama.	Verslininkų išsilavinimas	39
16 diagrama.	Papildomai dirbantys verslininkai pagal ekonominės veiklos rūšis	41
17 diagrama.	Papildomai dirbantys verslininkai pagal apskritis	42
18 diagrama.	Įmonių valdymo būdai	43
19 diagrama.	SVV įmonių darbuotojų skaičiaus pokyčiai (nuo veiklos pradžios) pagal ekonomines veiklas	45
20 diagrama.	SVV įmonių darbuotojų skaičiaus pokyčiai (nuo veiklos pradžios) pagal apskritis	46
21 diagrama.	Vidutinė vienos įmonės metinė apyvarta pagal ekonominės veiklos rūšis	47

22 diagrama.	Vidutinė vienos įmonės metinė apyvarta pagal apskritis	48
23 diagrama.	Užsakovų skaičius pagal ekonominės veiklos rūšis	48
24 diagrama.	Įmonių prekių ir paslaugų pardavimo rinkos	50
25 diagrama.	Įmonės pelningumo rodiklio vertinimas	51
26 diagrama.	Verslininkų dalyvavimas inovacinėje veikloje pagal ekonominės veiklos rūšis	53
27 diagrama.	Verslininkų dalyvavimas inovacinėje veikloje pagal apskritis	54
28 diagrama.	Veiksniai, labiausiai darę neigiamą poveikį produkcijos ar paslaugų pardavimui	56
29 diagrama.	Veiksnių, neigiamai įtakančių produkcijos ar paslaugų pardavimą	56
30 diagrama.	Pagrindinių SVV plėtros kliūčių svarba	58
31 diagrama.	Informacinių technologijų (IT) taikymas SVV pagal ekonominę veiklos rūšis	61
32 diagrama.	Informacinių technologijų (IT) taikymas SVV pagal apskritis	62
33 diagrama.	SVV įmonių strateginiai planai artimiausiems dvejiems metams	64
34 diagrama.	Apyvartos padidėjimo prognozės sekantiems metams pagal ekonominės veiklos rūšis	67
35 diagrama.	Darbuotojų skaičiaus ir apyvartos didėjimo santykio prognozės sekantiems metams	68
36 diagrama.	Sąlyginio pelno paskirstymo prioritetai	72
37 diagrama.	Pasinaudoję ES struktūrinių fondų parama pagal ekonominės veiklos rūšis	76
38 diagrama.	Pasinaudoję ES struktūrinių fondų parama pagal apskritis	77
39 diagrama.	Tikslingiausios, verslininkų nuomone, paramos SVV plėtrai kryptys	79

ĮŽANGA

Smulkaus ir vidutinio verslo vaidmuo šalies ūkyje įgauna vis didesnę svarbą. Auga dirbančiųjų skaičius šiame ekonomikos sektoriuje, didėja smulkaus ir vidutinio verslo indėlis į šalies ekonomiką. Tūkstančiui Lietuvos gyventojų 2007 m. sausio 1d. teko 17,6 veikiančių SVV įmonių, o viename kvadratiname Lietuvos ploto kilometre jų veikė 0,91, o kartu su fiziniais asmenimis, turinčiais verslo leidimus šis procentas buvo dar didesnis – 47%. SVV dalis bendroje pridėtinėje vertėje 2004 m., palyginti su 2003 m., padidėjo 0,5% ir sudarė 51,6%. Taigi, SVV įmonių augimas yra ne tik pagrindinis naujų darbo vietų kūrimo ir žmonių gerbūvio kilimo šaltinis, bet ir tiesiogiai įtakoja šalies ekonomikos augimą.

Todėl pagrindiniai verslo politikos prioritetai tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniu lygmeniu yra verslumo ir įgūdžių skatinimas, SVV įmonių galimybių patekti į rinkas (įskaitant viešojo sektoriaus sutartis) gerinimas, biurokratijos mažinimas, SVV augimo potencialo didinimas (sustiprinant jų mokslinių tyrimų ir naujovių diegimo gebą), dialogo bei konsultacijų stiprinimas ir būtinybė visada atsižvelgti į SVV interesus bei poreikius, skatinti ne tik naujų įmonių steigimą, bet ir sudaryti kuo palankesnes sąlygas jau esamų sėkmingai veiklai vykdyti.

Tai reikalauja iš valdymo institucijų, reguliariai nagrinėti dinamiškai kintančias verslo sąlygas bei jų poveikį rinkos dalyviams, numatyti būdus bei priemones tolesniam verslo sąlygų gerinimui. Antra vertus, Vyriausybei, įgyvendinant Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programą, svarbu palaikyti nuolatinį ryšį su šalies verslininkais, sužinoti verslininkų nuomonę apie šią dieną verslo aplinką, esančias problemas bei spręstinus klausimus, o jų pagrindu patikslinti, papildyti savo veiksmus, kad taikomos priemonės duotų didesnę efektą. Viena iš šio ryšio formų – SVV įmonių verslo sąlygų monitoringas, kurį vykdo Statistikos departamentas kasmet atlikdamas SVV sąlygų statistinius tyrimus. Tyrimų duomenys buvo analizuojami ir pateikiami vartotojams įvairiuose statistiniuose leidiniuose.

2007 m. balandžio–gegužės mėn. atliktas naujas „SVV įmonių verslo sėkmės veiksnių“ tyrimas. Nuo praėjusių metų tyrimo pastarasis skiriasi tuo, kad tyrimo objektu buvo pasirinktos ne 2002 m., kaip buvo daroma 2006 m. tyrime, bet 2003 m. susikūrusios ir tyrimo metu veikusios įmonės, nuo įmonės egzistavimo pradžios valdomos to paties verslininko (įmonės savininko arba vieno iš savininkų, įsteigusios įmonę ir aktyviai dalyvavusių jos valdyme). Išsilaikiusio penkerius metus rinkoje verslininko atsakymai suteikė svarbios informacijos ne tik apie priežastis, paskatinusias pradėti verslą, kliūtis ir riziką pirmaisiais veiklos metais, bet ir supažindino su dabartine verslo būkle, tolimesnėmis verslo plėtros prognozėmis bei paramos verslui svarba.

Įvedus duomenis, gauta didelė duomenų bazė, kurios duomenis grupuojant įvairiais būdais, buvo bandoma rasti sąsajas tarp įvairių veiksnių, turinčių įtakos įmonių veiklai. Toks duomenų pateikimo būdas, mūsų nuomone, leidžia išsamiau analizuoti su verslu susijusius procesus – tiek objektyvius, tiek ir subjektyvius, geriausiai parodo smulkaus ir vidutinio verslo įmonių verslininkų nuomones, apie verslo pradžią, plėtros sąlygas, verslo prognozes bei jam reikiamos paramos rūšių svarbą.

Leidinyje pateiktos diagramos ir komentarai, apibendrinančios išvados sudaro puikias galimybes ne tik verslininkams, bet ir tyrėjams, politikams ir plačiai visuomenei detaliau susipažinti su smulkaus ir vidutinio verslo problemomis iš verslininkų pozicijų. Kaip tai pavyko padaryti ir kiek toks metodas padėjo priartėti prie realios verslo situacijos vertinimo ir pristatymo – tėsprendžia skaitytojai.

Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
generalinis direktorius

Algirdas Šemeta

I. SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO ĮMONIŲ APIBRĖŽIMAS

SVV įmonių svarbą Lietuvos ekonomikai lemia didelė tokių įmonių lyginamoji dalis, palyginti su visomis įmonėmis, ir pagamintos pridėamosios vertės dalis bendrame vidaus produkte, tačiau, kalbant apie SVV reikšmę ekonomikai, labai svarbu išsiaiškinti, kaip apibrėžiamas smulkus ir vidutinis verslas. Pagal 2003 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos rekomendaciją (pradėtą taikyti 2005 m. sausio 1 d.) SVV įmones apibūdina **šie kriterijai – įmonės darbuotojų skaičius, metinė apyvarta arba balansinė turto vertė ir įmonės savarankiškumas.**

Smulkaus ir vidutinio verslo įmonių apibrėžimas pagal 2003 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos rekomendaciją

	Darbuotojų skaičius	Metinės pajamos	arba	Turto balansinė vertė
Vidutinė įmonė	< 250	= 50 mln. EUR		= 43 mln. EUR
Maža įmonė	< 50	= 10 mln. EUR		= 10 mln. EUR
Mikroįmonė	< 10	= 2 mln. EUR		= 2 mln. EUR

Ši Europos Komisijos SVV įmonių samprata yra tik rekomendacinio pobūdžio, tačiau ji tampa privaloma, kai kalbama apie valstybės paramą SVV, siekiant išvengti konkurencijos pažeidimų kitų įmonių atžvilgiu.

SVV įmonių sampratą Lietuvoje apibrėžia 2002 m. spalio 22 d. priimtas Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymas, kuris įsigaliojo nuo 2003 m. sausio 1 d. Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymas apibrėžia, **jog smulkaus ir vidutinio verslo subjektai yra vidutinės ir mažos įmonės (tarp jų ir mikroįmonės) bei fiziniai asmenys, įstatymų nustatyta tvarka turintys teisę verstis savarankiška komercine, gamybine arba profesine ir kita panašaus pobūdžio veikla, įskaitant tą, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą.**

Smulkaus ir vidutinio verslo įmonių apibrėžimas Lietuvoje

	Darbuotojų skaičius	Metinės pajamos / turto balansinė vertė	Savarankiškumas
Vidutinė įmonė	mažiau kaip 250	metinės pajamos neviršija 138 mln. Lt arba įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 93 mln. Lt	yra savarankiška*
Maža įmonė	mažiau kaip 50	metinės pajamos neviršija 24 mln. Lt arba įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 17 mln. Lt	yra savarankiška*
Mikroįmonė	mažiau kaip 10	metinės pajamos neviršija 7 mln. Lt arba įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 5 mln. Lt	yra savarankiška*

* Savarankiškomis įmonėmis laikomos visos įmonės, išskyrus tas, kurių 1/4 ar daugiau įstatinio kapitalo ar balsavimo teisių priklauso vienai ar kelioms įmonėms, kurios nėra mažos ar vidutinės įmonės. Ši riba gali būti viršyta, jei įmonė priklauso investicinėms bendrovėms, fondams ar kitiems juridiniams asmenims, investuojantiems rizikos kapitalą į SVV.

II. TYRIMO „SVV ĮMONIŲ VERSLO SĖKMĖS VEIKSNIAI“ METODOLOGINIAI PRINCIPAI

Tyrimo imties suformavimas. Tyrimo sėkmė didžiaja dalimi priklauso nuo teisingai suformuotos imties, todėl tam procesui buvo skiriamas ypatingai didelis dėmesys. Imties suformavimui buvo panaudotas statistinis įmonių registras. Iš jo buvo atrinktos 2003 m. susikūrusios įmonės, eliminuotos visos žemės ūkio, nepelno ir neveikiančios įmonės. Taip suformuotą duomenų bazę sudarė 3668 įmonės.

Atsižvelgiant į tyrimo tikslus, tyrimo imties formavimas buvo atliekamas duomenų bazę grupuojant pagal tokius požymius:

- įmonių rūšį,
- įmonių dydį (dirbančiųjų skaičių),
- ekonominės veiklos rūšį (pagal NACE ekonominės veiklos klasifikatorių),
- geografinę padėtį (miestas / rajonas).

Grupuojant įmones pagal jų geografinę padėtį, buvo siekiama įtraukti įmones iš visų šalies regionų. Pagrindinis tokio grupavimo tikslas – regioninės smulkaus ir vidutinio verslo duomenų bazės suformavimas.

Pagal darbuotojų skaičių įmonės buvo suskirstytos į tokias grupes:

- 0 darbuotojų (tik savininkas);
- nuo 1 iki 9 darbuotojų;
- 10 ir daugiau darbuotojų.

Grupuojant įmones pagal ekonominės veiklos rūšį, buvo siekiama į imtį įtraukti įmones, reprezentuojančias šias ekonominės veiklos rūšių grupes:

- 1) Verslo ekonomika: C–K sekcijos (išskyrus 74.15);
- 2) Pramonė: C–E sekcijos;
- 3) Statyba: sekcija F;
- 4) Prekyba: sekcija G;
- 5) Mažmeninė prekyba: skyrius G52;
- 6) Viešbučiai ir restoranai: sekcija H;
- 7) Transportas, sandėliavimas ir ryšiai: sekcija I;
- 8) Finansinis tarpininkavimas: sekcija J;
- 9) Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kitos veiklos: sekcija K, išskyrus 74.15;
- 10) Specialusis grupavimas: verslo paslaugos: 72–74 skyriai, išskyrus 74.15.

Atlikus įmonių grupavimą, buvo suformuota 2000 įmonių tyrimo imtis, kurią sudarė 55 procentai 2003 m. susikūrusių ir 2007 m. balandžio 1 d. veikusių įmonių.

Tyrimo imtis pagal apskritis

Apskritis	2006 m. tyrimas			2007 m. tyrimas		
	2002 m. registruotos įmonės	Imtis	Dalis	2003 m. registruotos įmonės	Imtis	Dalis
Iš viso	3822	2000	0,52	3668	2000	0,55
Alytaus	89	58	0,65	113	70	0,62
Kauno	635	333	0,52	693	371	0,54
Klaipėdos	475	258	0,54	470	261	0,56
Marijampolės	83	52	0,63	80	57	0,71
Panevėžio	212	127	0,60	228	138	0,61
Šiaulių	252	147	0,58	252	143	0,57
Tauragės	61	42	0,69	60	42	0,70
Telšių	94	66	0,70	130	78	0,60
Utenos	76	50	0,66	116	70	0,60
Vilniaus	1845	867	0,47	1526	770	0,50

Tyrimo imtis pagal ekonominės veiklos rūšis

EVRK kodas	Ekonominės veiklos rūšis	2006 m. tyrimas			2007 m. tyrimas		
		2002 m. registruotos įmonės	Imtis	Dalis	2003 m. registruotos įmonės	Imtis	Dalis
	Iš viso	3822	2000	0,52	3668	2000	0,55
C	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	2	2	1,00	3	2	0,67
D	Apdirbamoji gamyba	632	391	0,62	505	280	0,55
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	25	18	0,72	18	7	0,39
F	Statyba	292	145	0,50	338	192	0,57
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	1551	752	0,48	1328	707	0,53
H	Viešbučiai ir restoranai	191	101	0,53	186	108	0,58
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	363	199	0,55	327	181	0,55
J	Finansinis tarpininkavimas	71	44	0,62	163	97	0,60
K	Nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla	695	348	0,50	800	426	0,53

Tyrimas buvo atliktas 2007 m. balandžio ir gegužės mėnesiais, apklausiant įmonių vadovus ar savininkus tiesioginės apklausos būdu, t. y. apklausą atliko klausėjai. Duomenims apdoroti buvo panaudota programinė įranga, sukurta, naudojant BLAISE/CADI programą (speciali programa, skirta duomenims iš klausimynų įvesti ir kontroliuoti).

Suvedus duomenis, gauta didelė duomenų bazė, susidedanti iš keturių dalių: veiklos pradžios, dabartinės verslo būklės, verslo prognozių ir reikiamos paramos verslui vertinimų. Siekiant kaip galima detaliau išanalizuoti verslininkų nuomonę apie visus su verslu susijusius procesus – tiek objektyvius, tiek ir subjektyvius, palyginti verslininkų nuomonių kaitą, leidinyje pateikiami dviejų metų (2006 ir 2007 m.) tyrimų rezultatai. Dauguma duomenų leidinyje grupuojami pagal ekonominės veiklos rūšį ir apskritis. Verslininkų vertinimai ir nuomonės didžioje daugumoje lentelių ir diagramų pateikti procentais.

III. VERSLO PRADŽIA

Verslo pradžia yra sudėtingas ir labai kompliktuotas procesas, apimantis keletą etapų: verslo idėjos pagrindimą (tai rinkos nišos ir prekės ar paslaugos, kuri užpildytų šią nišą, nustatymas), verslininko asmeninių savybių, verslo organizavimo sąlygų įvertinimą, įmonės juridinės formos parinkimą, verslo organizavimo projekto parengimą, įmonės steigimo dokumentų parengimą ir įmonės registravimą. Vienas iš pagrindinių rodiklių pradėdant verslą – verslo aplinkos išaiškinimas. Turint informaciją apie verslo aplinką, jai įtaką darančius veiksnius galime sėkmingiau numatyti naujo verslo kūrimo galimybes ir veikiančių įmonių konkurencingumą. Praktikoje įrodyta, kad sėkmingą įmonės veiklą lemia trys svarbiausi dalykai: naujos idėjos privalumai, verslininko sugebėjimai ir finansinės galimybės.

Šioje leidinio dalyje pateikti duomenys supažindins su verslininkų, įveikusių verslo pradžios sunkumus ir penkerius metus sėkmingai plėtojusių savo verslą, nuomone ir vertinimais, susijusiais su įmonės steigimo sunkumais, verslo pradžios finansavimo šaltiniais bei priežastimis, paskatinusiomis pradėti savo verslą.

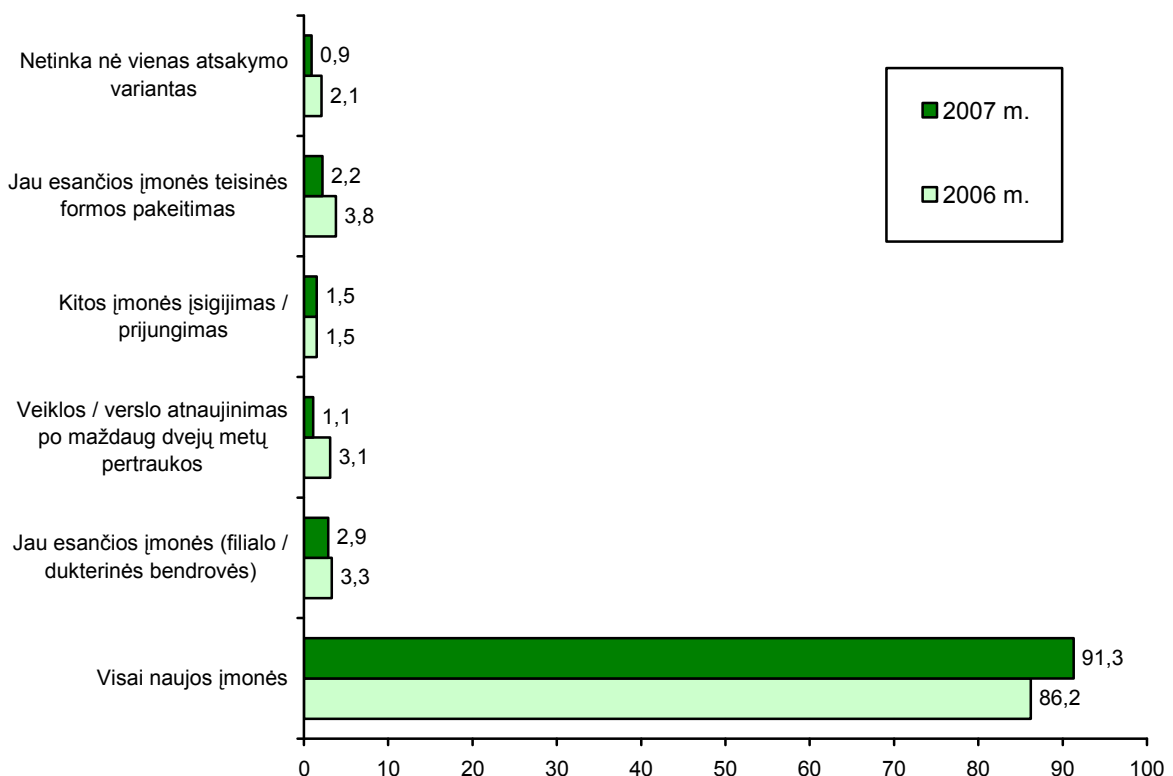
1. NAUJŲ ĮMONIŲ STEIGIMOSI BŪDAI

SVV įmonių skaičiaus augimas rodo verslo sąlygų gerėjimą ir ekonomikos augimą. Žinoma, SVV įmonių skaičius nuolat kinta, vienos įmonės sėkmingai plėtoja verslą ir auga, kitos, susidūrusios su sunkumais ir vystymosi kliūtimis, nebemato aiškių savo ateities perspektyvų ir dažnai nutraukia savo veiklą. Tačiau, plėtojantis rinkos ekonomikai, gerėjant bendram politiniam klimatui, įmonių vadovai, vadybininkai ir kiti darbuotojai įgauna vis daugiau patirties įvairiose verslo srityse, lanksčiau prisitaiko prie kintančių verslo sąlygų, dėl ko stabiliau įsitvirtina rinkoje. Tai patvirtina ir tyrime dalyvavusių verslininkų patirtis. Įsteigę įmones 2002 ir 2003 m. savo veiklą jie sėkmingai tęsia ir dabar.

Analizuojant duomenis apie sėkmingai veikiančias įmones pagal jų sukūrimo būdus, išsiskiria pagrindinis ir populiariausias, sudarantis 86,2% visų 2006 m. ir 91,3% 2007 m. tirtų įmonių, būdas – **naujai įsteigtos įmonės**. Tuo tarpu, kitais būdais įsteigtų įmonių dalis nors ir buvo nedidelė, bet ekonomikos atžvilgiu buvo reikšminga. Pvz., veiklą po daugiau nei dvejų metų pertraukos 2007 m. atnaujino 1,1% verslininkų (2006 m. tokių buvo 3,1%). Jau esančios įmonės teisinę formą pakeitė 2,2% (2006 m. – 3,8%) verslininkų.

1 diagrama. SVV įmonių steigimosi būdai

Procentais

Naujai susikūrusių įmonių dalis buvo didžiausia visose ekonominėse veiklose. Ypatingai didelis jos padidėjimas 2007 m. lyginant su 2006 m. matomas viešbučių ir restoranų veikloje – 18,1% ir apdirbamojoje gamyboje – 8,2%. Tarp kitų įmonių susikūrimo būdų reiktų išskirti „*jau esančios įmonės filialo / dukterinės bendrovės steigimą*“ – šiuo būdu susikūrusių įmonių dalis buvo didžiausia statybos veikloje – 5,9% (2007 m.), tuo tarpu 2006 m. tokių buvo 3,1%. „*Jau esančios įmonės teisinės formos pakeitusių*“ daugiausiai buvo nekilnojamojo turto, nuomos ir kito verslo veikloje – 3,4% (2007 m.) ir 2,8% (2006 m.)

1 lentelė. SVV įmonių steigimosi būdai pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Visai naujos įmonės	Jau esančios įmonės (filialo/ dukterinės bendrovės)	Veiklos / verslo atnaujinimas po maždaug dvejų metų pertraukos	Kitos įmonės įsigijimas / prijungimas	Jau esančios įmonės teisinės formos pakeitimas	Netinka nė vienas atsakymo variantas
	Iš viso	86,2	3,3	3,1	1,5	3,8	2,1
D	Apdirbamoji gamyba	81,3	3,7	3,3	1,9	7,5	2,3
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	100,0	-	-	-	-	-
F	Statyba	83,5	3,1	3,1	2,1	7,2	1,0
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	88,1	3,5	3,0	2,0	2,0	1,5
H	Viešbučiai ir restoranai	78,7	3,3	4,9	-	8,2	4,9
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	88,0	4,3	3,4	-	0,9	3,4
J	Finansinis tarpininkavimas	100,0	-	-	-	-	-
K	Nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla	89,4	1,7	2,8	1,1	2,8	2,2
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	100,0	-	-	-	-	-
	Kitos veiklos	50,0	50,0	-	-	-	-

2 lentelė. SVV įmonių steigimosi būdai pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Visai naujos įmonės	Jau esančios įmonės (filialo/ dukterinės bendrovės)	Veiklos / verslo atnaujinimas po maždaug dvejų metų pertraukos	Kitos įmonės įsigijimas / prijungimas	Jau esančios įmonės teisinės formos pakeitimas	Netinka nė vienas atsakymo variantas
	Iš viso	91,3	2,9	1,1	1,5	2,2	0,9
D	Apdirbamoji gamyba	89,5	3,5	1,4	2,8	2,8	0,0
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	100,0	-	-	-	-	-
F	Statyba	85,3	5,9	2,0	2,9	3,9	-
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	92,0	3,0	1,4	0,9	1,6	1,1
H	Viešbučiai ir restoranai	96,8	1,6	-	-	1,6	-
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	92,4	1,9	-	1,9	1,9	1,9
J	Finansinis tarpininkavimas	90,0	2,0	2,0	4,0	-	2,0
K	Nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla	92,2	2,0	0,5	1,0	3,4	1,0
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	100,0	-	-	-	-	-
	Kitos veiklos	80,0	20,0	-	-	-	-

Nors absoliuti dauguma visų apskričių įmonių, versle išsilaikiusių penkis metus, buvo „*naujai susikūrusios*“ įmonės, tačiau jų dalis skirtingose apskrityse buvo skirtinga. Vilniaus apskrityje, tarp sėkmingai veikusių 2007 m. įmonių, naujai susikūrusių buvo net 7,9% daugiau lyginant su 2006 m. Analoginis padidėjimas matomas ir Šiaulių apskrityje – 6,8%. Tuo tarpu, Alytaus ir Telšių apskrityse naujai susikūrusių įmonių dalis sumažėjo (atitinkamai 8,9% ir 5,4%), padidėjus kitais būdais susikūrusių įmonių skaičiui.

3 lentelė. SVV įmonių steigimosi būdai pagal apskritis 2006 m.

Procentais

Apskritys	Visai naujos įmonės	Jau esančios įmonės (filialo / dukterinės bendrovės)	Veiklos / verslo atnaujinimas po maždaug dvejų metų pertraukos	Kitos įmonės įsigijimas / prijungimas	Jau esančios įmonės teisinės formos pakeitimas	Netinka nė vienas atsakymo variantas
Iš viso	86,2	3,3	3,1	1,5	3,8	2,1
Alytaus	92,9	-	4,8	-	2,4	-
Kauno	87,6	2,7	3,8	1,6	2,2	2,2
Klaipėdos	83,2	5,2	3,9	1,3	1,9	4,5
Marijampolės	76,5	5,9	2,9	-	2,9	11,8
Panevėžio	90,5	1,2	1,2	1,2	2,4	3,6
Šiaulių	85,2	8,0	2,3	2,3	1,1	1,1
Tauragės	93,8	-	-	-	6,3	-
Telšių	90,9	-	2,3	-	4,5	2,3
Utenos	82,8	3,4	-	-	13,8	-
Vilniaus	85,4	3,0	3,5	2,0	5,5	0,7

4 lentelė. SVV įmonių steigimosi būdai pagal apskritis 2007 m.

Procentais

Apskritys	Visai naujos įmonės	Jau esančios įmonės (filialo / dukterinės bendrovės)	Veiklos / verslo atnaujinimas po maždaug dvejų metų pertraukos	Kitos įmonės įsigijimas / prijungimas	Jau esančios įmonės teisinės formos pakeitimas	Netinka nė vienas atsakymo variantas
Iš viso	91,3	2,9	1,1	1,5	2,2	0,9
Alytaus	84,0	4,0	4,0	2,0	4,0	2,0
Kauno	91,7	2,2	1,3	1,8	2,2	0,9
Klaipėdos	93,1	0,7	0,7	0,7	4,2	0,7
Marijampolės	80,6	8,3	2,8	2,8	-	5,6
Panevėžio	90,8	3,9	-	1,3	-	2,6
Šiaulių	92,0	3,4	1,1	2,3	1,1	-
Tauragės	97,1	-	-	-	2,9	-
Telšių	85,5	7,3	3,6	1,8	1,8	-
Utenos	89,5	7,9	2,6	-	-	-
Vilniaus	93,0	2,4	0,3	1,6	2,2	0,5

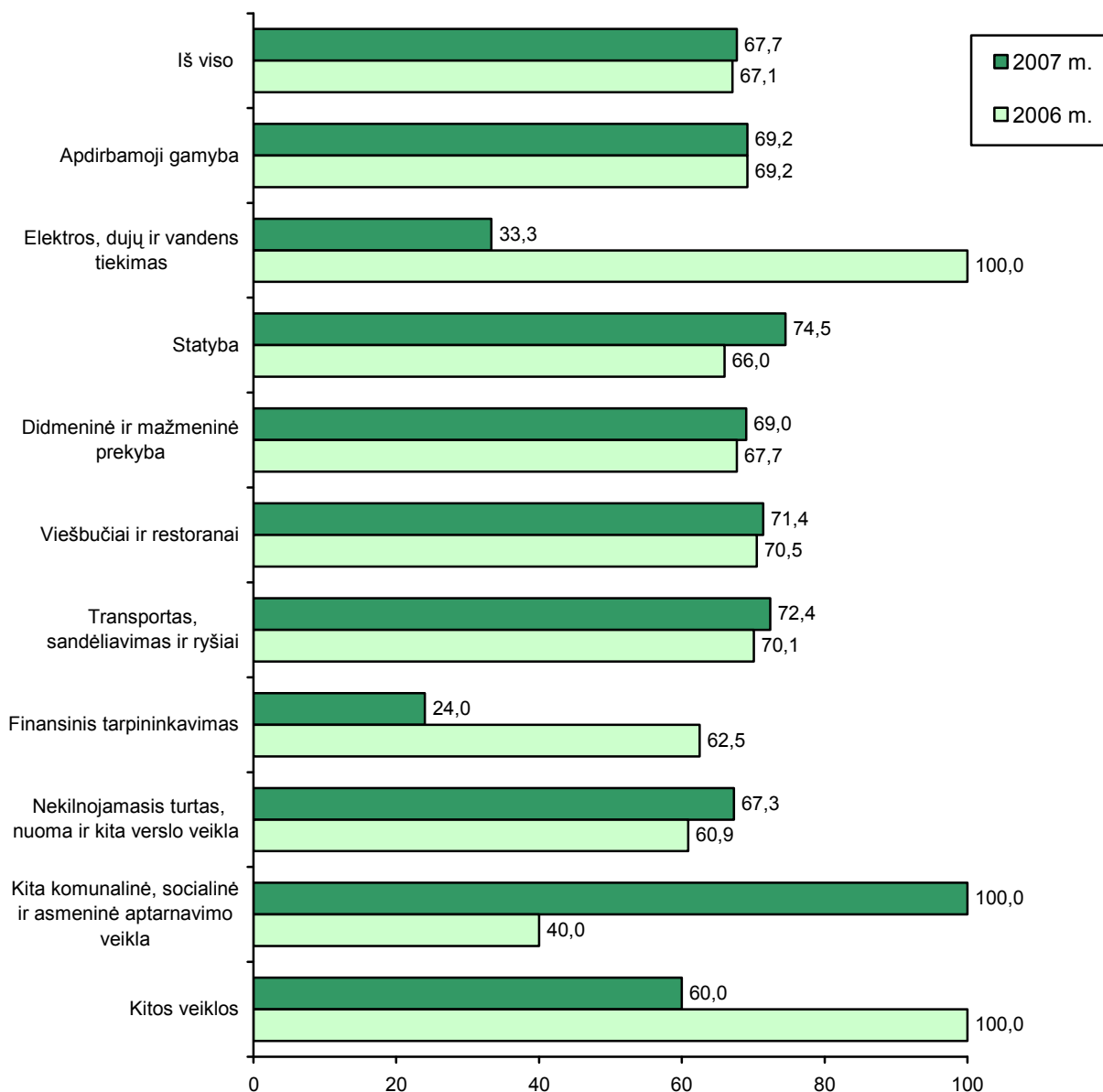
2. SAMDOMI DARBUOTOJAI VERSLO PRADŽIOJE

Kaip parodė tyrimo duomenys, net 67,7% 2007 m. tirtų įmonių ir 67,1% 2006 m. tirtų, verslo pradžioje turėjo samdomų darbuotojų. Daugiau nei 30% verslininkų įkūrė išimtinai šeimos įmones (neturinčias samdomų darbuotojų).

Visose ekonominėse veiklose verslininkų, turėjusių samdomų darbuotojų, santykis su jų neturėjusiais buvo labai skirtingas. Analizuojant 2007 m. ir 2006 m. tirtų įmonių duomenis šiuo aspektu, matomas skirtingas vaizdas: jeigu 2006 m. elektros, dujų ir vandens tiekimo veiklos įmonės visos turėjo samdomų darbuotojų, tai 2007 m. tirtų įmonių tarpe tokių buvo tik 33,3% ir atvirkščiai – jei 2006 m. kita komunaline, socialine ir asmenine aptarnavimo veikla užsiimančios įmonės, savo versle naudojusios samdomą darbą, sudarė 40,0%, tai 2007 m. – jau visos šios veiklos įmonės turėjo samdomų darbuotojų. 2007 m. pastebimas labai didelis samdomo darbo panaudojimo sumažėjimas finansinio tarpininkavimo veikloje – tik 24,0% šios veiklos įmonių turėjo samdomų darbuotojų, kai 2006 m. tokių buvo 62,5%.

2 diagrama. Samdomų darbuotojų turėjimas verslo pradžioje pagal ekonominės veiklos rūšis

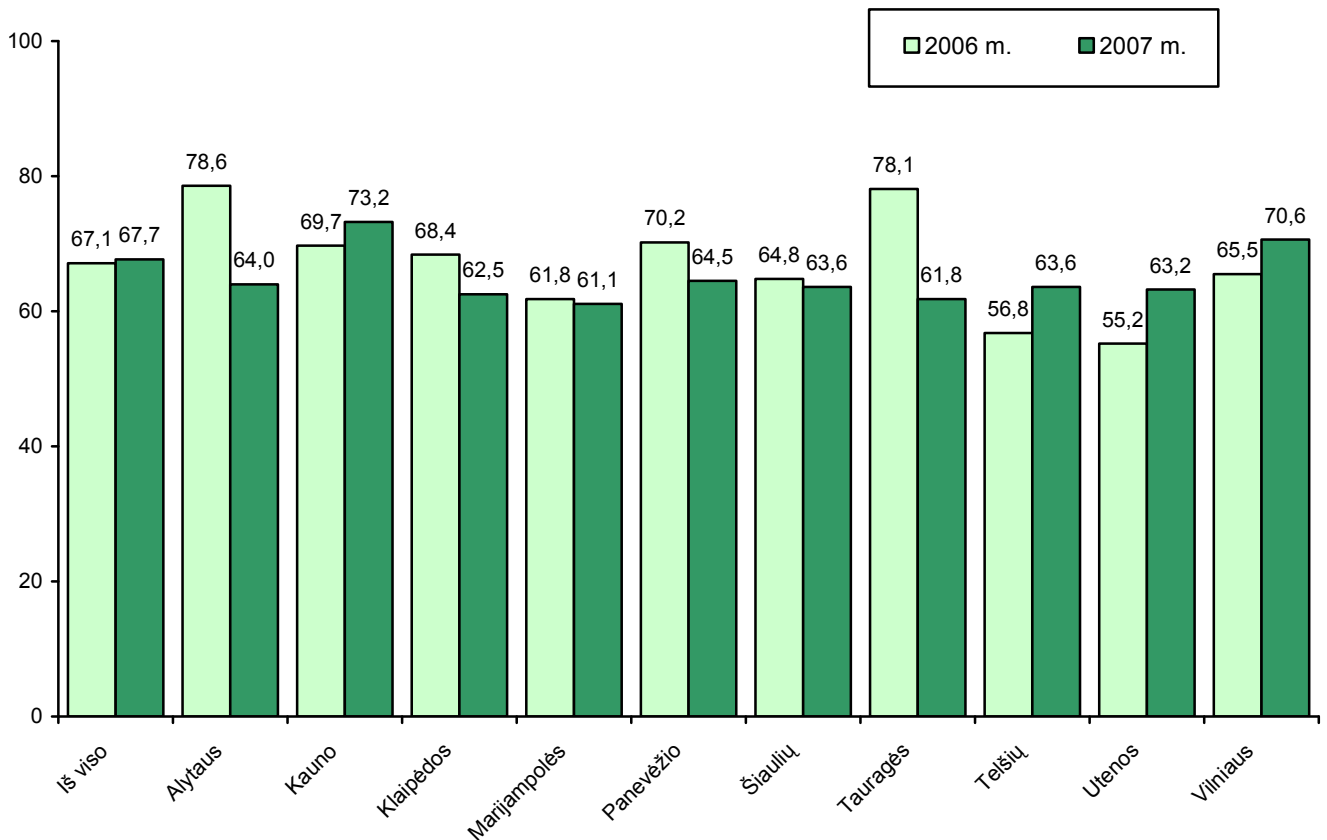
Procentais

Analizuojant duomenis apskričių lygmenyje, reikia išskirti Utenos ir Telšių apskritis, kuriose samdomą darbą panaudojusią įmonių dalis 2007 m. padidėjo atitinkamai 8,0% ir 6,8% lyginant su 2006 m. Tuo tarpu, Tauragės apskrityje tokių įmonių dalis sumažėjo net 16,3%. Samdomų darbuotojų turėjusių įmonių dalies pasikeitimas rodo šeimos įmonių dalies padidėjimą ar sumažėjimą atskirai paimtoje apskrityje.

3 diagrama. Samdomų darbuotojų turėjimas verslo pradžioje pagal apskritis

Procentais

Kaip rodo lentelėje pateikti duomenys, populiariausiais samdomų darbuotojų skaičius SVV įmonėse tiek 2006 m., tiek 2007 m. buvo nuo 2 iki 9 darbuotojų – jos sudarė atitinkamai 67,2% ir 68,1% visų įmonių. Tiek samdomų darbuotojų turėjo visos 2007 m. sėkmingai veikiančios elektros, dujų ir vandens tiekimo, 75,0% – finansinio tarpininkavimo, 71,0% – didmeninės ir mažmeninės prekybos įmonės. Tarp sėkmingų verslininkų nemaža dalis tenka įmonėms su vienu samdomu darbuotoju – 21,0% 2006 m. ir 22,6% 2007 m. Tokių įmonių dalis buvo didžiausia kita komunaline, socialine ir asmenine aptarnavimo veikla užsiimančių įmonių tarpe – 50,0% 2006 m. ir 40,0% 2007 m.

5 lentelė. Samdomų darbuotojų skaičius verslo pradžioje pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	1		2–9		10–19		20–49		50 ir daugiau	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	21,0	22,6	67,2	68,1	8,7	6,6	2,9	2,2	0,3	0,5
D	Apdirbamoji gamyba	12,2	12,1	64,9	68,7	14,9	13,1	7,4	3,0	0,7	3,0
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	-	-	50,0	100,0	50,0	-	-	-	-	-
F	Statyba	14,1	9,2	62,5	67,1	12,5	11,8	9,4	11,8	1,6	-
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	24,9	25,1	68,9	71,0	5,5	3,6	0,7	-	-	0,3
H	Viešbučiai ir restoranai	11,6	17,8	60,5	62,2	25,6	11,1	2,3	8,9	-	-
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	28,0	26,3	64,6	64,5	6,1	9,2	1,2	-	-	-

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	1		2–9		10–19		20–49		50 ir daugiau	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
J	Finansinis tarpininkavimas	30,0	25,0	70,0	75,0	-	-	-	-	-	-
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	24,8	31,2	74,3	65,9	0,9	2,9	-	-	-	-
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	50,0	40,0	50,0	40,0	-	-	-	20,0	-	-
	Kitos veiklos	-	-	50,0	66,7	50,0	33,3	-	-	-	-

Daugiausiai įmonių, turinčių nuo 2 iki 9 darbuotojų, 2006 m. buvo Utenos apskrityje – 75,0%, tačiau 2007 m. ši dalis sumažėjo ir sudarė 66,7%. Reikia pastebėti, kad šis sumažėjimas įvyko, dėl didesnių, turinčių nuo 10 iki 19 darbuotojų dalies padidėjimo – nuo 6,3% 2006 m. iki 12,5% 2007 m. Analizuojant samdomų darbuotojų skaičių SVV įmonių verslo pradžioje, pastebimas įmonių, turinčių 10 ir daugiau darbuotojų, skaičiaus mažėjimas daugelyje apskričių, išskyrus Utenos, Alytaus ir Panevėžio apskritis, kuriose tokių įmonių dalis 2007 m. nežymiai padidėjo.

6 lentelė. Samdomų darbuotojų skaičius verslo pradžioje pagal apskritis

Procentais

Apskritis	1		2–9		10–19		20–49		50 ir daugiau	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	21,0	22,6	67,2	68,1	8,7	6,6	2,9	2,2	0,3	0,5
Alytaus	27,3	18,8	57,6	65,6	9,1	12,5	6,1	3,1	-	-
Kauno	23,3	25,1	65,9	65,9	8,5	6,6	1,6	1,2	0,8	1,2
Klaipėdos	16,0	20,0	68,9	73,3	12,3	4,4	2,8	2,2	-	-
Marijampolės	33,3	22,7	66,7	68,2	-	9,1	-	-	-	-
Panevėžio	28,8	16,3	57,6	65,3	10,2	12,2	1,7	6,1	1,7	-
Šiaulių	22,8	21,4	66,7	71,4	5,3	3,6	5,3	3,6	-	-
Tauragės	16,0	19,0	52,0	61,9	24,0	9,5	8,0	9,5	-	-
Telšių	16,0	31,4	60,0	54,3	16,0	14,3	8,0	-	-	-
Utenos	18,8	20,8	75,0	66,7	6,3	12,5	-	-	-	-
Vilniaus	18,9	22,9	72,3	70,2	6,4	4,2	2,3	1,9	-	0,8

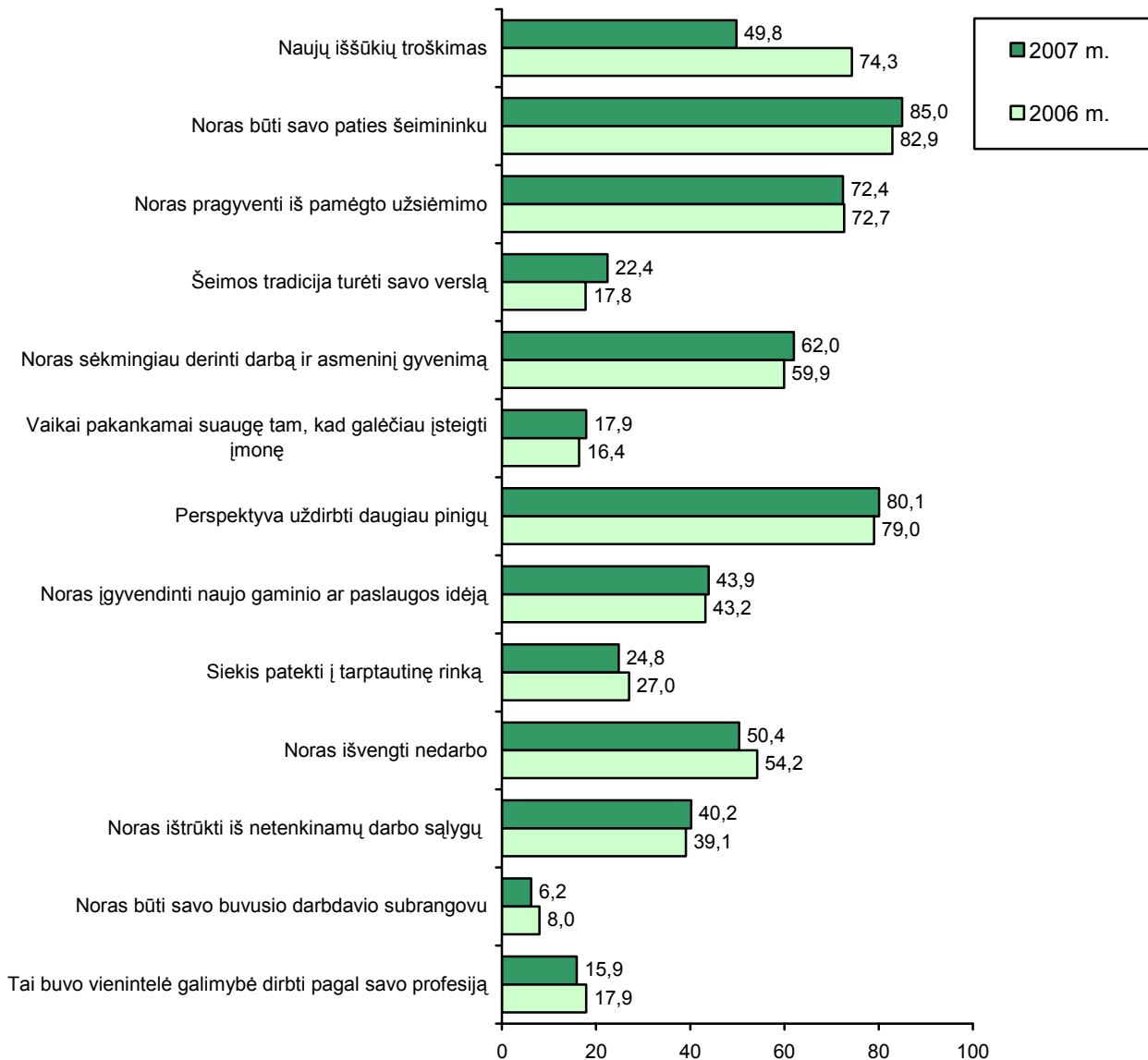
3. VERSLO PRADŽIOS MOTYVACIJA

Vienas iš pagrindinių tyrimo tikslų – veiksmų, paskatinsiu pradėti savo verslą, išaiškinimas. Verslo pradžia yra sudėtingas procesas, reikalaujantis iš verslininko daug fizinių ir psichologinių jėgų, intelekto ir protinių sugebėjimų. Todėl prieš pradėdamas verslą, verslininkas turi sau atsakyti į patį svarbiausią klausimą: kas jį verčia ar skatina pradėti savo verslą? Tai gali būti *teigiami* dalykai – savo įgūdžių ir kompetencijos panaudojimas, noras būti pats sau šeimininku ir t. t., ir *neigiami* dalykai – noras išvengti nedarbo, nusibodęs dabartinis darbas, karjeros galimybės nebuvimas, etatų mažinimas ir t. t. Nuo šių veiksmų stiprumo, nuo teisingo jų įvertinimo, realizuojant užsibrėžtus tikslus, iš esmės ir priklauso verslo sėkmė. Kokie veiksniai turėjo įtakos 2007 ir 2006 metų tyrimuose dalyvavusiems verslininkams priimti sprendimą pradėti savo verslą detalčiau paanalizuosime šiame skyriuje.

Kaip parodė tyrimo rezultatai, dauguma verslininkų (82,90% 2006 m. ir 85,0% 2007 m.) nurodė, kad juos į verslą atvedė „**noras būti savo paties šeimininku**“. „Perspektyva užsidirbti daugiau pinigų“ buvo postūmis pradėti verslą 79,0% 2006 m. ir 80,1% 2007 m. verslininkams. 2007 m. verslininkų tarpe trečioje vietoje atsirado „noras pragyventi iš pamėgto užsiėmimo“ – 72,4%, tuo tarpu 2006 m. verslininkų tarpe trečioje vietoje buvo – „naujų iššūkių troškimas“. Jį nurodė 74,3% verslininkų. Reikia pasakyti, kad šis noras jiems nebuvo laikina avantiūra, veikiau jėgų ir galimybių išbandymas, leidęs penkerius metus sėkmingai vadovauti verslui. Tyrimas parodė, kad daugumą žmonių į verslą atvedė teigiamos paskatos. Bet buvo ir tokių, kuriuos pradėti savo verslą pastūmėjo negatyvios aplinkybės: „noras išvengti nedarbo“ į verslą atvedė 54,2% 2006 m. ir 50,4% 2007 m. verslininkų, o į „norą ištrūkti iš netenkinamų darbo sąlygų“ nurodė 39,1% 2006 m. ir 40,2% 2007 m. verslininkų. Kad „tai buvo vienintelė galimybė dirbti pagal savo profesiją“ – pažymėjo 17,9% 2006 m. ir 15,9% 2007 m. verslininkų.

4 diagrama. Veiksniai labiausiai įtakoję nuosavo verslo steigimą

Procentais

Kokie veiksniai turėjo didesnės ar mažesnės įtakos pradėti savo verslą atskirų ekonominių veiklų ir apskričių lygmenyje parodyta lentelėse.

Analizuojant veiksnius, paskatinius pradėti savo verslą konkrečioje ekonominėje veikloje, reikia pažymėti, kad daugeliui verslininkų įtakos turėjo ne vienas, bet keli veiksniai: 2007 m. visiems elektros, dujų ir vandens tiekimo veikla užsiimantiems verslininkams įtakos turėjo „Noras būti šeimininku pačiam sau“, „Noras pragyventi iš pamėgto užsiėmimo“, „Perspektyva uždirbti daugiau pinigų“. Kita komunaline, socialine ir asmeninė aptarnavimo veikla užsiimantys verslininkai buvo pastūmėti „Noru pragyventi iš pamėgto užsiėmimo“, o 80,0% jų – „Noru sėkmingiau derinti darbą ir asmeninį gyvenimą“ bei „Naujų iššūkių troškimu“.

7 lentelė. Veiksniai labiausiai įtakoję nuosavo verslo steigimą pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Naujų iššūkių troškimas	Noras būti šeiminku pačiam sau	Noras pragyventi iš pamėgto užsiėmimo	Šeimos tradicija turėti savo verslą	Noras sėkmingiau derinti darbą ir asmeninį gyvenimą	Vaikai pakankamai suaugę tam, kad galėčiau įsteigti įmonę	Perspektyva uždirbti daugiau pinigų	Noras įgyvendinti naujo gaminio ar paslaugos idėją	Siekis patekti į tarptautinę rinką	Noras išvengti nedarbo	Noras ištrūkti iš netenkinamų darbo sąlygų	Noras būti savo buvusio darbdavio subrangovu	Tai buvo vienintelė galimybė dirbti pagal savo profesiją
	Iš viso	74,3	82,9	72,7	17,8	59,9	16,4	79,0	43,2	27,0	54,2	39,1	8,0	17,9
D	Apdirbamoji gamyba	72,9	77,6	72,4	17,8	55,1	21,0	76,6	55,6	36,0	54,2	33,6	11,2	21,5
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	50,0	100,0	100,0	-	-	-	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	-	-
F	Statyba	71,1	79,4	74,2	18,6	53,6	17,5	79,4	38,1	14,4	55,7	47,4	10,3	26,8
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	77,2	83,9	71,5	18,9	63,5	14,6	79,7	39,0	27,0	57,3	39,2	6,7	15,9
H	Viešbučiai ir restoranai	80,3	82,0	68,9	24,6	55,7	23,0	77,0	32,8	13,1	59,0	29,5	3,3	8,2
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	64,1	86,3	74,4	13,7	65,0	12,8	82,9	29,1	29,1	63,2	46,2	9,4	20,5
J	Finansinis tarpininkavimas	81,3	93,8	81,3	6,3	68,8	6,3	62,5	62,5	12,5	62,5	50,0	6,3	12,5
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	74,9	86,6	73,2	16,8	58,1	16,2	80,4	50,8	27,9	38,5	37,4	6,7	16,2
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	100,0	80,0	100,0	20,0	80,0	-	80,0	60,0	-	60,0	80,0	20,0	-
	Kitos veiklos	50,0	50,0	100,0	-	50,0	-	50,0	50,0	50,0	-	50,0	-	-

„Noras įgyvendinti naujo gaminio ar paslaugos idėją“ pradėti savo nuosavą verslą paskatino 62,2% apdirbamosios gamybos ir 60,0% kitos komunalinės, socialinės ir asmeninės aptarnavimo veiklų verslininkus. 60,0% finansinio tarpininkavimo ir 65,1% viešbučių ir restoranų veikla užsiimančių verslininkų į verslą atėjo *norėdami išvengti nedarbo*.

8 lentelė. Veiksniai labiausiai įtakoję nuosavo verslo steigimą pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.

Procentais														
EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Naujų iššūkių troškimas	Noras būti šeiminiuku pačiam sau	Noras pragyventi iš pamėgto užsiėmimo	Šeimos tradicija turėti savo verslą	Noras sėkmingiau derinti darbą ir asmeninį gyvenimą	Vaikai pakankamai suaugę tam, kad galėčiau įsteigti įmonę	Perspektyva uždirbti daugiau pinigų	Noras įgyvendinti naujo gaminio ar paslaugos idėją	Siekis patekti į tarptautinę rinką	Noras išvengti nedarbo	Noras ištrūkti iš netenkinamų darbo sąlygų	Noras būti savo buvusio darbdavio subrangovu	Tai buvo vienintelė galimybė dirbti pagal savo profesiją
	Iš viso	49,8	85,0	72,4	22,4	62,0	17,9	80,1	43,9	24,8	50,4	40,2	6,2	15,9
D	Apdirbamoji gamyba	52,4	83,2	74,1	25,2	58,0	16,8	83,9	62,2	37,1	50,3	39,2	7,0	19,6
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	66,7	100,0	100,0	-	100,0	33,3	100,0	33,3	-	33,3	66,7	-	-
F	Statyba	48,0	93,1	79,4	26,5	62,7	23,5	89,2	46,1	12,7	52,0	49,0	7,8	25,5
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	47,6	85,2	74,0	23,5	64,7	18,7	80,6	42,1	26,2	52,6	39,0	5,7	15,5
H	Viešbučiai ir restoranai	47,6	82,5	68,3	33,3	60,3	25,4	77,8	42,9	11,1	65,1	39,7	9,5	17,5
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	41,0	83,8	59,0	11,4	49,5	14,3	74,3	28,6	30,5	44,8	31,4	6,7	11,4
J	Finansinis tarpininkavimas	48,0	86,0	58,0	12,0	66,0	10,0	78,0	32,0	16,0	60,0	44,0	2,0	10,0
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	58,0	83,4	75,1	21,0	63,4	15,1	76,6	43,9	22,4	42,0	41,5	5,9	13,2
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	80,0	60,0	100,0	40,0	80,0	60,0	60,0	60,0	20,0	40,0	60,0	-	20,0
	Kitos veiklos	60,0	80,0	60,0	20,0	60,0	-	60,0	80,0	60,0	20,0	60,0	-	-

9 lentelė. Veiksnių įtakos verslo pradžia vertinimai pagal apskritis 2006 m.

Procentais

Apskritys	Naujų iššūkių troškimas	Noras būti šeiminku pačiam sau	Noras pragyventi iš pamėgto užsiėmimo	Šeimos tradicija turėti savo verslą	Noras sėkmingiau derinti darbą ir asmeninį gyvenimą	Vaikai pakankamai suaugę tam, kad galėčiau įsteigti įmonę	Perspektyva uždirbti daugiau pinigų	Noras įgyvendinti naujo gaminio ar paslaugos idėją	Siekis patekti į tarptautinę rinką	Noras išvengti nedarbo	Noras ištrūkti iš netenkinamų darbo sąlygų	Noras būti savo buvusio darbdavio subrangovu	Tai buvo vienintelė galimybė dirbti pagal savo profesiją
Iš viso	74,3	82,9	72,7	17,8	59,9	16,4	79,0	43,2	27,0	54,2	39,1	8,0	17,9
Alytaus	76,2	85,7	76,2	14,3	57,1	14,3	92,9	42,9	31,0	61,9	35,7	7,1	21,4
Kauno	73,0	81,6	74,6	20,5	62,7	18,4	78,4	49,2	31,9	49,7	41,1	11,9	20,0
Klaipėdos	76,1	83,2	74,8	18,7	61,3	14,8	80,0	32,9	25,2	52,9	40,6	9,7	17,4
Marijampolės	79,4	85,3	70,6	17,6	64,7	26,5	82,4	50,0	20,6	47,1	35,3	8,8	20,6
Panevėžio	73,8	77,4	61,9	22,6	56,0	19,0	67,9	38,1	28,6	64,3	36,9	7,1	20,2
Šiaulių	84,1	89,8	85,2	11,4	62,5	15,9	79,5	35,2	23,9	61,4	42,0	3,4	13,6
Tauragės	71,9	84,4	84,4	21,9	81,3	12,5	87,5	50,0	28,1	68,8	46,9	12,5	34,4
Telšių	68,2	79,5	79,5	22,7	70,5	22,7	84,1	47,7	20,5	68,2	40,9	11,4	22,7
Utenos	69,0	79,3	75,9	6,9	58,6	17,2	72,4	31,0	24,1	62,1	37,9	10,3	13,8
Vilniaus	72,7	83,1	68,5	16,9	55,3	14,6	78,7	46,4	26,8	49,6	37,5	6,0	15,4

10 lentelė. Veiksnių įtakos verslo pradžia vertinimai pagal apskritis 2007 m.

Procentais

Apskritys	Naujų iššūkių troškimas	Noras būti šeiminku pačiam sau	Noras pragyventi iš pamėgto užsiėmimo	Šeimos tradicija turėti savo verslą	Noras sėkmingiau derinti darbą ir asmeninį gyvenimą	Vaikai pakankamai suaugę tam, kad galėčiau įsteigti įmonę	Perspektyva uždirbti daugiau pinigų	Noras įgyvendinti naujo gaminio ar paslaugos idėją	Siekis patekti į tarptautinę rinką	Noras išvengti nedarbo	Noras ištrūkti iš netenkinamų darbo sąlygų	Noras būti savo buvusio darbdavio subrangovu	Tai buvo vienintelė galimybė dirbti pagal savo profesiją
Iš viso	49,8	85,0	72,4	22,4	62,0	17,9	80,1	43,9	24,8	50,4	40,2	6,2	15,9
Alytaus	44,0	86,0	78,0	26,0	72,0	26,0	74,0	36,0	20,0	56,0	50,0	6,0	10,0
Kauno	52,6	84,6	75,0	21,5	57,5	19,3	81,6	46,5	25,9	45,2	37,7	5,3	15,8
Klaipėdos	43,1	89,6	68,1	20,8	64,6	18,8	78,5	43,1	22,2	54,9	41,7	5,6	19,4
Marijampolės	25,0	77,8	63,9	27,8	72,2	22,2	75,0	30,6	19,4	44,4	30,6	-	16,7
Panevėžio	55,3	84,2	71,1	26,3	65,8	17,1	81,6	40,8	17,1	56,6	52,6	6,6	15,8
Šiaulių	39,8	81,8	73,9	21,6	56,8	18,2	81,8	35,2	18,2	58,0	33,0	6,8	20,5
Tauragės	38,2	88,2	73,5	20,6	55,9	26,5	82,4	38,2	17,6	55,9	38,2	8,8	8,8
Telšių	49,1	80,0	78,2	29,1	78,2	20,0	76,4	45,5	29,1	54,5	27,3	5,5	25,5
Utenos	34,2	81,6	60,5	21,1	65,8	13,2	84,2	50,0	26,3	71,1	44,7	5,3	23,7
Vilniaus	58,0	85,7	72,8	21,3	59,6	14,8	80,3	47,4	29,4	45,3	41,5	7,3	12,7

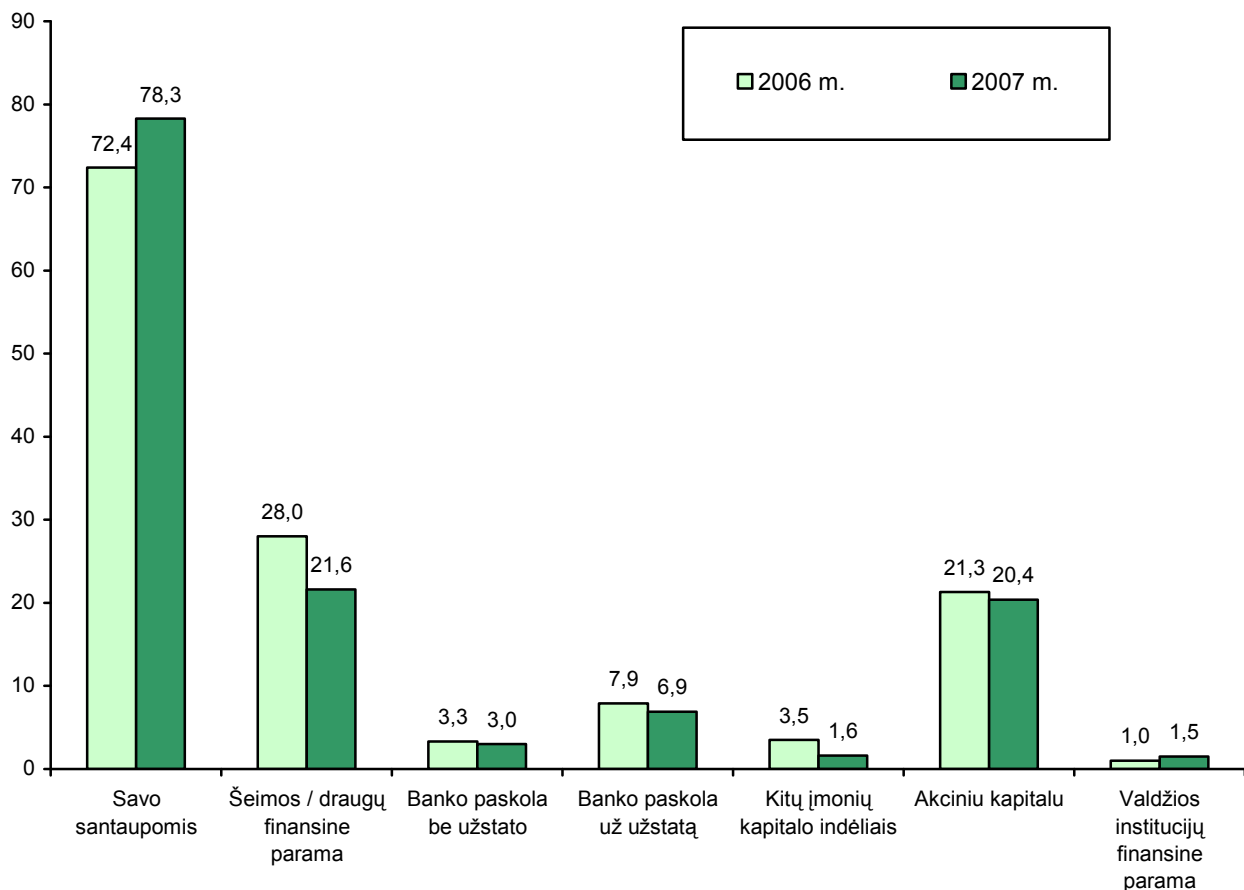
4. VERSLO FINANSAVIMO ŠALTINIAI

Pradėdamas verslą verslininkas privalo kaip galima tiksliau paskaičiuoti reikiamų lėšų dydį, tinkamai įvertinti jau turimas ir, esant lėšų trūkumui, tinkamai pasirinkti reikiamų lėšų pritraukimo formą ir būdus. Galimi įvairūs verslo finansavimo būdai bei tam tikrų finansavimo šaltinių deriniai – panaudojant ne tik nuosavas bet ir skolintas lėšas, turint galimybę ir Struktūrinių fondų lėšas. Kokias lėšas savo įmonės veiklai finansuoti panaudojo tyrime dalyvavę verslininkai parodyta diagramoje.

Kaip parodė tyrimo duomenys – absoliuti dauguma verslininkų įmones įkūrė, panaudoję *nuosavas santaupas* (72,4% 2006 m. ir 78,3% 2007 m.) ir *šėimos bei draugų finansinę paramą* (28,0% 2006 m. ir 21,6% 2007 m.). 2007 m. 5,9% padidėjęs nuosavą kapitalą panaudojusių įkuriant įmonę verslininkų skaičiui, sumažėjo dalis panaudojusių skolintas lėšas – 2007 m. pasinaudojusių *banko kreditais* buvo 1,3% mažiau lyginant su 2006 m. Skolintomis lėšomis pasinaudojo tik nedidelė dalis įmonės steigėjų: 2007 m. 3,0% (3,34% 2006 m.) gavo *banko paskolas be užstato* ir 6,9% (7,9% 2006 m.) – *už užstatą*. Reikia išskirti vieną iš svarbiausių verslo finansavimo šaltinių – *akcinio kapitalo panaudojimą*. Šį būdą panaudojo 21,3% 2007 m. ir 21,3% 2006 m. verslininkų.

5 diagrama. Verslo pradžios finansavimo šaltiniai

Procentais

Toks finansinių šaltinių panaudojimo santykis charakteringas įvairių ekonominių veiklų įmonėms ir ši tendencija pastebima visose apskrityse. Vis dėlto nežymūs skirtumai yra. Kaip rodo 2006 m. tyrimo duomenys, nuosavas lėšas elektros, dujų ir vandens tiekimo įmonių steigimui panaudojo tik 50,0% tirtų verslininkų, tačiau jie visi (100,0%) šiam reikalui pritraukė ir akcinį kapitalą. Tuo tarpu 2007 m. tyrimo duomenys rodo radikalius pokyčius finansinių šaltinių panaudojimo šios veiklos įmonių steigimui atžvilgiu – jau 66,7% verslininkų panaudojo savo santaupas ir 66,7% akcinį kapitalą, o 33,3% įmonių pasitelkė ir banko paskolas už užstatą. Nežymiai padidėjo valstybės ir savivaldybių įstaigų finansinė parama pasinaudojusių verslininkų dalis – nuo 1,0% 2006m. iki 1,5% 2007 m. Daugiausiai valstybės ir savivaldybių įstaigų finansinė parama pasinaudojo apdirbamosios gamybos įmonių steigėjai – 3,5% (2006 m. tokių buvo 0,9%).

11 lentelė. Verslo pradžios finansavimo šaltiniai pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Savo santaupos	Šeimos / draugų finansinė parama	Banko paskola be užstato	Banko paskola už užstatą	Kitų įmonių kapitalo indėliai	Akcinis kapitalas	Valstybės ir savivaldybių įstaigų finansinė parama
	Iš viso	72,4	28,0	3,3	7,9	3,5	21,3	1,0
D	Apdirbamoji gamyba	76,6	23,4	1,9	7,5	3,3	21,5	0,9
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	50,0	-	-	-	-	100,0	-
F	Statyba	77,3	13,4	3,1	6,2	5,2	29,9	-
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	71,7	36,2	3,0	7,7	3,0	18,1	1,0
H	Viešbučiai ir restoranai	57,4	32,8	6,6	16,4	3,3	13,1	3,3
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	72,6	26,5	3,4	10,3	3,4	17,1	1,7
J	Finansinis tarpininkavimas	62,5	18,8	6,3	-	-	37,5	-
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	70,9	24,6	4,5	6,1	3,9	27,4	0,6
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	100,0	-	-	20,0	-	-	-
	Kitos veiklos	100,0	-	-	-	50,0	-	-

2007 m. steigdami įmonę, banko paskolomis už užstatą pasinaudojo ne tik 33,3% elektros, dujų ir vandens tiekimo įmonių steigėjų, bet 15,9% viešbučių bei restoranų veikla užsiimančių verslininkų.

20,0% kitos komunalinės, socialinės ir asmeninės aptarnavimo veiklos ir 3,5% apdirbamosios gamybos įmonių pasinaudojo Valstybės ir savivaldybių įstaigų teikiama finansine parama.

12 lentelė. Verslo pradžios finansavimo šaltiniai pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Savo santaupos	Šeimos / draugų finansinė parama	Banko paskola be užstato	Banko paskola už užstatą	Kitų įmonių kapitalo indėliai	Akcinis kapitalas	Valstybės ir savivaldybių įstaigų finansinė parama
	Iš viso	78,3	21,6	3,0	6,9	1,6	20,4	1,5
D	Apdirbamoji gamyba	73,4	21,0	6,3	9,8	2,8	25,2	3,5
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	66,7	-	-	33,3	-	66,7	-
F	Statyba	81,4	17,6	2,9	3,9	1,0	21,6	1,0
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	79,0	24,6	3,2	5,7	0,5	21,2	0,9
H	Viešbučiai ir restoranai	74,6	27,0	-	15,9	-	15,9	1,6
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	75,2	24,8	2,9	4,8	1,9	20,0	1,0
J	Finansinis tarpininkavimas	92,0	16,0	2,0	-	2,0	4,0	-
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	79,5	15,1	2,0	8,8	3,4	20,5	2,0
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	40,0	40,0	-	-	-	20,0	20,0
	Kitos veiklos	60,0	40,0	-	-	20,0	-	-

Nuosavų ir šeimos bei draugų lėšų panaudojimas įmonei steigti – išlieka pagrindiniais verslo finansavimo šaltiniais visose apskrityse, tačiau jų dalis kiekvienoje atskirai paimtoje apskrityje labai skiriasi – daugiausiai pasinaudojusių savo santaupomis 2006 m. buvo Utenos (82,8%), Telšių (79,5%) ir Šiaulių (78,4%) apskrityse, mažiausiai – Tauragės (59,4%). Šioje apskrityje daugiau nei kitose apskrityse buvo įmonių, panaudojusių akcinį kapitalą – 34,4%. 2007 m. sumažėjo banko kreditus panaudojusių įmonių dalis. Ypatingai tai matosi Panevėžio ir Telšių apskrityse – banko paskolas už užstatą paėmusių įmonių dalis 2006 m. sudarė atitinkamai 16,7% ir 15,9%, o 2007 m. tokių jau buvo tik 5,3% ir 7,3%. Finansinių šaltinių pokyčiai įvyko ir kitose apskrityse. Pvz., Utenos apskrityje savo santaupas panaudojusių įmonių dalis sumažėjo (78,9%), tačiau ženkliai padidėjo pasinaudojusių akciniu kapitalu – 18,4% (6,9% 2006 m.).

13 lentelė. Verslo pradžios finansavimo šaltiniai pagal apskritis 2006 m.

Procentais

Apskritys	Savo santaupos	Šeimos / draugų finansinė parama	Banko paskola be užstato	Banko paskola už užstatą	Kitų įmonių kapitalo indėliai	Akcinis kapitalas	Valstybės ir savivaldybių įstaigų finansinė parama
Iš viso	72,4	28,0	3,3	7,9	3,5	21,3	1,0
Alytaus	71,4	28,6	4,8	9,5	14,3	14,3	9,5
Kauno	73,5	30,3	2,7	7,6	4,3	24,3	1,6
Klaipėdos	67,1	21,9	5,8	9,7	2,6	25,2	0,6
Marijampolės	64,7	20,6	2,9	8,8	-	29,4	-
Panevėžio	71,4	23,8	2,4	16,7	1,2	17,9	1,2
Šiaulių	78,4	30,7	5,7	3,4	3,4	13,6	-
Tauragės	59,4	18,8	3,1	9,4	3,1	34,4	3,1
Telšių	79,5	18,2	6,8	15,9	2,3	6,8	-
Utenos	82,8	27,6	6,9	6,9	6,9	6,9	3,4
Vilniaus	73,0	32,0	1,5	5,5	3,0	22,3	-

14 lentelė. Verslo pradžios finansavimo šaltiniai pagal apskritis 2007 m.

Procentais

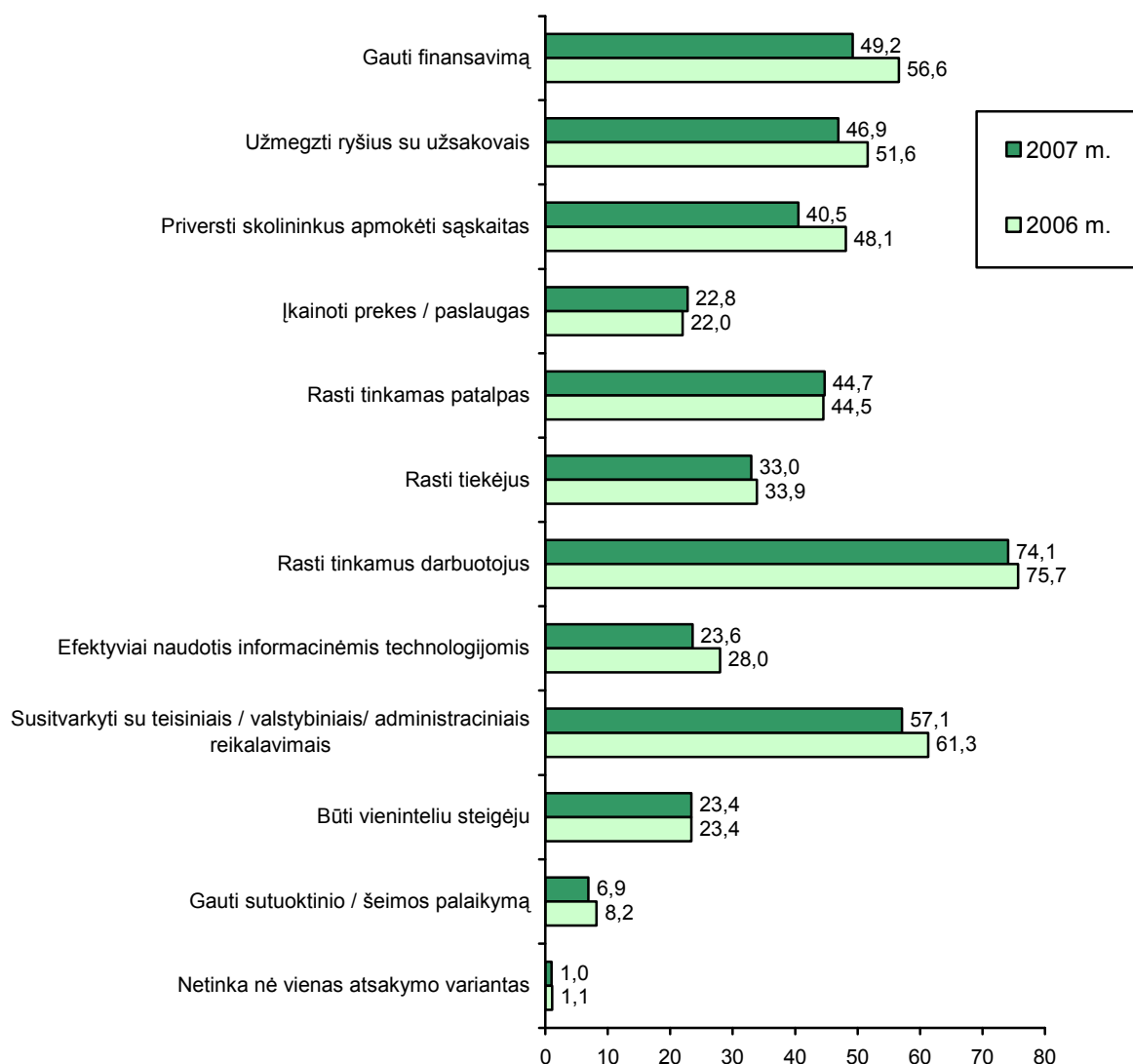
Apskritys	Savo santaupos	Šeimos / draugų finansinė parama	Banko paskola be užstato	Banko paskola už užstatą	Kitų įmonių kapitalo indėliai	Akcinis kapitalas	Valstybės ir savivaldybių įstaigų finansinė parama
Iš viso	78,3	21,6	3,0	6,9	1,6	20,4	1,5
Alytaus	72,0	30,0	4,0	12,0	2,0	16,0	2,0
Kauno	82,9	18,9	3,9	7,9	0,9	21,1	0,4
Klaipėdos	79,2	22,2	0,7	7,6	-	20,1	2,8
Marijampolės	75,0	22,2	5,6	11,1	2,8	19,4	-
Panevėžio	68,4	19,7	5,3	5,3	-	30,3	1,3
Šiaulių	81,8	27,3	3,4	6,8	1,1	18,2	1,1
Tauragės	79,4	23,5	2,9	5,9	-	14,7	2,9
Telšių	78,2	16,4	5,5	7,3	-	23,6	1,8
Utenos	78,9	31,6	-	5,3	5,3	18,4	2,6
Vilniaus	77,4	20,5	2,4	5,4	3,0	19,7	1,6

5. VERSLO PRADŽIOS KLIŪTYS

Vienas iš svarbiausių tyrimo tikslų buvo sunkumų steigiant įmonę nustatymas ir jų rangavimas pagal neigiamo poveikio dydį. Suskaičiavus kiek verslininkų nurodė į konkrečią kliūtį, išryškėjo reikšmingos tendencijos. Net 75,7% 2006 m. tirtų verslininkų ir 74,1% 2007 m. tirtų verslininkų svarbiausia ir didžiausia kliūtimi, steigiant įmonę, paminėjo „tinkamų darbuotojų suradimą“. Antroje vietoje (61,3% 2006 m. ir 57,1% 2007 m.), verslininkų nuomone, yra sunkumai, atsiradę „vykdant teisinius, valstybinius, administracinius reikalavimus“. Trečioje vietoje buvo sunkumai, susiję su verslo finansavimu – 56,6% 2006 m. ir 49,2% 2007 m. verslininku manė, kad šią problemą spręsti buvo sudėtingiausia. Mažiausiai problemų verslininkai turėjo „gaunant sutuoktinio ir šeimos palaikymą“ – net 91,8% 2006 m. tirtų ir 93,1% 2007 m. tirtų verslininkų teigė, kad visai lengvai su ja susitvarkė. „Įkainoti prekes ir paslaugas“ – 78,0% 2006 m. ir 77,2% 2007 m. tirtų verslininkų tas sekėsi gana nesunkiai, o „efektyviai naudotis informacinėmis technologijomis“ galėjo net 72,0% 2006 m. ir 76,4% 2007 m. tirtų verslininkų.

6 diagrama. Sunkumai steigiant įmonę

Procentais

Kokie trukdžiai labiausiai slėgė verslo pradžią atskirose veiklose 2006 m. ir 2007 m. tirtas įmonės parodyta lentelėse. Duomenys rodo, kad 2006 m. elektros, dujų ir vandens tiekimo įmonių steigėjams sunkiausiai buvo „susirasti tinkamus darbuotojus“ ir „susitvarkyti su teisiniais administraciniais reikalavimais“, o 50,0% jų – „priversti skolininkus apmokėti sąskaitas“. „Susirasti tinkamus darbuotojus“ buvo sudėtingiausiai apdirbamosios gamybos, viešbučių ir restoranų ir ypač statybos įmonėms – į ją nurodė net 90,2% 2007 m. tos veiklos įmonių ir 84,5% – 2006 m.

15 lentelė. Sunkumai steigiant įmonę pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Gauti finansavimą	Užmegzti ryšius su užsakovais	Priversti skolinkimus apmokėti sąskaitas	Įkainoti prekes / paslaugas	Rasti tinkamas patalpas	Rasti tiekėjus	Rasti tinkamus darbuotojus	Efektyviai naudotis informacinėmis technologijomis	Susitvarkyti su teisiniais administraciniais reikalavimais	Būti vieninteliu įmonininku	Gauti sutuoktinio / šeimos palaikymą	Kita
	Iš viso	56,6	51,6	48,1	22,0	44,5	33,9	75,7	28,0	61,3	23,4	8,2	1,1
D	Apdirbamoji gamyba	57,0	59,3	53,7	20,6	50,5	37,4	83,2	29,4	62,6	24,8	8,9	0,9
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	-	-	50,0	-	-	-	100,0	-	100,0	-	-	-
F	Statyba	61,9	58,8	58,8	20,6	44,3	22,7	84,5	22,7	56,7	22,7	9,3	-
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	60,0	48,1	46,4	17,4	50,1	43,4	73,2	30,8	65,3	24,1	8,9	1,5
H	Viešbučiai ir restoranai	52,5	32,8	37,7	21,3	52,5	14,8	80,3	27,9	67,2	23,0	4,9	1,6
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	58,1	59,0	54,7	26,5	27,4	37,6	70,9	32,5	58,1	26,5	8,5	1,7
J	Finansinis tarpininkavimas	37,5	37,5	-	12,5	18,8	18,8	62,5	37,5	56,3	6,3	-	-
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	47,5	50,3	44,1	33,5	35,8	20,1	70,9	19,0	53,6	20,1	7,3	0,6
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	80,0	40,0	20,0	20,0	80,0	40,0	40,0	40,0	60,0	40,0	-	-
	Kitos veiklos	50,0	50,0	-	-	-	-	100,0	50,0	50,0	50,0	-	-

16 lentelė. Sunkumai steigiant įmonę pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Gauti finansavimą	Užmegzti ryšius su užsakovais	Priversti skolinkimus apmokėti sąskaitas	Įkainoti prekes / paslaugas	Rasti tinkamas patalpas	Rasti tiekėjus	Rasti tinkamus darbuotojus	Efektyviai naudotis informacinėmis technologijomis	Susitvarkyti su teisiniais administraciniais reikalavimais	Būti vieninteliu įmonininku	Gauti sutuoktinio / šeimos palaikymą	Kita
	Iš viso	49,2	46,9	40,5	22,8	44,7	33,0	74,1	23,6	57,1	23,4	6,9	1,0
D	Apdirbamoji gamyba	55,9	57,3	46,9	30,1	49,0	42,7	81,1	28,7	52,4	30,1	7,7	0,7
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	33,3	66,7	66,7	33,3	33,3	-	66,7	33,3	66,7	-	-	-
F	Statyba	52,9	54,9	59,8	25,5	37,3	28,4	90,2	26,5	60,8	26,5	5,9	-
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	50,8	43,7	36,4	17,1	54,4	37,8	72,4	24,1	60,1	23,7	6,4	0,7
H	Viešbučiai ir restoranai	49,2	19,0	25,4	19,0	58,7	20,6	81,0	30,2	61,9	22,2	9,5	4,8
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	38,1	48,6	39,0	29,5	24,8	30,5	73,3	19,0	48,6	21,9	10,5	1,9
J	Finansinis tarpininkavimas	30,0	38,0	16,0	10,0	24,0	6,0	40,0	20,0	64,0	22,0	4,0	2,0
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	48,3	51,7	46,3	29,3	36,1	30,2	70,7	16,6	51,7	18,0	5,9	0,5
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	60,0	40,0	20,0	20,0	40,0	80,0	80,0	40,0	60,0	20,0	-	-
	Kitos veiklos	100,0	60,0	60,0	20,0	40,0	-	100,0	80,0	100,0	40,0	20,0	-

Verslo pradžios kliūčių analizė apskričių lygmeniu parodė, kad „susirasti tinkamus darbuotojus“ tiek 2006 m. tiek 2007 m. tirtų įmonių tarpe buvo pagrindinė verslo pradžios kliūtis – į ją nurodė daugiau ar mažiau 70% verslininkų visose apskrityse. 2007 m. 4,2% sumažėjo verslininkų, kuriems sunku buvo „susitvarkyti su teisiniais administraciniais reikalavimais“. Ši kliūtis 2006 m. didesne dalimi slėgė Šiaulių apskrities, o 2007 m. – Panevėžio apskrities verslininkus (atitinkamai 71,6% ir 67,1%). „Rasti tinkamas patalpas“ 2006 m. sunkiausiai sekė Šiaulių (50,0%) ir Vilniaus (47,4%) verslininkams, tuo tarpu 2007 m. tai padaryti tapo sudėtingiau Tauragės (55,9%) ir Alytaus (54,0%) apskrityse.

17 lentelė. Sunkumai steigiant įmonę pagal apskritis 2006 m.

Procentais

Apskritys	Gauti finansavimą	Užmegzti ryšius su užsakovais	Priversti skolininkus apmokėti sąskaitas	Įkainoti prekes / paslaugas	Rasti tinkamas patalpas	Rasti tiekėjus	Rasti tinkamus darbuotojus	Efektiviai naudotis informacinėmis technologijomis	Susitvarkyti su teisiniais administraciniais reikalavimais	Būti vieninteliu įmonininku	Gauti sutuoktinio / šeimos palaikymą	Kita
Iš viso	56,6	51,6	48,1	22,0	44,5	33,9	75,7	28,0	61,3	23,4	8,2	1,1
Alytaus	61,9	47,6	54,8	14,3	42,9	40,5	81,0	26,2	54,8	26,2	11,9	-
Kauno	52,4	51,9	45,4	21,1	44,9	35,1	80,0	25,9	61,1	18,4	8,6	2,2
Klaipėdos	61,3	45,8	51,0	20,6	41,3	29,0	70,3	27,7	63,9	28,4	9,0	1,3
Marijampolės	50,0	35,3	35,3	14,7	44,1	47,1	76,5	23,5	58,8	11,8	5,9	2,9
Panevėžio	44,0	50,0	48,8	20,2	40,5	29,8	64,3	27,4	50,0	15,5	6,0	1,2
Šiaulių	53,4	53,4	43,2	28,4	50,0	40,9	77,3	38,6	71,6	33,0	5,7	1,1
Tauragės	65,6	65,6	50,0	18,8	25,0	50,0	81,3	31,3	59,4	43,8	6,3	3,1
Telšių	47,7	50,0	52,3	11,4	43,2	25,0	68,2	34,1	61,4	18,2	9,1	-
Utenos	55,2	41,4	31,0	34,5	41,4	41,4	72,4	51,7	51,7	24,1	-	-
Vilniaus	60,3	55,3	50,1	23,8	47,4	31,8	77,9	24,8	62,3	23,1	9,2	0,5

18 lentelė. Sunkumai steigiant įmonę pagal apskritis 2007 m.

Procentais

Apskritys	Gauti finansavimą	Užmegzti ryšius su užsakovais	Priversti skolininkus apmokėti sąskaitas	Įkainoti prekes / paslaugas	Rasti tinkamas patalpas	Rasti tiekėjus	Rasti tinkamus darbuotojus	Efektiviai naudotis informacinėmis technologijomis	Susitvarkyti su teisiniais administraciniais reikalavimais	Būti vieninteliu įmonininku	Gauti sutuoktinio / šeimos palaikymą	Kita
Iš viso	49,2	46,9	40,5	22,8	44,7	33,0	74,1	23,6	57,1	23,4	6,9	1,0
Alytaus	48,0	44,0	28,0	18,0	54,0	28,0	68,0	26,0	54,0	20,0	6,0	-
Kauno	50,0	48,2	45,2	21,9	46,1	36,0	78,5	21,9	57,5	26,8	6,6	1,3
Klaipėdos	45,8	41,7	34,7	20,1	44,4	38,2	77,1	25,7	54,2	28,5	11,8	2,1
Marijampolės	50,0	36,1	27,8	8,3	38,9	16,7	75,0	19,4	58,3	5,6	-	2,8
Panevėžio	47,4	39,5	51,3	28,9	46,1	31,6	77,6	31,6	67,1	25,0	5,3	-
Šiaulių	42,0	43,2	37,5	22,7	36,4	35,2	61,4	18,2	62,5	19,3	2,3	1,1
Tauragės	55,9	47,1	26,5	20,6	55,9	29,4	58,8	29,4	58,8	14,7	-	-
Telšių	52,7	41,8	40,0	23,6	36,4	40,0	74,5	30,9	60,0	21,8	5,5	-
Utenos	44,7	47,4	36,8	15,8	39,5	31,6	76,3	23,7	50,0	31,6	7,9	-
Vilniaus	51,5	52,6	43,1	25,9	45,8	30,7	74,4	21,8	55,0	22,4	8,1	0,8

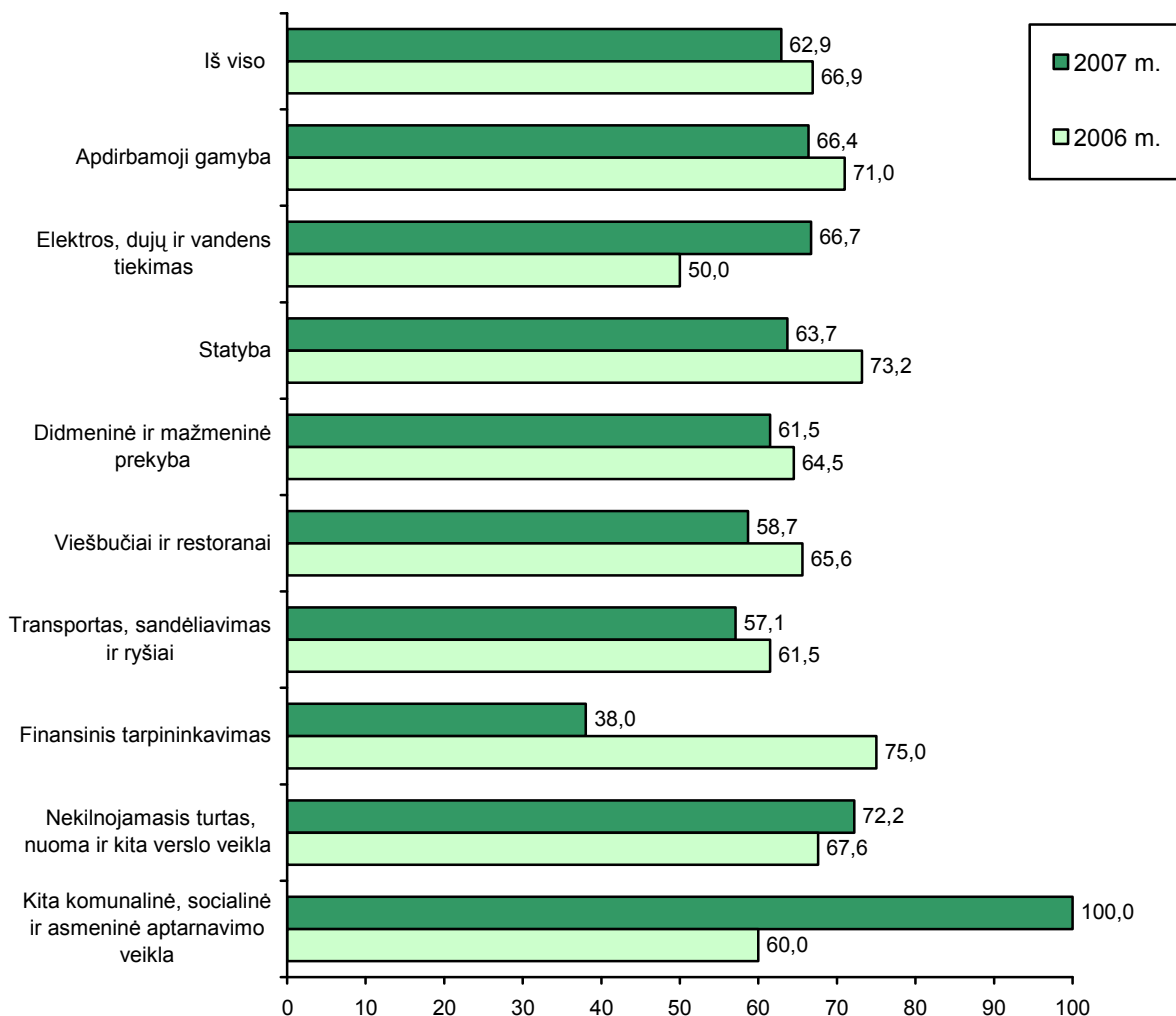
6. VERSLO PATIRTIS PRIEŠ STEIGIANT NAUJĄ ĮMONĘ

Patirtis versle, o ypač toje pačioje veiklos srityje, yra vienas iš svarbiausių sėkmingo verslo veiksnių. Žmogus gali ir pats skaityti vadovėlius, mokytis vadybos ir finansų valdymo, bandyti analizuoti teisinius dokumentus, reglamentuojančius įmonės steigimą, bet savarankiškai įvaldyti verslo steigimo, valdymo bei plėtros instrumentus yra gana sudėtinga. Todėl gerokai lengviau sekasi valdyti verslą verslininkams, ne tik jau turėjusiems patirties šioje srityje, bet ir baigusiems specialius verslo administravimo mokslus. Tyrimo metu išaiškėjo, kad nors 2007 m. patyrusių verslininkų dalis sumažėjo 4%, tačiau kaip ir 2006 m. išliko didžiausia – 62,9% (2006 m. tokių buvo 66,9%).

2007 m. pastebimas itin didelis patyrusių verslininkų dalies sumažėjimas finansinio tarpininkavimo veikloje – 37,0% (nuo 75,0% 2006 m. iki 38,0% 2007 m.). Analogiška situacija matoma ir daugelyje kitų veiklų, išskyrus elektros, dujų ir vandens tiekimo bei nekilnojamojo turto, nuomos ir kitos verslo veiklas, kuriose patyrusių verslininkų dalis 2007 m. buvo 16,7% ir 4,7% didesnė lyginant su 2006 m. Reikia išskirti kita komunaline, socialine ir asmenine aptarnavimo veikla užsiimančius verslininkus – 2007 m. visi jie turėjo patirties šiame versle, kai 2006 m. tokių buvo tik 60%.

7 diagrama. Patyrusių įmonės veiklos srityje verslininkų dalis pagal ekonominės veiklos rūšis

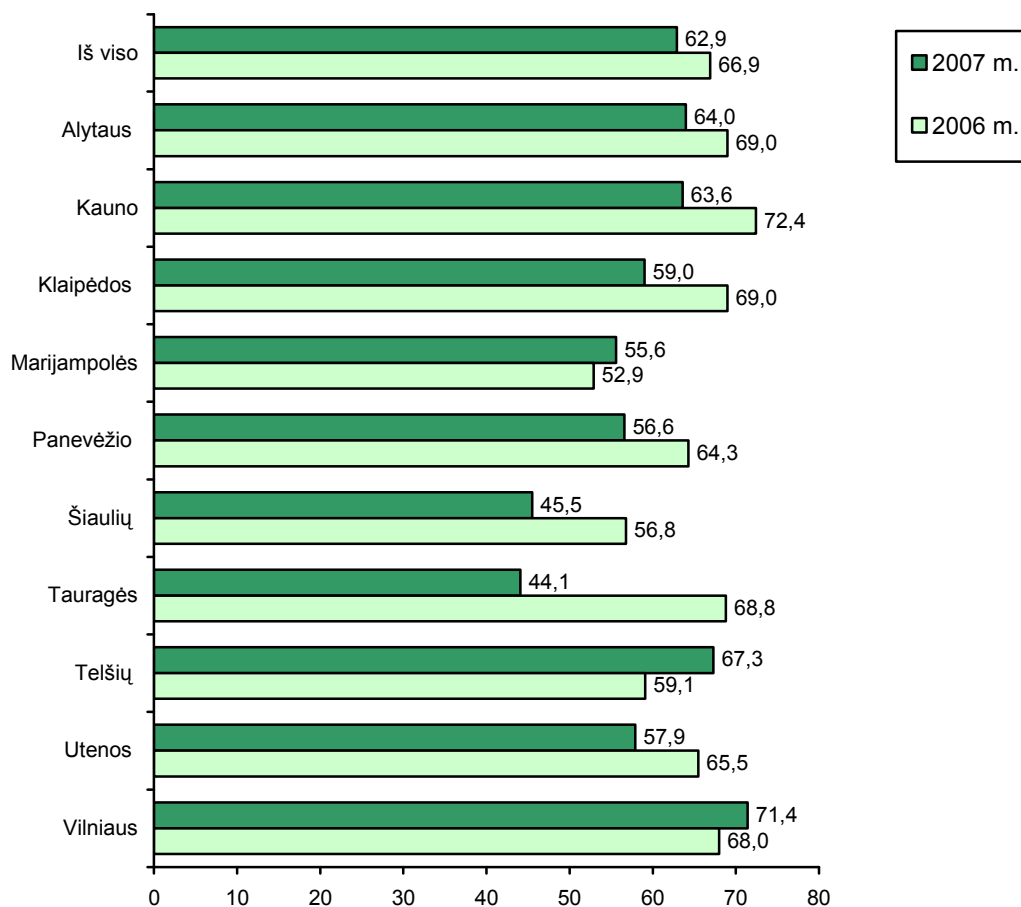
Procentais

Patyrusių verslininkų dalies sumažėjimas matomas daugelyje apskričių, išskyrus Telšių, Vilniaus ir Marijampolės. Šiose apskrityse patyrusių verslininkų dalis buvo atitinkamai 8,2%, 3,4% ir 2,7% didesnė lyginant su 2006 m.

8 diagrama. Patyrusių įmonės veiklos srityje verslininkų dalis pagal apskritis

Procentais

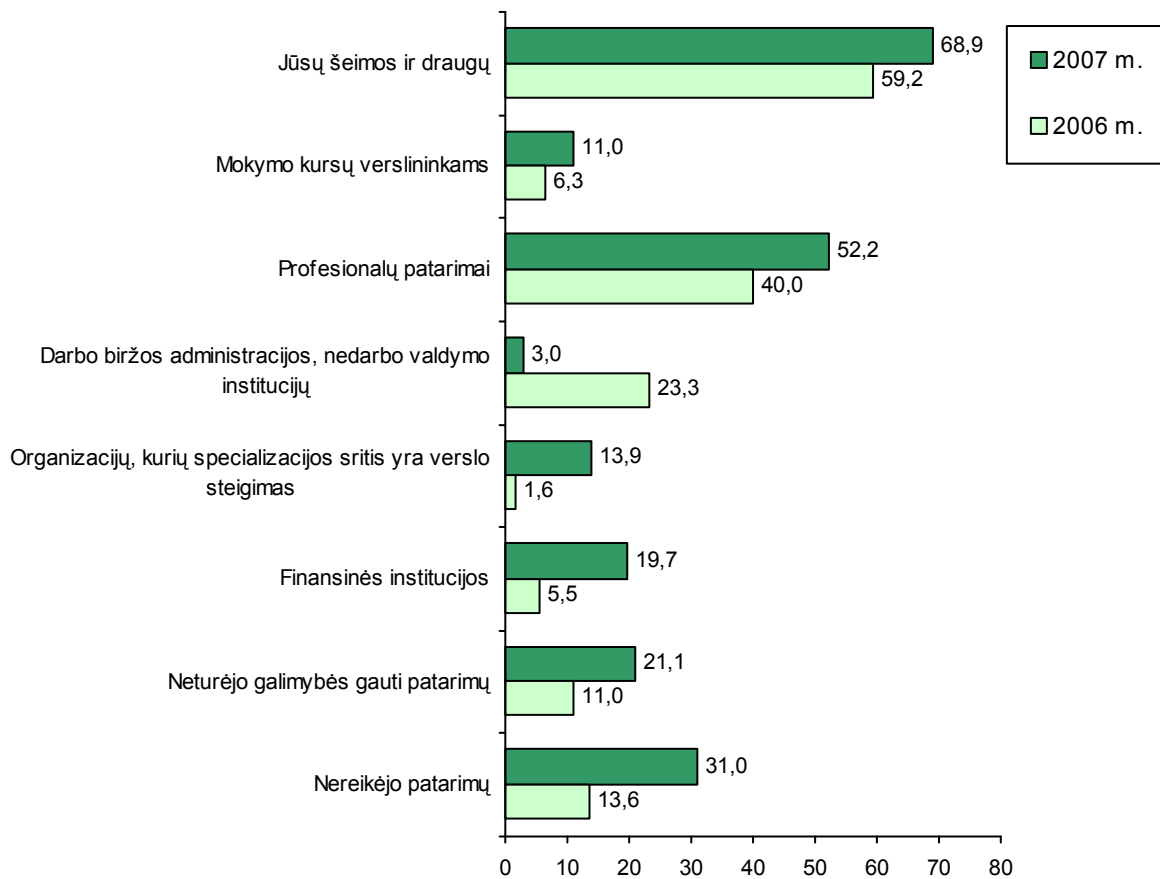
7. KONSULTAVIMOSI VERSLO KLAUSIMAIS ŠALTINIAI

Verslininkui, ketinančiam pradėti savo verslą ar jį pradėjusiam, trūksta elementarių praktinių verslo steigimo, jo valdymo ir finansinės apskaitos konsultacijų. Suprantama, kad daugelį dalykų galima perskaityti įstatymuose, patarimuose forumuose ar kituose internetiniuose projektuose, tačiau vieną kartą pamatyti, kaip kažkas tai daro yra šimtą kartų geriau už perskaitymą, kaip tai daryti. Geriau orientuotis verslo aplinkoje ir spręsti problemas padeda įvairios institucijos, teikiančios informaciją, konsultavimo ir mokymo paslaugas bei kitokią pagalbą verslininkams. Bet kokia dalis tyrime dalyvavusių verslininkų ir iš kokių šaltinių gavo naudingų patarimų parodyta diagramoje.

Kaip matome iš diagramoje pateiktų duomenų, pagrindinis tiek 2006 m. tiek 2007 m. verslininkų tarpe konsultavimosi šaltinis buvo „šeima ir draugai“. Čia verslo žinių šėmėsi 68,9% 2007 m. ir 59,2% 2006 m. verslininkų. Be šio šaltinio svarbos padidėjimo, reikia išskirti pozityvų reiškinį – 2007 m. *profesionalų patarimais* naudojosi 12,2% daugiau verslininkų. Padidėjo ir *organizacijų, kurių specializacijos sritis yra verslo steigimas patarimų* svarba – jų reikšmė išaugo nuo 1,6% 2006 m. iki 13,9% 2007 m. Tuo tarpu, *darbo biržos administracijos, nedarbo valdymo institucijų* svarba smarkiai sumažėjo – nuo 23,3% 2006 m. iki 3,0% 2007 m. – atitinkamai 22,6% ir 20,0%. *Neturėjo galimybės gauti patarimų* taip pat didesnė dalis verslininkų – 21,1% 2006 m. Net 31,0% 2007 m. verslininkų (13,6% 2006 m.) teigė, kad jiems „visai nereikėjo patarimų“.

9 diagrama. Konsultavimosi verslo klausimais šaltiniai

Procentais

2007 m. *profesionalų patarimais* daugiausiai naudojosi elektros, dujų ir vandens tiekimo bei apdirbamosios gamybos įmonių savininkai – atitinkamai 66,7% ir 58,7%. Šių veiklų verslininkams labai svarbūs buvo ir *finansinių institucijų* patarimai – į jas nurodė 27,3% apdirbamosios gamybos ir 33,3% elektros, dujų ir vandens tiekimo įmonių savininkų.

19 lentelė. Konsultavimosi verslo klausimais šaltiniai pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Jūsų šeimos ir draugų	Mokymo kursų verslininkams	Profesionalų patarimai	Darbo biržos administracijos, nedarbo valdymo institucijų	Organizacijų, kurių specializacijos sritis yra verslo steigimas	Finansinės institucijos	Neturėjo galimybės gauti patarimų	Nereikėjo patarimų
	Iš viso	59,2	6,3	40,0	23,3	1,6	5,5	11,0	13,6
D	Apdirbamoji gamyba	58,4	6,1	33,6	23,4	2,3	5,1	9,3	13,6
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	50,0	50,0	100,0	-	-	-	-	-
F	Statyba	61,9	6,2	38,1	18,6	3,1	7,2	14,4	6,2
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	64,3	4,7	43,7	22,1	1,0	4,0	10,7	14,4
H	Viešbučiai ir restoranai	63,9	9,8	39,3	23,0	-	4,9	13,1	18,0

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Jūsų šeimos ir draugų	Mokymo kursų verslininkams	Profesionalų patarimai	Darbo biržos administracijos, nedarbo valdymo institucijų	Organizacijų, kurių specializacijos sritis yra verslo steigimas	Finansinės institucijos	Neturėjo galimybės gauti patarimų	Nereikėjo patarimų
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	56,4	6,0	41,9	23,9	2,6	9,4	17,1	18,8
J	Finansinis tarpininkavimas	43,8	6,3	62,5	31,3	-	18,8	12,5	-
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	49,7	8,9	35,8	26,8	1,1	5,0	7,8	12,3
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	40,0	-	60,0	40,0	20,0	-	-	20,0
	Kitos veiklos	50,0	-	50,0	50,0	-	-	-	-

20 lentelė. Konsultavimosi verslo klausimais šaltiniai pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Jūsų šeimos ir draugų	Mokymo kursų verslininkams	Profesionalų patarimai	Darbo biržos administracijos, nedarbo valdymo institucijų	Organizacijų, kurių specializacijos sritis yra verslo steigimas	Finansinės institucijos	Neturėjo galimybės gauti patarimų	Nereikėjo patarimų
	Iš viso	68,9	11,0	52,2	3,0	13,9	19,7	21,1	31,0
D	Apdirbamoji gamyba	69,2	9,1	58,7	4,9	10,5	27,3	18,2	29,4
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	100,0	-	66,7	-	-	33,3	-	66,7
F	Statyba	68,6	10,8	49,0	1,0	8,8	18,6	24,5	31,4
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	71,5	9,6	47,8	2,7	11,8	18,5	23,9	31,9
H	Viešbučiai ir restoranai	73,0	11,1	46,0	6,3	20,6	12,7	20,6	27,0
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	64,8	15,2	55,2	2,9	17,1	18,1	20,0	33,3
J	Finansinis tarpininkavimas	50,0	6,0	50,0	2,0	18,0	14,0	22,0	24,0
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	68,8	13,7	58,5	2,9	18,5	22,9	16,6	32,2
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	80,0	40,0	60,0	-	-	-	-	-
	Kitos veiklos	40,0	20,0	80,0	-	40,0	-	20,0	20,0

21 lentelė. Konsultavimosi verslo klausimais šaltiniai pagal apskritis 2006 m.

Procentais

Apskritis	Jūsų šeimos ir draugų	Mokymo kursų verslininkams	Profesionalų patarimai	Darbo biržos administracijos, nedarbo valdymo institucijų	Organizacijų, kurių specializacijos sritis yra verslo steigimas	Finansinės institucijos	Neturėjo galimybės gauti patarimų	Nereikėjo patarimų
Iš viso	59,2	6,3	40,0	23,3	1,6	5,5	11,0	13,6
Alytaus	54,8	7,1	38,1	28,6	7,1	4,8	9,5	14,3
Kauno	61,6	4,3	39,5	23,8	1,1	8,1	10,8	8,6
Klaipėdos	52,3	9,7	37,4	21,3	0,6	4,5	8,4	18,1
Marijampolės	73,5	2,9	44,1	8,8	5,9	-	11,8	14,7
Panevėžio	59,5	7,1	40,5	28,6	1,2	2,4	16,7	13,1
Šiaulių	71,6	5,7	48,9	27,3	2,3	6,8	10,2	10,2
Tauragės	53,1	9,4	43,8	40,6	6,3	-	28,1	12,5
Telšių	65,9	11,4	31,8	13,6	2,3	-	15,9	9,1
Utenos	48,3	3,4	37,9	6,9	3,4	6,9	6,9	13,8
Vilniaus	57,8	5,5	39,7	23,3	0,7	6,5	9,7	15,4

22 lentelė. Konsultavimosi verslo klausimais šaltiniai pagal apskritis 2007 m.

Procentais

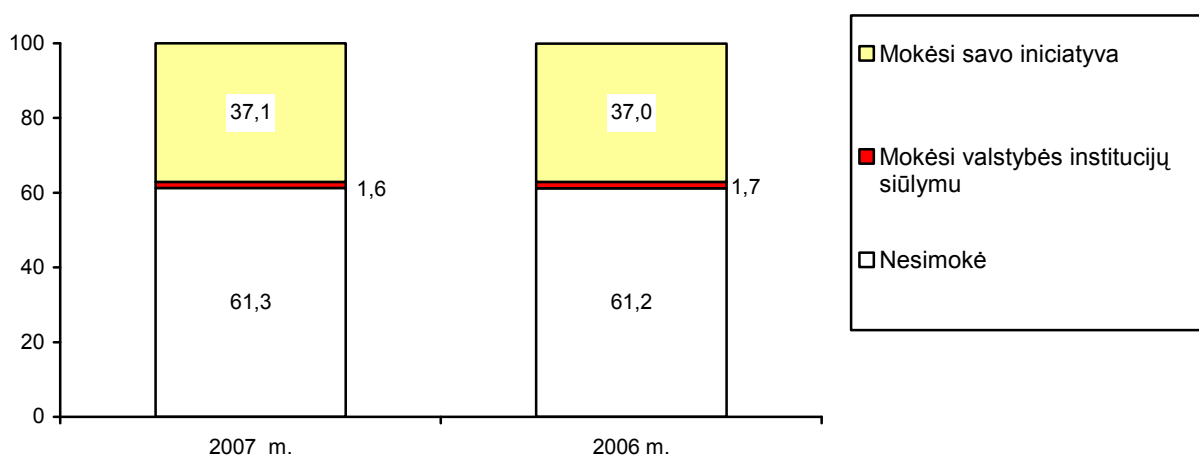
Apskritis	Jūsų šeimos ir draugų	Mokymo kursų verslininkams	Profesionalų patarimai	Darbo biržos administracijos, nedarbo valdymo institucijų	Organizacijų, kurių specializacijos sritis yra verslo steigimas	Finansinės institucijos	Neturėjo galimybės gauti patarimų	Nereikėjo patarimų
Iš viso	68,9	11,0	52,2	3,0	13,9	19,7	21,1	31,0
Alytaus	78,0	18,0	52,0	4,0	8,0	18,0	28,0	32,0
Kauno	67,5	11,0	56,6	1,8	15,8	25,9	21,5	30,7
Klaipėdos	75,7	9,0	59,7	2,8	13,9	17,4	18,8	30,6
Marijampolės	75,0	13,9	44,4	-	2,8	19,4	30,6	36,1
Panevėžio	57,9	10,5	39,5	-	13,2	18,4	18,4	43,4
Šiaulių	72,7	5,7	46,6	5,7	12,5	13,6	26,1	29,5
Tauragės	70,6	8,8	44,1	5,9	5,9	11,8	11,8	32,4
Telšių	63,6	12,7	40,0	1,8	5,5	7,3	23,6	38,2
Utenos	71,1	15,8	39,5	2,6	10,5	21,1	13,2	13,2
Vilniaus	67,1	11,3	55,3	4,0	17,5	21,3	20,5	29,1

8. VERSLININKŲ POREIKIS PAPILDOMAI MOKYTIS VERSLO ADMINISTRAVIMO

Didėjant konkurencijai rinkoje, verslininkui tenka ieškoti kitokių, progresyvesnių būdų, kaip išlikti ir pasiūlyti vartotojui reikalingą produktą ar paslaugą, itin efektyviai išnaudojant materialinius ir žmogiškuosius resursus. Siekiant užtikrinti verslo sėkmę, verslininkui būtina gilinti savo žinias, nuolat mokytis iš to, kas pasaulyje geriausia ir novatoriškiausia. Mokydamasis verslininkas atranda naujus būdus, kaip tradicinius dalykus daryti kokybiškiau ir efektyviau, tam tikslui maksimaliai išnaudojant savo ir darbuotojų kompetenciją, turimus įgūdžius ir žinias. Siekti naujų žinių ir gilinti jau turimas, padeda įvairūs įstaigų ir organizacijų organizuojami kursai, skirti tiek pradedantiems, tiek jau patyrusiems verslininkams. Tačiau, kaip rodo tyrimo duomenys, tik 37,1% verslininkų, prieš pradėdami verslą, savo iniciatyva specialiai tam mokėsi ir 1,7% tai darė valstybės institucijų siūlymu. Didžioji dalis, net 61,2%, verslininkų, prieš pradėdami verslą, nelankė specialių kursų, savo verslui vadovavo daugiau pasikliaudami savo, šeimos ir draugų patirtimi, intuicija ir savišvieta.

10 diagrama. Verslininkų mokymasis prieš steigiant įmonę

Procentais

Net 48,0% finansinio tarpininkavimo veikla užsiimančių verslininkų, prieš pradėdami verslą, savo iniciatyva specialiai tam mokėsi, o 5,7% transporto, sandėliavimo ir ryšių veiklos verslininkų tai darė valstybės ir savivaldybių įstaigų reikalavimu.

23 lentelė. Verslininkų mokymasis prieš steigiant įmonę pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Taip, savo iniciatyva		Taip, valstybės ir savivaldybių įstaigų reikalavimu		Ne	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso		37,0	37,1	1,7	1,6	61,2	61,3
D	Apdirbamoji gamyba	38,3	38,5	3,3	0,7	58,4	60,8
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	100,0	-	-	-	-	100,0
F	Statyba	42,3	36,3	1,0	2,0	56,7	61,8
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	33,7	35,8	1,5	0,7	64,8	63,6
H	Viešbučiai ir restoranai	49,2	44,4	-	-	50,8	55,6
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	36,8	33,3	1,7	5,7	61,5	61,0
J	Finansinis tarpininkavimas	50,0	48,0	-	-	50,0	52,0
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	34,6	35,6	1,7	2,0	63,7	62,4
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	20,0	40,0	-	40,0	80,0	20,0
	Kitos veiklos	50,0	80,0	-	-	50,0	20,0

Savo iniciatyva specialius verslo mokslus baigė daugiau kaip trečdalis įvairių apskričių verslininkų, tačiau Marijampolės ir Utenos apskrityse tokių buvo daugiausiai – atitinkamai 61,1% ir 47,4%. Valstybės ir savivaldybių įstaigų reikalavimu baigusius mokslus daugiausiai buvo Alytaus apskrityje 4,0%.

24 lentelė. Ar tam, kad įsteigtumėt įmonę, specialiai to mokėtės ar buvote mokamas?

Apskritis	Taip, savo iniciatyva		Taip, valstybės ir savivaldybių įstaigų reikalavimu		Ne	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	37,0	37,1	1,7	1,6	61,2
Alytaus	42,9	36,0	4,8	4,0	52,4	60,0
Kauno	42,7	34,2	2,2	0,4	55,1	65,4
Klaipėdos	33,5	36,1	1,3	2,1	65,2	61,8
Marijampolės	26,5	61,1	5,9	2,8	67,6	36,1
Panevėžio	42,9	34,2	-	1,3	57,1	64,5
Šiaulių	35,2	38,6	4,5	-	60,2	61,4
Tauragės	50,0	32,4	-	2,9	50,0	64,7
Telšių	34,1	38,2	2,3	1,8	63,6	60,0
Utenos	31,0	47,4	-	2,6	69,0	50,0
Vilniaus	35,0	36,4	1,0	1,9	64,0	61,7

9. VERSLININKO SOCIALINIAI-DEMOGRAFINIAI BRUOŽAI

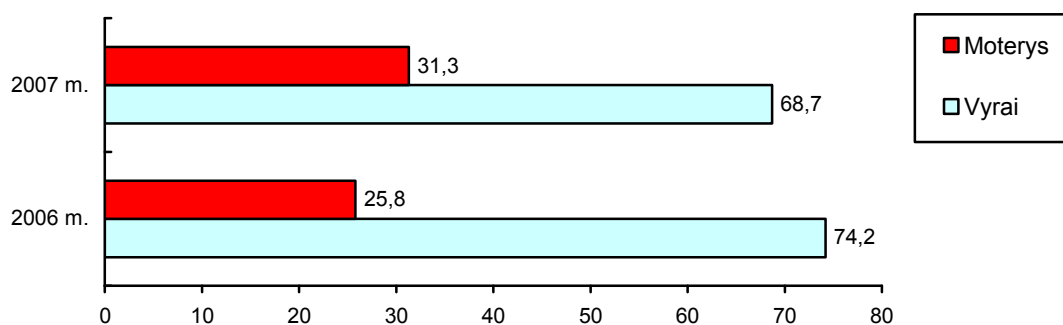
Praktika rodo, kad verslo sėkmės garantai yra veiklos pobūdis, verslininko asmens savybės, finansinės galimybės bei išorinė aplinka – socialinis, ekonominis, teisinis klimatas. Įmonės vadovo, savininko asmenybė verslo plėtros procese yra ypatingai svarbus veiksnys. Išsilaikyti penkerius metus rinkoje didelės konkurencijos sąlygomis, aktyviai dalyvauti verslo plėtroje, taikant naujus valdymo metodus ir diegiant naujus gamybos procesus gali tik stiprios asmenybės, turinčios verslininko gabumų, verslininko pažiūrų (galvosenos) bei stiprių verslo motyvų. Dėl verslininko nesugebėjimo vadovauti, mažos ir vidutinės įmonės dažniausiai žlunga. Todėl ši aplinkybė skatina detaliau pažvelgti į verslo vadovų socialinius – profesinius bruožus.

9.1. LYTIS

Paskutiniiais metais didėjo moterų užimtumas ir vaidmuo šalies ekonomikoje. 2007 m. tyrimo duomenys parodė moterų dalies sėkmingų verslininkų tarpe padidėjimą – nuo 25,8% 2006 m. iki 31,3% 2007 m. Tyrimo metu buvo pastebėtas įdomus reiškinys – pastebimai išsiplėtė moterų veiklos sritys. Anksčiau statyba ir transportas buvo laikomi išimtinai vyriškais verslais, dabar šiose srityse, nors dar nedaug, tačiau jau yra gana sėkmingai verslininkaujančių ir moterų. Didžiausia moterų verslininkų dalis buvo viešbučių ir restoranų (60,7% visų šios veiklos verslininkų 2006 m. ir 54,0% 2007 m.), finansinio tarpininkavimo (56,3% 2006 m. ir 60,0% 2007 m.) ir kito komunalinio, socialinio ir asmeninio aptarnavimo veiklose (20,0% 2006 m. ir 60,0% 2007 m.).

11 diagrama. Verslininkai pagal lytį

Procentais

8,2% padidėjo moterų verslininkų dalis didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, 4,7% – nekilnojamojo turto, nuomos ir kito verslo, 3,7% – finansinio tarpininkavimo ir 1,9% – transporto, sandėliavimo ir ryšių veiklose.

25 lentelė. Verslininkų lytis pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais					
EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Moterys		Vyrai	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	25,8	31,3	74,2	68,7
D	Apdirbamoji gamyba	18,7	18,9	81,3	81,1
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	-	-	100,0	100,0
F	Statyba	10,3	6,9	89,7	93,1
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	27,3	35,5	72,7	64,5
H	Viešbučiai ir restoranai	60,7	54,0	39,3	46,0
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	17,1	19,0	82,9	81,0
J	Finansinis tarpininkavimas	56,3	60,0	43,8	40,0
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	30,2	35,1	69,8	64,9
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	20,0	60,0	80,0	40,0
	Kitos veiklos	100,0	40,0	-	60,0

Daugiausiai moterų verslininkų 2006 m. buvo Tauragės apskrityje – 40,6%, tačiau 2007 m. jų dalis šiek tiek sumažėjo, bet vis tiek išliko didžiausia – 38,2%. Moterų dalies padidėjimas ypatingai pastebimas Alytaus apskrityje – net 20,1%. Tuo tarpu, Marijampolės apskrityje matomas moterų dalies nedidelis (4,3%) sumažėjimas.

26 lentelė. Verslininkų lytis pagal apskritis

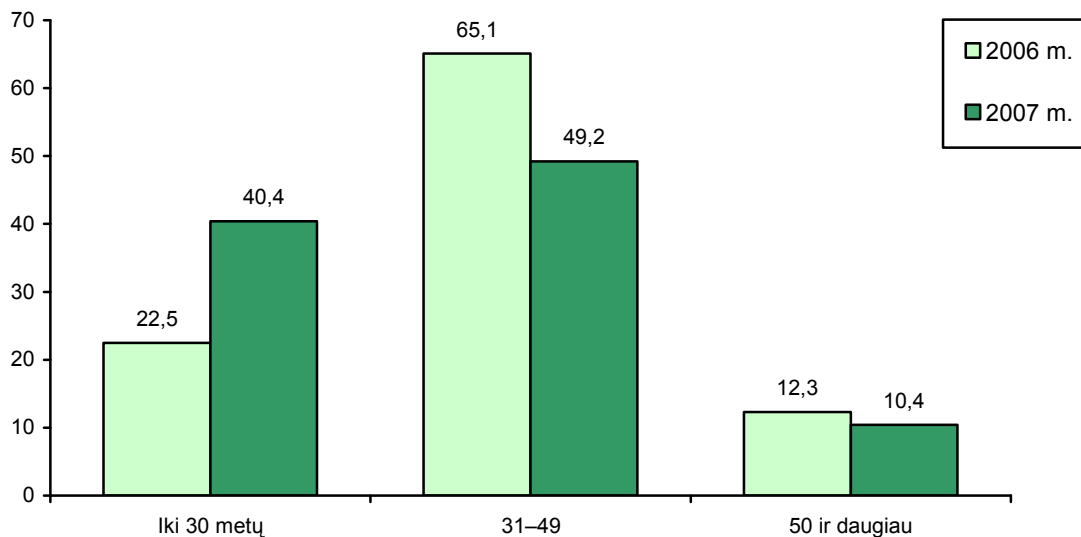
Procentais				
Apskritys	Moterys		Vyrai	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	25,8	31,3	74,2	68,7
Alytaus	11,9	32,0	88,1	68,0
Kauno	23,8	32,0	76,2	68,0
Klaipėdos	25,8	38,2	74,2	61,8
Marijampolės	26,5	22,2	73,5	77,8
Panevėžio	29,8	27,6	70,2	72,4
Šiaulių	18,2	35,2	81,8	64,8
Tauragės	40,6	38,2	59,4	61,8
Telšių	18,2	34,5	81,8	65,5
Utenos	27,6	18,4	72,4	81,6
Vilniaus	28,5	29,1	71,5	70,9

9.2. AMŽIUS

Tyrimo duomenys parodė, kad sėkmingų verslininkų tarpe didžioji dauguma verslininkų – vidutinio amžiaus žmonės, t. y. nuo 31 iki 49 m. 2006 m. šioje amžiaus grupėje buvo 66,1% visų verslininkų, o 2007 m., nors ir sumažėjusi, bet vistiek išliko didžiausia ir sudarė 49,2%. 2007 m. ženkliai padidėjo jaunų verslininkų, kurių amžius iki 30 m., skaičius – 17,9%, t. y. jei 2006 m. šiai amžiaus grupei priklausė 22,5%, tai 2007 m. jų dalis pasiekė 40,4%.

12 diagrama. Verslininkų amžius verslo pradžioje

Procentais

2007 m. tyrimas išryškino svarbiausią tendenciją – **vyresnio amžiaus verslininkų dalies mažėjimą, jaunesnio amžiaus verslininkų dalies padidėjimo sąskaita**. Ši tendencija pastebima daugelyje veiklų, o ypač nekilnojamojo turto, nuomos ir kito verslo veikloje, kur jaunų, iki 30 metų verslininkų dalis padidėjo net 23,4%. Tuo tarpu, finansinio tarpininkavimo veikloje jaunimo dalis 2007 m. sumažėjo net 11,8%.

27 lentelė. Verslininkų amžius, verslo pradžioje pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Iki 30 metų		31-49		50 ir daugiau	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	22,5	40,4	65,1	49,2	12,3	10,4
D	Apdirbamoji gamyba	21,0	42,7	65,4	46,2	13,6	11,2
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	-	-	100,0	33,3	-	66,7
F	Statyba	18,6	28,4	63,9	62,7	17,5	8,8
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	21,3	38,0	66,5	51,7	12,2	10,3
H	Viešbučiai ir restoranai	14,8	36,5	80,3	52,4	4,9	11,1
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	28,2	47,6	60,7	44,8	11,1	7,6
J	Finansinis tarpininkavimas	43,8	32,0	43,8	56,0	12,5	12,0
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	26,8	50,2	61,5	39,0	11,7	10,7
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	-	40,0	100,0	40,0	-	20,0
	Kitos veiklos	50,0	20,0	-	60,0	50,0	20,0

Iki 30 m. verslininkų skaičiaus padidėjimas sėkmingai penkis metus versle išsilaikiusių verslininkų tarpe pastebimas visose veiklose, išskyrus finansinio tarpininkavimo, kur šios amžiaus grupės verslininkų dalis sumažėjo 11,8%. Ypatingai didelis jaunų verslininkų skaičiaus padidėjimas matomas Marijampolės (32,5%), Utenos (30,2%) ir Telšių (28,2%) apskrityse.

28 lentelė. Verslininkų amžius, verslo pradžioje pagal apskritis

Procentais

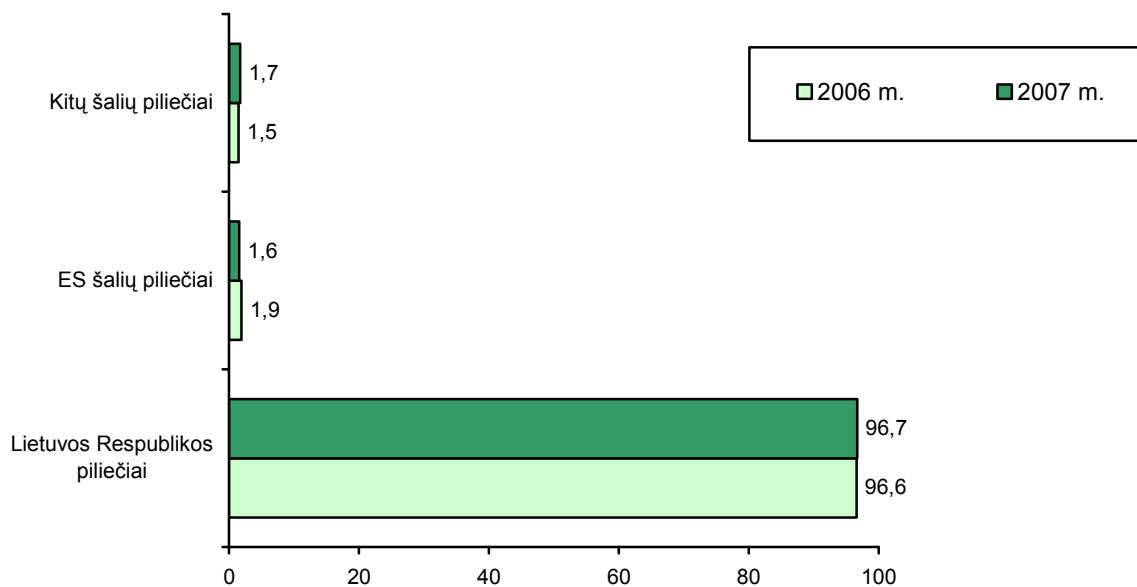
Apskritis	Iki 30 metų		31–49		50 ir daugiau	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	22,5	40,4	65,1	49,2	12,3	10,4
Alytaus	23,8	38,0	66,7	54,0	9,5	8,0
Kauno	22,2	36,0	67,6	51,3	10,3	12,7
Klaipėdos	20,0	43,1	67,1	48,6	12,9	8,3
Marijampolės	14,7	47,2	67,6	47,2	17,6	5,6
Panevėžio	22,6	31,6	64,3	60,5	13,1	7,9
Šiaulių	25,0	27,3	58,0	61,4	17,0	11,4
Tauragės	18,8	29,4	65,6	67,6	15,6	2,9
Telšių	13,6	41,8	68,2	43,6	18,2	14,5
Utenos	17,2	47,4	62,1	42,1	20,7	10,5
Vilniaus	25,3	46,6	64,5	42,3	10,2	11,1

9.3. PILIETYBĖ

Norint išsiaiškinti, kaip aktyviai užsienio šalių piliečiai kuria savo verslą Lietuvoje, į tyrimo klausimyną buvo įtrauktas klausimas apie verslininko pilietybę. Tyrimo duomenys parodė, kad užsienio šalių piliečiai 2006 m. sudarė tik 3,4% visų verslininkų, iš jų 1,9% – ES šalių ir 1,5% – kitų šalių piliečiai. Panašūs duomenys gauti ir 2007 m. tyrimo metu – užsienio piliečiai sudarė tik 3,1% visų tyrime dalyvavusių verslininkų. Dauguma verslininkų – net 96,6% 2006 m. ir 96,7% 2007 m. buvo Lietuvos piliečiai.

13 diagrama. Verslininkų pilietybė

Procentais

Daugiausiai užsienio piliečių buvo apdirbamosios gamybos veikla užsiimančių verslininkų tarpe – 5,1% 2006 m. ir 4,2% 2007 m. Iš jų ES šalių verslininkai sudarė 3,2% 2006 m. ir 2,1% 2007 m. Reikia pastebėti, kad 2007 m. padidėjo kitų šalių piliečių dalis sėkmingų verslininkų tarpe. Daugiausiai jų buvo viešbučių ir restoranų veikloje – 3,3% 2006 m. ir 3,2% 2007 m. Finansinio tarpininkavimo veikloje 2006 m. kitų šalių piliečių nebuvo, o 2007 m. jie jau sudarė 2,0%.

29 lentelė. Verslininkų pilietybė pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Lietuvos Respublikos		ES šalių		Kitų šalių	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	96,6	96,7	1,9	1,6	1,5	1,7
D	Apdirbamoji gamyba	94,9	95,8	3,2	2,1	1,9	2,1
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	100,0	100,0	-	-	-	-
F	Statyba	99,0	99,0	-	-	1,0	1,0
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	97,8	96,8	1,0	1,6	1,2	1,6
H	Viešbučiai ir restoranai	95,1	96,8	1,6	-	3,3	3,2
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	96,6	98,1	1,7	1,9	1,7	-
J	Finansinis tarpininkavimas	100,0	98,0	-	-	-	2,0
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	95,0	94,6	3,9	2,9	1,1	2,4
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	100,0	100,0	-	-	-	-
	Kitos veiklos	100,0	100,0	-	-	-	-

Tyrimas parodė užsienio piliečių dalies verslininkų tarpe padidėjimą Vilniaus ir Kauno apskrityse. Tačiau Vilniaus apskrityje padidėjo verslininkų dalis ne tik iš ES, bet ir iš kitų šalių, o Kauno apskrityje – tik iš ES šalių (nuo 1,6% 2006 m. iki 2,2% 2007 m.)

30 lentelė. Verslininkų pilietybė pagal apskritis

Procentais

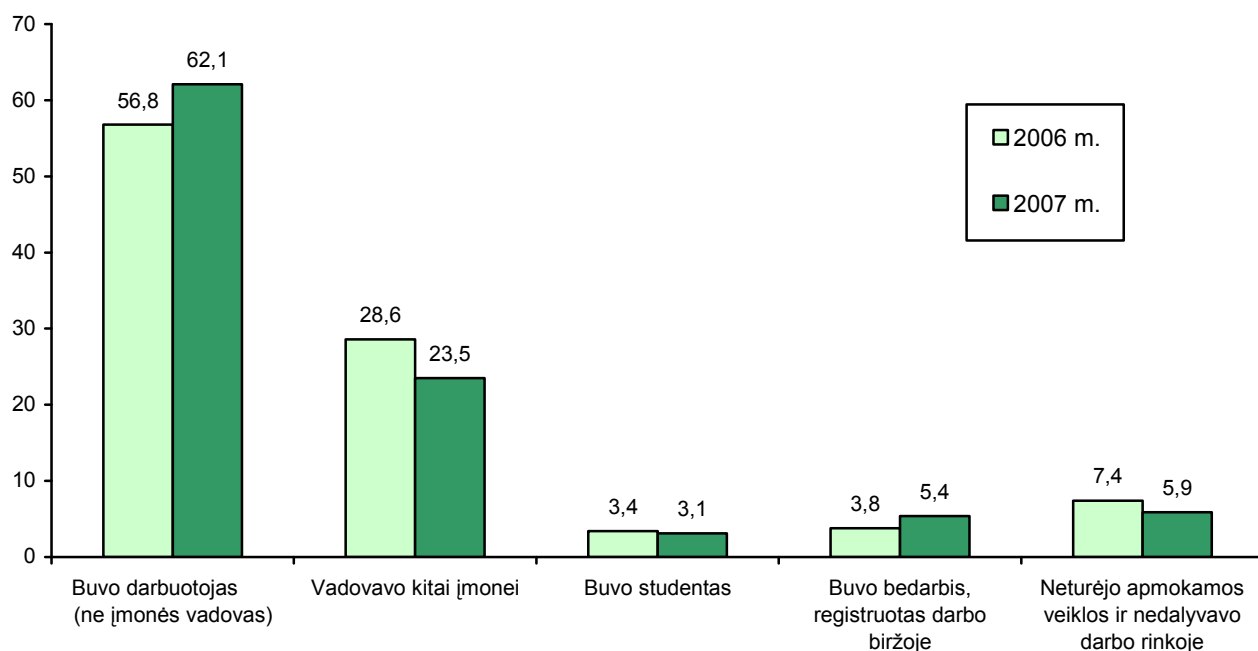
Apskritis	Lietuvos Respublikos		ES		Kitų šalių	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	96,6	96,7	1,9	1,6	1,5	1,7
Alytaus	90,7	100,0	7,0	-	2,3	-
Kauno	97,3	96,9	1,6	2,2	1,1	0,9
Klaipėdos	94,8	97,2	3,2	1,4	1,9	1,4
Marijampolės	100,0	100,0	-	-	-	-
Panevėžio	97,6	100,0	2,4	-	-	-
Šiaulių	100,0	100,0	-	-	-	-
Tauragės	96,9	97,1	3,1	-	-	2,9
Telšių	97,7	96,4	-	1,8	2,3	1,8
Utenos	100,0	97,4	-	-	-	2,6
Vilniaus	96,0	94,1	1,7	2,7	2,2	3,2

9.4. PROFESINĖ VEIKLA PRIEŠ STEIGIANT ĮMONĘ

Tyrimo rezultatai suteikė informaciją apie sėkmingai penkis metus išsilaikiusių versle verslininkų ankstesnę profesinę veiklą. Tiek 2006 m., tiek 2007 m. didžioji dalis sėkmingų verslininkų ankstesnėje profesinėje veikloje buvo įgiję vadybinių įgūdžių, t. y. buvę darbuotojai (ne įmonės vadovai), – atitinkamai 56,8% ir 62,1%), o 28,3% 2006 m. ir 23,5% 2007 m. verslininkų turėjo net tiesioginės patirties versle – buvo kitų įmonių vadovai. Likusią dalį sudarė buvę studentai (3,4% 2006 m. ir 3,1% 2007 m.), oficialūs bedarbiai (3,8% 2006 m. ir 5,4% 2007 m.), bei asmenys nedalyvavę darbo rinkoje ir neturėję mokamo darbo (7,4% 2006 m. ir 5,9% 2007 m.).

14 diagrama. Verslininkų ankstesnė profesinė veikla

Procentais

Didžioji dauguma verslininkų visose veiklose ankstesnėje profesinėje veikloje buvo darbuotojai (dirbę ne įmonės vadovais), tačiau kitoje komunalinio, socialinio ir asmeninio aptarnavimo veikloje jų buvo daugiausiai – 80,0% 2006 m. ir 100% 2007 m. Patyrusių verslininkų, vadovavusių kitoms įmonėms, daugiausiai buvo apdirbamojoje gamyboje – 33,2% 2006 m. ir 33,6% 2007 m. Analizuojant 2007 m. tyrimo duomenis, išryškėjo pozityvus reiškinys – sėkmingų verslininkų tarpe padidėjo buvusių bedarbių, registruotų darbo biržoje, dalis – nuo 3,8% 2006 m. iki 5,4% 2007. Jų dalis buvo didžiausia finansinio tarpininkavimo (6,3% 2006 m. ir 18,0% 2007 m.) ir viešbučių bei restoranų (1,6% 2006 m. ir 9,5% 2007 m.) veiklose.

31 lentelė. Verslininkų ankstesnė profesinė veikla pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Buvo darbuotojas (ne įmonės vadovas)		Vadovavo kitai įmonei		Buvo studentas		Buvo bedarbis, registruotas darbo biržoje		Neturėjo apmokamos veiklos ir nedalyvavo darbo rinkoje	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	56,8	62,1	28,6	23,5	3,4	3,1	3,8	5,4	7,4	5,9
D	Apdirbamoji gamyba	51,9	49,7	33,2	33,6	2,8	4,9	4,7	4,2	7,5	7,7
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	100,0	66,7	-	33,3	-	-	-	-	-	-
F	Statyba	64,9	68,6	26,8	22,5	3,1	1,0	-	5,9	5,2	2,0
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	54,8	62,0	27,8	22,6	2,5	2,1	5,2	6,4	9,7	7,1
H	Viešbučiai ir restoranai	62,3	58,7	24,6	19,0	1,6	6,3	1,6	9,5	9,8	6,3
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	62,4	63,8	23,1	21,9	4,3	5,7	4,3	3,8	6,0	4,8
J	Finansinis tarpininkavimas	68,8	54,0	12,5	12,0	12,5	-	6,3	18,0	-	16,0
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	55,3	68,8	33,5	24,4	5,0	3,4	1,7	1,0	4,5	2,4
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	80,0	100,0	-	-	-	-	20,0	-	-	-
	Kitos veiklos	50,0	60,0	-	20,0	50,0	20,0	-	-	-	-

Tyrimo duomenys parodė efektyvų verslumo skatinimo priemonių funkcionavimą daugelyje apskričių – **vis didesnė dalis žmonių, neturėjusių apmokamo darbo, ne tik pradėjo savo verslą, bet ir sėkmingai jį tęsia iki šiol.** Tokių verslininkų dalis 2006 m. buvo didžiausia Marijampolės (23,5%) ir Šiaulių (23,5%), o 2007 m. – Tauragės (11,8%) ir Šiaulių (11,4%) apskrityse. Ypatingai didelis buvusių bedarbių, registruotų darbo biržoje, dalies padidėjimas užfiksuotas Telšių apskrityje – nuo 6,8% 2006 m. iki 10,9% 2007 m.

32 lentelė. Verslininkų ankstesnė profesinė veikla pagal apskritis

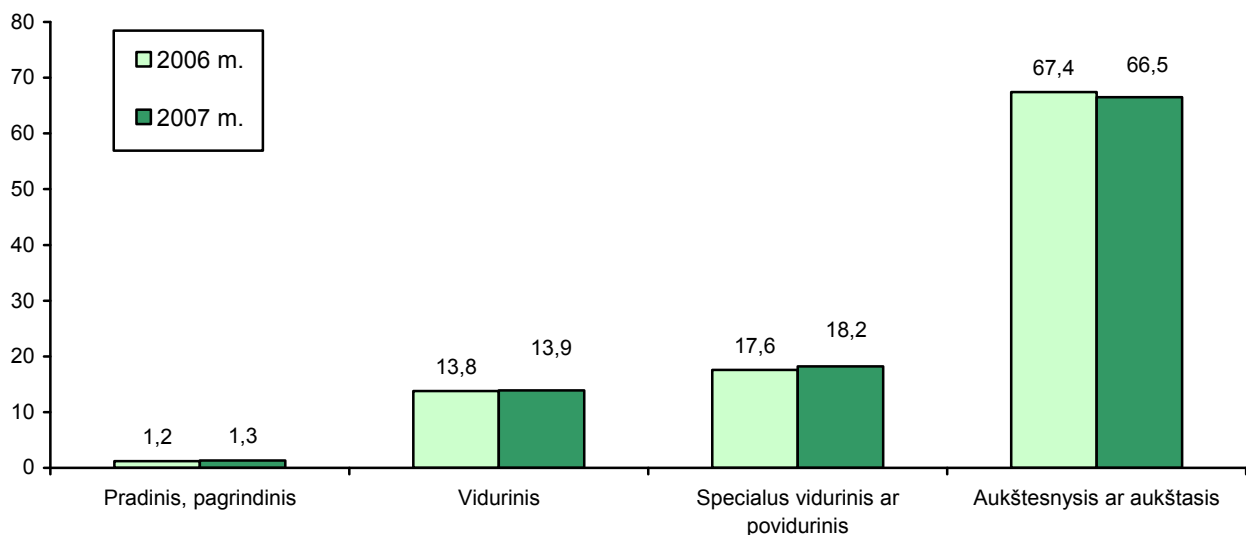
Apskritys	Buvo darbuotojas (ne įmonės vadovas)		Vadovavo kitai įmonei		Buvo studentas		Buvo bedarbis, registruotas darbo biržoje		Neturėjo apmoka- mos veiklos ir neda- lyvavo darbo rinkoje	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	56,8	62,1	28,6	23,5	3,4	3,1	3,8	5,4	7,4
Alytaus	47,6	62,0	28,6	16,0	4,8	2,0	11,9	16,0	7,1	4,0
Kauno	57,8	55,3	31,9	28,1	1,1	3,5	4,3	4,8	4,9	8,3
Klaipėdos	52,3	66,7	40,6	20,8	3,2	2,8	0,6	4,9	3,2	4,9
Marijampolės	41,2	66,7	32,4	22,2	-	-	2,9	2,8	23,5	8,3
Panevėžio	59,5	67,1	22,6	21,1	3,6	1,3	7,1	6,6	7,1	3,9
Šiaulių	54,5	63,6	20,5	15,9	3,4	3,4	3,4	5,7	18,2	11,4
Tauragės	62,5	79,4	21,9	5,9	3,1	-	6,3	2,9	6,3	11,8
Telšių	54,5	56,4	29,5	27,3	2,3	1,8	6,8	10,9	6,8	3,6
Utenos	72,4	65,8	13,8	21,1	-	5,3	6,9	5,3	6,9	2,6
Vilniaus	59,1	61,5	26,6	26,4	5,0	4,0	2,7	4,0	6,7	4,0

9.5. IŠSILAVINIMAS

Verslo sėkmė didžiaja dalimi priklauso, ne tik nuo patirties, įgytos buvusiose darbuotėse, bet ir nuo jo išsilavinimo lygio. Kaip parodė 2006 m. ir 2007 m. tyrimų duomenys, daugiau nei 60% verslininkų turėjo aukštesnįjį ar aukštąjį išsilavinimą. Tačiau, 15% verslininkų, turinčių pradinį, pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą, verslo sėkmei, matyt, didesnės reikšmės turėjo verslininko asmens savybės, nes net neturėdami aukštojo išsilavinimo ir, kai kurie jų anksčiau buvo bedarbiais, įsteigė nuosavą verslą ir gana sėkmingai vadovauja jam iki šiol. Žinoma, jų dalis tarp sėkmingų verslininkų buvo labai nedidelė, tačiau jų gebėjimas gerai orientuotis įvairiose situacijose, intucija, imlumas informacijai, komunikabilumas ir didelis atkaklumas buvo jų verslo sėkmės garantas.

15 diagrama. Verslininkų išsilavinimas

Procentais

Kaip rodo lentelėje pateikti duomenys, aukštesnįjį ar aukštąjį išsilavinimą turėjo visų ekonominių veiklų didžioji dauguma verslininkų. Daugiausiai, turinčių aukštesnįjį ar aukštąjį išsilavinimą, buvo nekilnojamojo turto, nuomos ir kito verslo veikloje (83,2% 2006 m. ir 82,4% 2007 m.) ir statyboje (75,3% 2006 m. ir 76,5% 2007 m.). Antra vertus, turinčių pradinį, pagrindinį išsilavinimą, daugiausiai buvo 2007 m. transporto, sandėliavimo ir ryšių bei statybos veiklose – atitinkamai 3,8% ir 2,0%.

33 lentelė. Verslininkų išsilavinimas pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Pradinis, pagrindinis		Vidurinis		Specialus vidurinis ar pavidurinis		Aukštesnysis ar aukštasis	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	1,2	1,3	13,8	13,9	17,6	18,2	67,4	66,5
D	Apdirbamoji gamyba	1,4	0,7	19,2	14,0	18,7	20,3	60,7	65,0
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	-	-	-	-	50,0	33,3	50,0	66,7
F	Statyba	-	2,0	7,2	10,8	17,5	10,8	75,3	76,5
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	1,2	1,4	13,6	15,9	18,1	21,9	67,0	60,8
H	Viešbučiai ir restoranai	-	1,6	18,0	19,0	31,1	20,6	50,8	58,7
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	0,9	3,8	14,5	18,1	28,2	22,9	56,4	55,2
J	Finansinis tarpininkavimas	-	-	12,5	16,0	-	18,0	87,5	66,0
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	2,2	0,5	9,5	7,3	5,0	9,8	83,2	82,4
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	-	-	20,0	20,0	20,0	20,0	60,0	60,0
	Kitos veiklos	-	-	-	-	-	-	100,0	100,0

Verslininkų, turinčių aukštesnįjį ar aukštąjį išsilavinimą, dalis skirtingose apskrityse buvo skirtinga. Daugiausiai tokių buvo didžiausių šalies miestų apskrityse, o ypatingai Vilniaus ir Kauno. Turinčių pradinį, pagrindinį išsilavinimą, 2007 m. daugiau buvo kai kuriose periferinėse apskrityse, iš kurių reikia išskirti Marijampolės, kur tokių buvo 5,6%.

34 lentelė. Verslininkų išsilavinimas pagal apskritis

Procentais

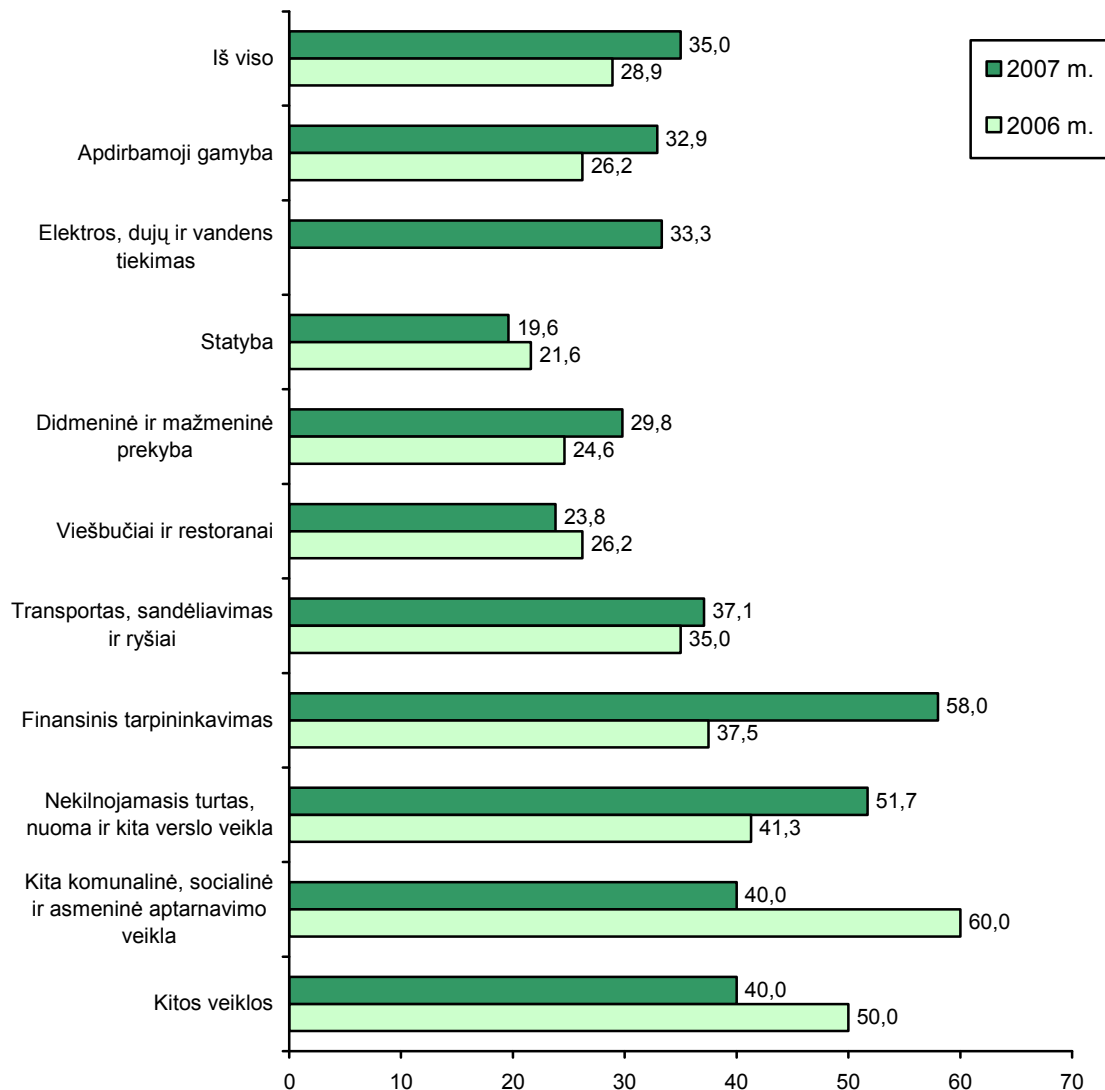
Apskritys	Pradinis, pagrindinis		Vidurinis		Specialus vidurinis ar pavidurinis		Aukštesnysis ar aukštasis	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	1,2	1,3	13,8	13,9	17,6	18,2	67,4	66,5
Alytaus	-	4,0	11,9	12,0	23,8	22,0	64,3	62,0
Kauno	-	0,9	13,5	12,3	14,1	14,5	72,4	72,4
Klaipėdos	-	1,4	16,1	16,0	15,5	27,8	68,4	54,9
Marijampolės	-	5,6	20,6	11,1	23,5	16,7	55,9	66,7
Panevėžio	2,4	-	15,5	13,2	22,6	26,3	59,5	60,5
Šiaulių	3,4	3,4	20,5	19,3	29,5	21,6	46,6	55,7
Tauragės	-	-	15,6	20,6	21,9	26,5	62,5	52,9
Telšių	4,5	-	11,4	12,7	36,4	30,9	47,7	56,4
Utenos	3,4	2,6	17,2	18,4	24,1	23,7	55,2	55,3
Vilniaus	1,2	0,8	10,7	12,7	12,4	10,8	75,7	75,7

9.6. PAPILDOMAS DARBAS

Viena iš svarbiausių verslo stabilumo priežasčių yra ta, kad daugeliui verslininkų jų verslas buvo vienintelis pragyvenimo šaltinis. Šį faktą pažymėjo net 71,1% 2006 m. ir 65,0% 2007 m. visų verslininkų. Tačiau nemaža dalis (28,9% 2006 m. ir 35,0% 2007 m.) verslininkų sugebėjo suderinti vadovavimą savo verslui su papildomu darbu kitoje įmonėje ar įstaigoje. 2007 m. tokių verslininkų dalis padidėjo vidutiniškai 6,1%. Daugiausiai, turinčių papildomą darbą, buvo finansinio tarpininkavimo (58,0%) ir nekilnojamojo turto, nuomos ir kito verslo (51,7%) veiklose.

16 diagrama. Papildomai dirbantys verslininkai pagal ekonominės veiklos rūšis

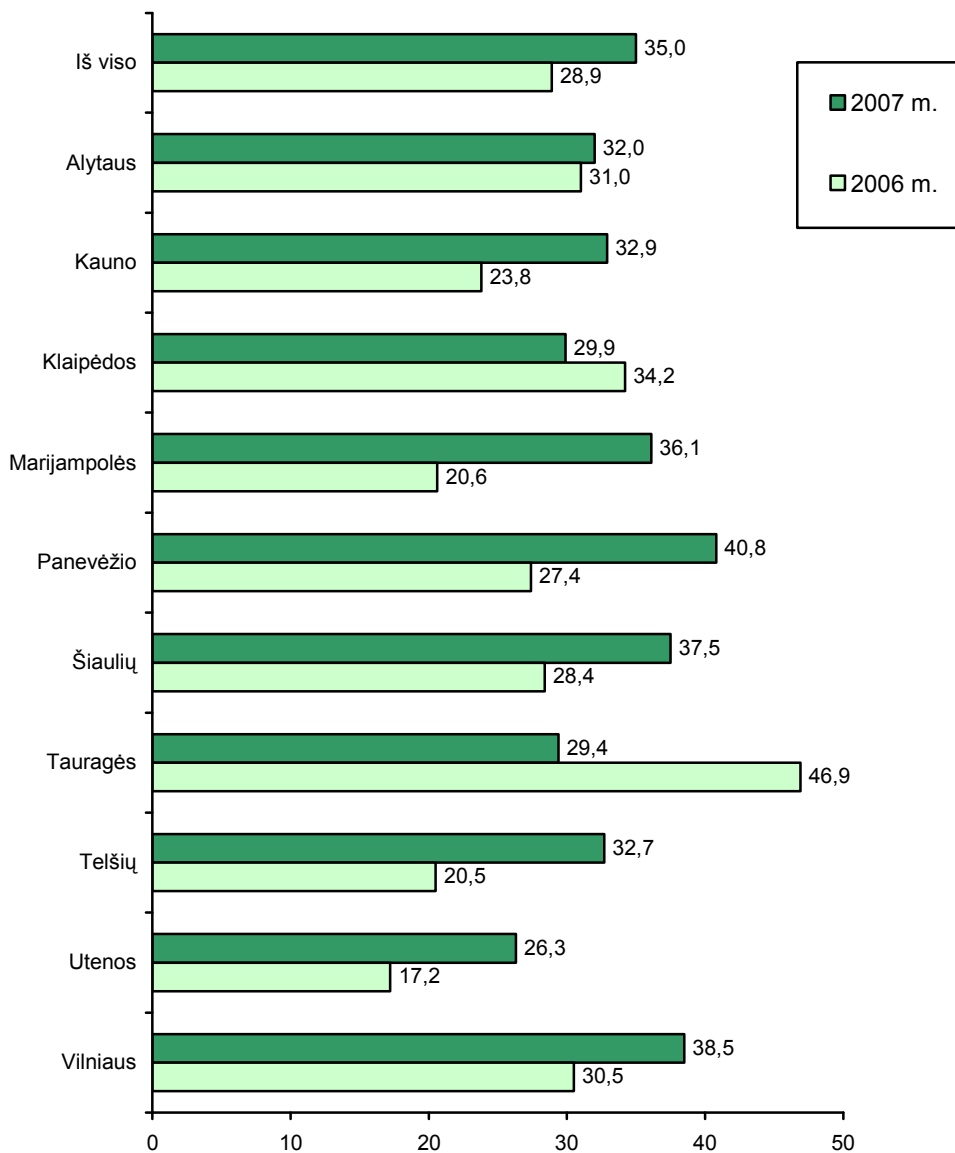
Procentais

Tyrimo duomenų analizė apie papildomą darbą turinčius verslininkus apskričių lygmeniu, parodė didžiausią tokių verslininkų dalies padidėjimą Marijampolės (15,5%) ir Panevėžio (13,4%) apskrityse. Tuo tarpu, Tauragės apskrityje, turinčių papildomą darbą, verslininkų dalis sumažėjo 17,5%.

17 diagrama. Papildomai dirbantys verslininkai pagal apskritis

Procentais

IV. ĮMONIŲ BŪKLĖ TYRIMO METU

Tyrimo metu buvo siekiama ne tik išsiaiškinti, kokios buvo 2002 m. ir 2003 m. įregistruotų ir tyrimų metu sėkmingai veikusių įmonių verslo pradžios problemos, bet ir sužinoti verslininkų nuomonę apie įmonės dabartinę būklę, jos valdymo ypatumus, pelningumo vertinimus, produkcijos, paslaugų realizavimo rinkas, inovacinę veiklą, informacinių technologijų panaudojimą ir sunkumus, su kuriais dažniausiai tenka susidurti. Verslininkų atsakymai leidžia giliau pažvelgti į visus šiuos procesus.

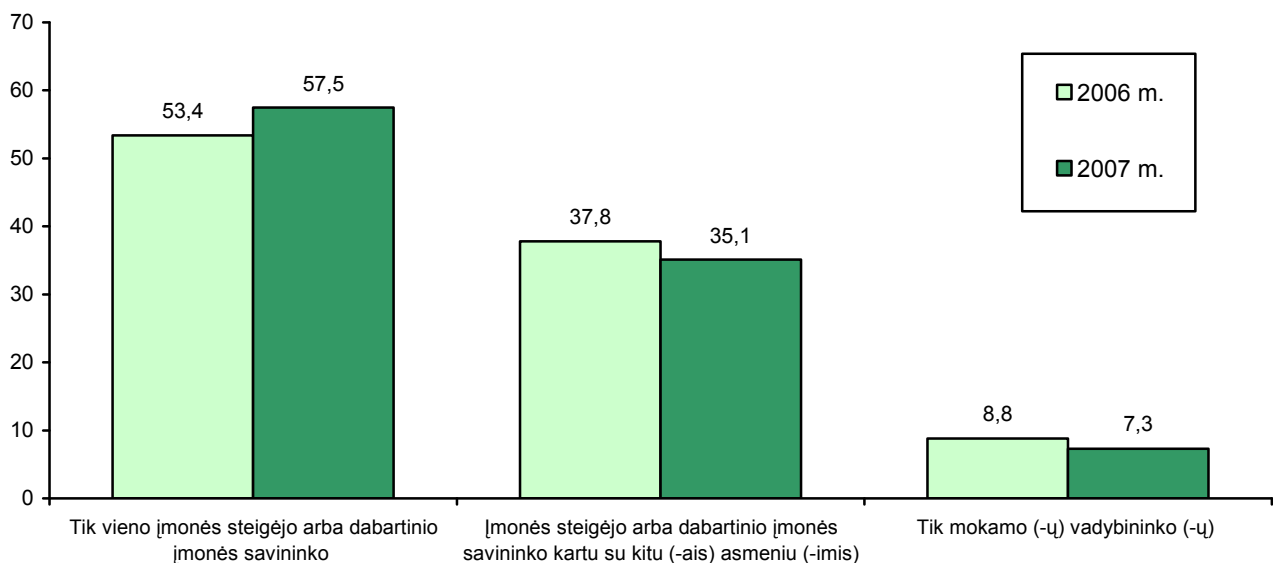
1. ĮMONIŲ VALDYMO BŪDAI

SVV įmonės valdymas ypatingas tuo, kad dažniausiai savininkas tiesiogiai vadovauja visiems darbuotojams, kurių paprastai būna nedaug, pats atsako už įmonės veiklą, o svarbiausia – už įmonės finansus ir prekybą. Įmonės strateginė ir operatyvinė veikla yra įmonės savininko – vadovo prerogatyva. Kaip parodė tyrimų duomenys, SVV įmonės buvo valdomos 3 būdais: vieno savininko, vieno savininko kartu su kitu (-ais) asmeniu (-imis) ir samdomo vadybininko.

Didžioji dalis (53,4% 2006 m. ir 57,5% 2007 m.) įmonių buvo valdomos tik *vieno įmonės steigėjo arba dabartinio įmonės savininko*. Kaip matome iš diagramoje pateiktų duomenų, tokių įmonių dalis padidėjo 4,1%. Gana populiarus, apimantis daugiau nei 30% kitas SVV įmonių valdymo būdas – *įmonės steigėjo arba dabartinio įmonės savininko kartu su kitu (-ais) asmeniu (-imis)* valdoma įmonė. Savo įmonės valdymą *samdomam vadybininkui* patikėjo 8,8% 2006 m. ir 7,3% 2007 m. verslininkų.

18 diagrama. Įmonių valdymo būdai

Procentais

Analizuojant SVV įmonių valdymo formas, 2007 m. išryškėjo ženklus įmonių, valdomų tik vieno įmonės steigėjo arba dabartinio įmonės savininko, skaičiaus padidėjimas visose veiklose, išskyrus – elektros, dujų ir vandens tiekimo bei transporto, sandėliavimo ir ryšių, kur tokių įmonių dalis lyginant su 2006 m., sumažėjo – atitinkamai 3,8% ir 2,1%. Šiose veiklose pastebimas kito valdymo būdo, kai įmonė valdoma įmonės steigėjo arba dabartinio įmonės savininko kartu su kitu (-ais) asmeniu (-imis), dalies padidėjimas – atitinkamai 2,5% ir 3,9%. Tik vieno įmonės steigėjo arba dabartinio įmonės savininko valdomų įmonių daugiausiai buvo kito komunalinio, socialinio ir asmeninio aptarnavimo bei finansinio tarpininkavimo veiklose – atitinkamai 87,5% ir 78,3%.

35 lentelė. Įmonių valdymo būdai pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Tik vieno įmonės steigėjo arba dabartinio įmonės savininko		Įmonės steigėjo arba dabartinio įmonės savininko kartu su kitu (-ais) asmeniu (-imis)		Tik mokamo (-ų) vadybininko (-ų)	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	53,4	57,5	37,8	35,1	8,8	7,3
D	Apdirbamoji gamyba	52,8	54,0	38,5	39,9	8,7	6,1
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	53,8	50,0	30,8	33,3	15,4	16,7
F	Statyba	52,5	60,4	39,8	33,1	7,6	6,5
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	55,8	59,1	36,3	36,3	7,9	4,6
H	Viešbučiai ir restoranai	50,5	60,0	39,6	36,3	9,9	3,8
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	57,4	55,3	31,6	35,5	11,0	9,2
J	Finansinis tarpininkavimas	38,5	78,3	42,3	15,9	19,2	5,8
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	49,8	50,8	41,8	35,5	8,4	13,7
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	33,3	87,5	50,0	-	16,7	12,5
	Kitos veiklos	75,0	71,4	25,0	28,6	-	-

Tyrimo duomenys apie SVV įmonių valdymo būdus apskričių lygmeniu parodė ypatingai didelį įmonių, valdomų tik vieno įmonės steigėjo arba dabartinio įmonės savininko, dalies padidėjimą Tauragės (21,1%), Šiaulių (13,1%) ir Alytaus (12,3%) apskrityse. Valdomų tik mokamo (-ų) vadybininko (-ų) daugiausiai buvo Vilniaus (10,7%) ir Utenos (10,4%) apskrityse.

36 lentelė. Įmonių valdymo būdai pagal apskritis

Procentais

Apskritis	Tik vieno įmonės steigėjo arba dabartinio įmonės savininko		Įmonės steigėjo arba dabartinio įmonės savininko kartu su kitu (-ais) asmeniu (-imis)		Tik mokamo (-ų) vadybininko (-ų)	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	53,4	57,5	37,8	35,1	8,8	7,3
Alytaus	57,7	70,0	32,7	30,0	9,6	-
Kauno	49,3	55,2	42,2	40,1	8,5	4,7
Klaipėdos	58,5	61,0	33,2	29,3	8,3	9,8
Marijampolės	56,5	65,1	34,8	27,9	8,7	7,0
Panevėžio	66,4	61,5	32,7	36,5	0,9	1,9
Šiaulių	49,6	62,7	42,5	30,9	7,9	6,4
Tauragės	44,7	65,8	47,4	31,6	7,9	2,6
Telšių	56,4	66,7	40,0	31,7	3,6	1,6
Utenos	52,6	58,3	36,8	31,3	10,5	10,4
Vilniaus	51,7	52,2	37,2	37,1	11,1	10,7

2. DARBUOTOJŲ SKAIČIAUS POKYČIAI

Verslo reguliavimo įstatyminėje bazėje ir Vyriausybės nutarimuose išskirtinis dėmesys skiriamas naujų darbo vietų kūrimui, ir verslo sąlygų gerinimui. Tiriant SVV įmones, savo verslą išlaikiusias penkerius metus, buvo siekiama išsiaiškinti, kaip pasikeitė šių įmonių darbuotojų skaičius nuo jų susikūrimo pradžios. Savaiame suprantama, kad mažose įmonėse, didžiąja dalimi kurias sudarė mikroįmonės, ir kurios verslo pradžioje turėjo labai mažą darbuotojų skaičių, o dažniausiai jų visai nebuvo, po penkių metų intensyvios veiklos darbuotojų skaičius turėjo kisti. Vienose įmonėse, spartesnė ir didesnė apimties verslo plėtra pareikalavo spartesnio naujų darbo vietų kūrimo, o tuo pat metu ir darbuotojų skaičiaus augimo. Kitose, kuriose buvo diegiamos modernios technologijos ir taikomi nauji vadovavimo

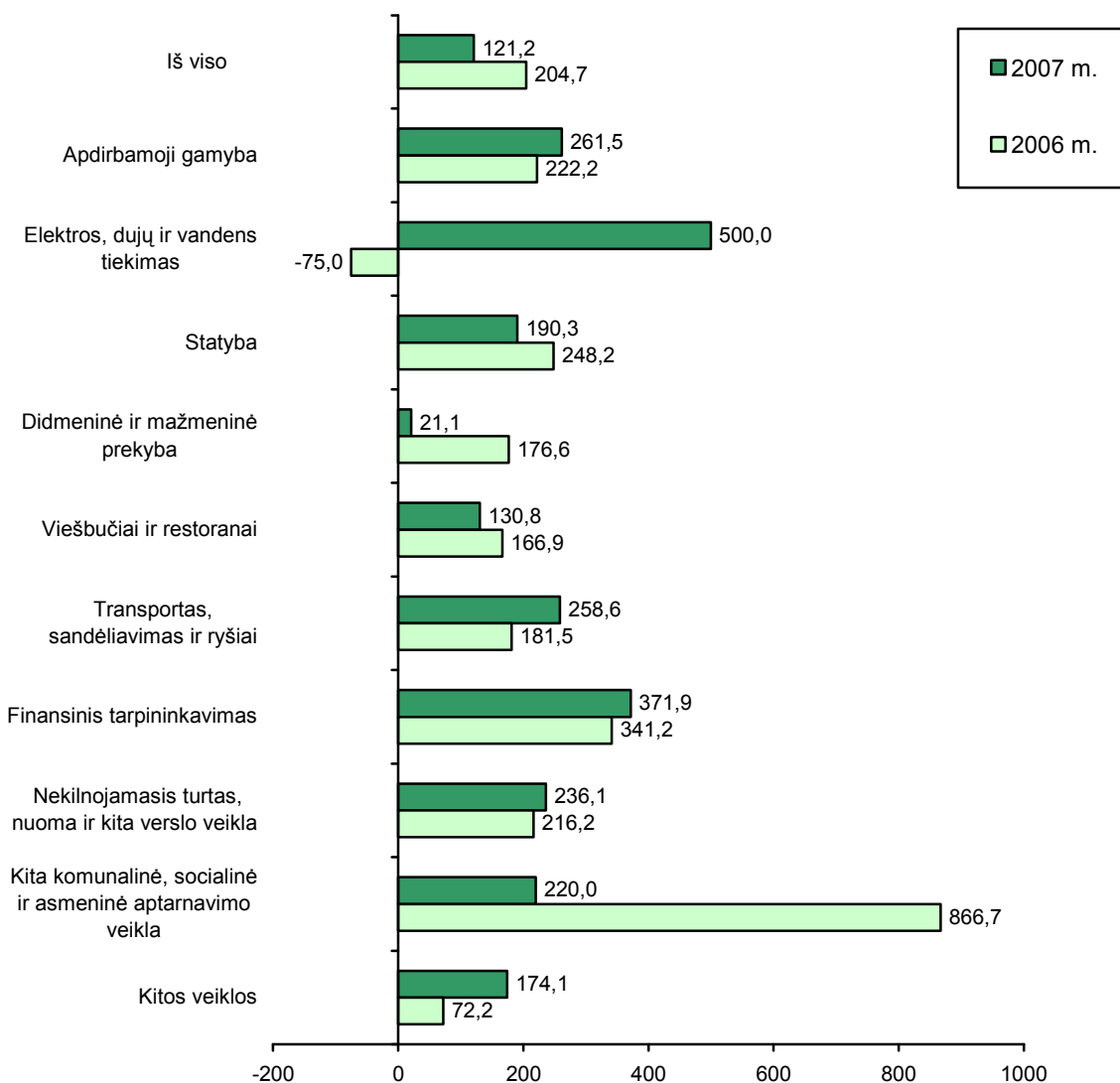
metodai, leidžiantys su tais pačiais darbo jėgos resursais padidinti gamybą ir paslaugų teikimą, darbuotojų skaičiaus pokyčiai buvo labai skirtingi – vienosė jis išliko stabilus arba nežymiai padidėjo, kitose buvo gana spartus, o trečiose – net sumažėjo. Kaip pasikeitė darbuotojų skaičius pagal skirtingą ekonominę veiklą, parodyta diagramoje.

Ypatingai spartus darbuotojų skaičiaus augimas buvo užfiksuotas 2006 m. tyrimo metu komunaline, socialine ir asmenine aptarnavimo veikla užsiimančiose įmonėse – net 866,7%, tačiau tarp 2007 m. tirtų šios veiklos įmonių darbuotojų skaičiaus augimas jau buvo ženkliai mažesnis ir sudarė 220,0%.

Gana didelis darbuotojų skaičiaus augimas užfiksuotas finansinio tarpininkavimo įmonėse (341,2% 2006 m. ir 371,9% 2007 m.). Menkesniu, bet vis dėlto gana sparčiu darbuotojų skaičiaus augimu išsiskiria statybos, transporto, sandėliavimo ir ryšių, nekilnojamojo turto, nuomos ir kitos verslo veiklos įmonės. Analizuojant darbuotojų skaičiaus pokyčius, elektros, dujų ir vandens tiekimo veikloje pastebėtas kontraversiškas vaizdas – jei 2006 m. tyrimo metu buvo užfiksuotas 75% darbuotojų skaičiaus sumažėjimas, tai 2007 m. – net 500% darbuotojų skaičiaus augimas.

19 diagrama. SVV įmonių darbuotojų skaičiaus pokyčiai (nuo veiklos pradžios) pagal ekonomines veiklas

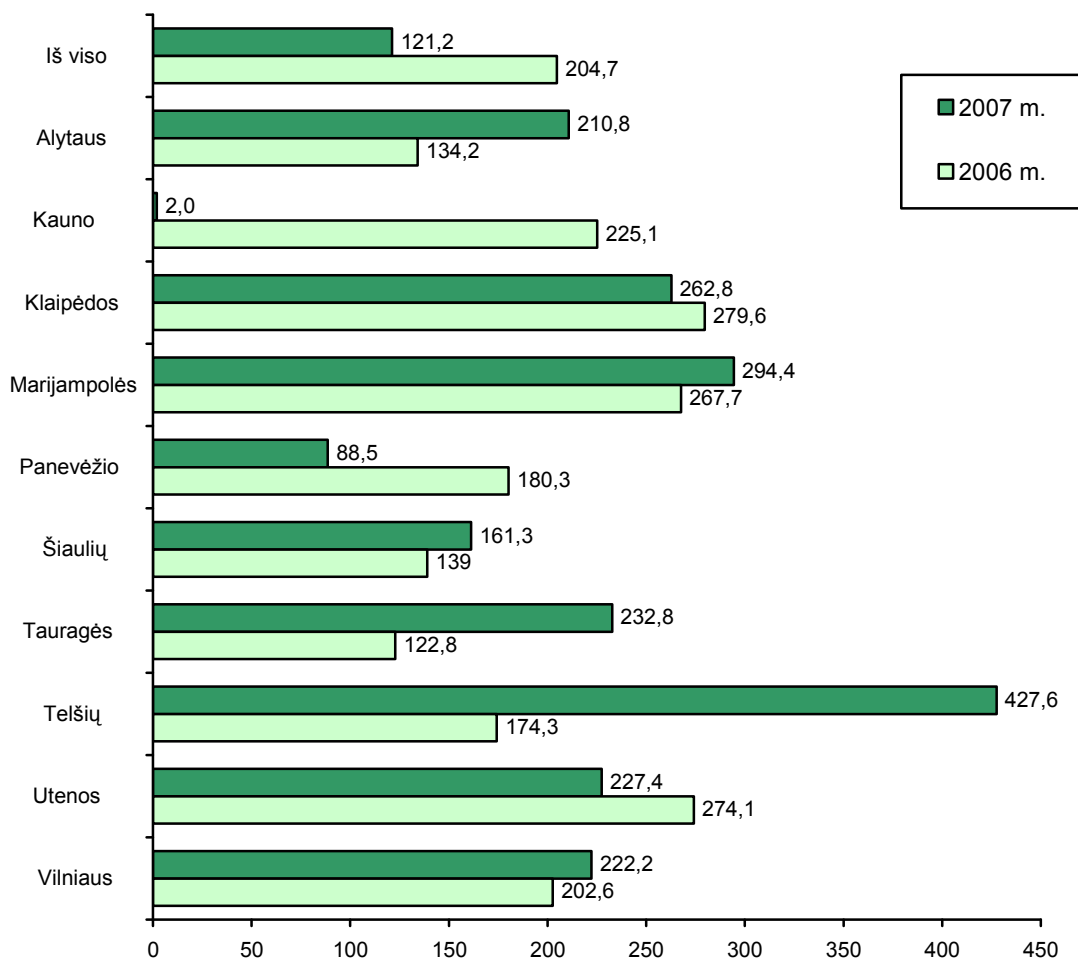
Procentais

Analizuojant darbuotojų skaičiaus pokyčius apskrityse, pastebimas akivaizdus darbuotojų skaičiaus augimas ne tik didžiųjų miestų apskrityse, bet ir periferijoje, pvz., Marijampolės apskrityje darbuotojų skaičius išaugo 267,7% 2006 m. ir 294,4% 2007 m., tačiau didžiausias darbuotojų skaičiaus augimas užfiksuotas Telšių apskrityje – 2007 m. darbuotojų skaičius padidėjo net 427,6%, o štai Vilniaus apskrityje – 222,2%. Mažiausias darbuotojų skaičiaus augimas fiksuotas Kauno apskrityje – 2,0%, kur darbuotojų skaičius išliko beveik nepakitęs nuo pat įmonių veiklos pradžios. Darbuotojų skaičiaus svyravimai rodo, kad įmonių veiklos eigoje vyksta darbuotojų skaičiaus optimizavimo procesas, priklausomai nuo paklausos ir pasiūlos svyravimų, savos „nišos“ rinkoje suradimo arba praradimo.

20 diagrama. SVV įmonių darbuotojų skaičiaus pokyčiai (nuo veiklos pradžios) pagal apskritis

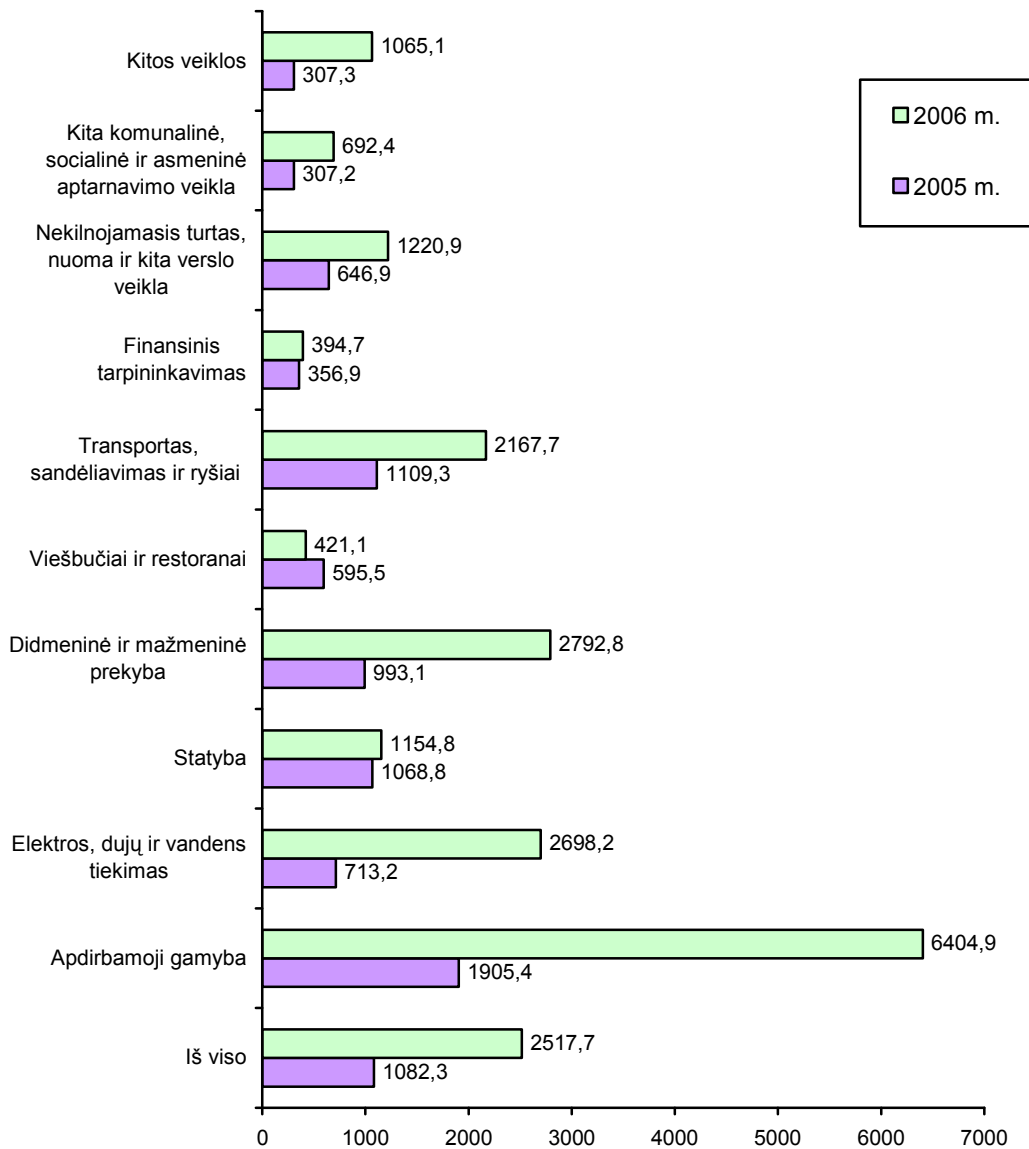
Procentais

3. ĮMONIŲ APYVARTA

Įmonių apyvarta yra vienas iš svarbiausių įmonės veiklos rodiklių. SVV įmonės išsiskiria nedideliu darbuotojų skaičiumi ir nedidele apyvarta. Ne išimtis ir tyrime dalyvavusios įmonės – vidutinė vienos įmonės metinė apyvarta buvo 1082,3 tūkst. Lt 2005 m. ir 2517,7 tūkst. Lt 2006 m. Žinoma, skirtingose veiklose šis rodiklis buvo labai skirtingas. Paskutiniu metu pastebimas statybos darbų paklausos padidėjimas, tačiau, kaip rodo tyrimo duomenys, vidutinė vienos šios veiklos įmonės metinė apyvarta buvo net mažesnė lyginant su visų įmonių vidurkiu – 2005 m. ji sudarė 1068,8 tūkst. Lt, o 2006 m. – 1154,8 tūkst. Lt. Didžiausia vidutinė vienos įmonės metinė apyvarta buvo apdirbamojoje gamyboje – 6404,9 tūkst. Lt, t. y. 236,1% daugiau lyginant su 2005 m. Analogiškas reiškinys matomas ir elektros, dujų ir vandens tiekimo veikloje, kurios vidutinė metinė apyvarta 2006 m. padidėjo net 278,3% lyginant su 2005 m. Mažiausiu apyvartos vidurkiu išsiskiria viešbučių ir restoranų veikla – 595,5 tūkst. Lt 2005 m. ir 421,1 tūkst. Lt 2006 m. bei finansinio tarpininkavimo – 356,9 tūkst. Lt 2005 m. ir 394,7 tūkst. Lt 2006 m.

21 diagrama. Vidutinė vienos įmonės metinė apyvarta pagal ekonominės veiklos rūšis

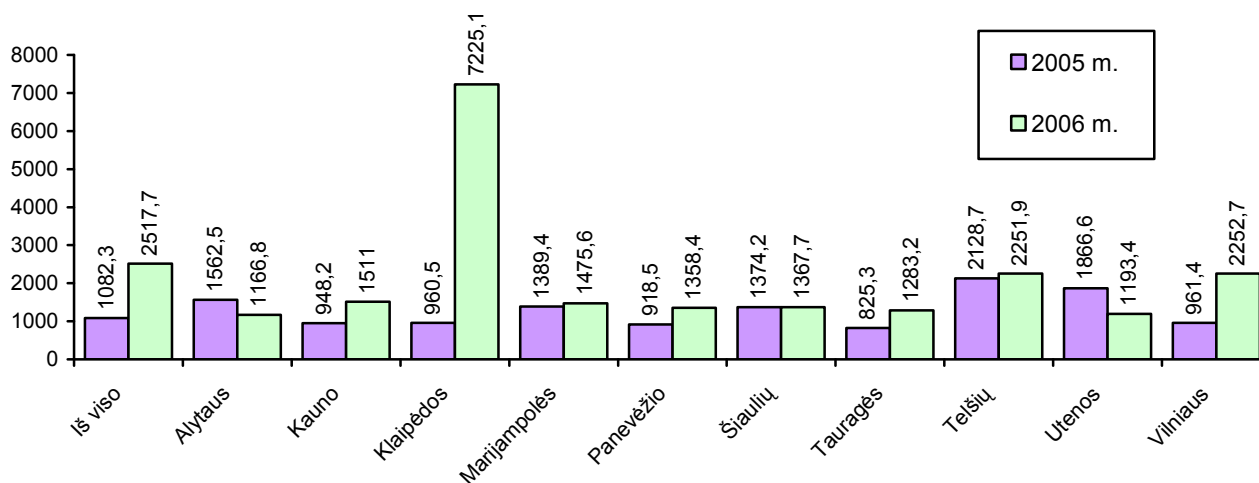
Tūkst. litų

Analizuojant įmonių vidutinės metinės apyvartos kaitą apskrityse, ypač išsiskiria Klaipėdos apskritis, kurioje vienos SVV įmonės vidutinė metinė apyvarta 2006 m. net 652,2% buvo didesnė lyginant su 2005 m. šios apskrities vidutine metine apyvarta.

22 diagrama. Vidutinė vienos įmonės metinė apyvarta pagal apskritis

Tūkst. litų

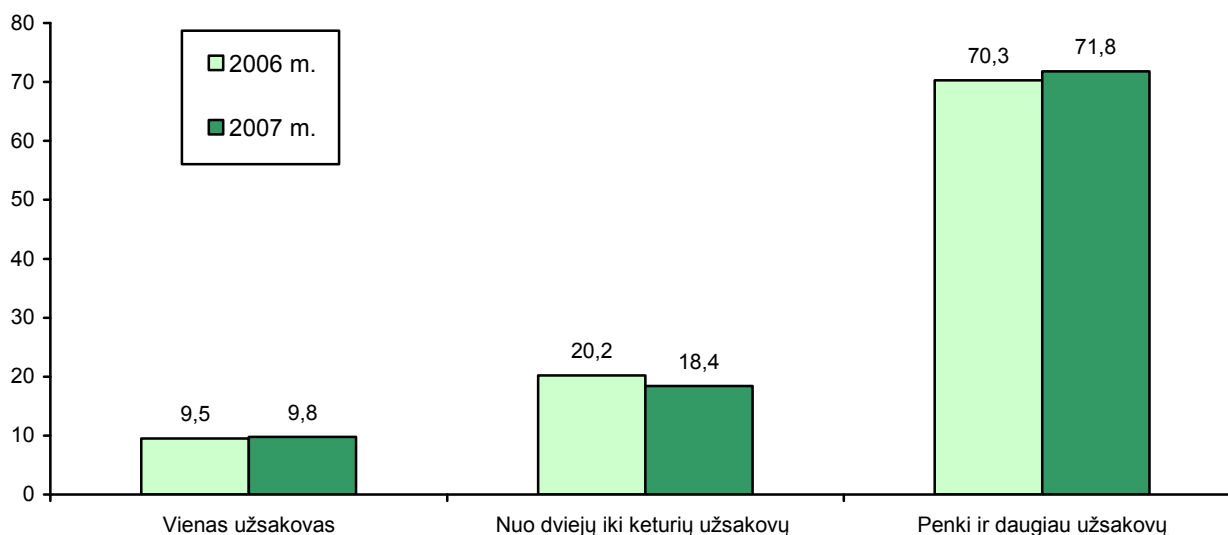

4. PREKIŲ AR PASLAUGŲ UŽSAKOVAI

Apyvartą lemia ne tik produkcijos ar paslaugų užsakymų kiekis, bet ir pačių užsakovų skaičius. Kaip parodė tyrimo duomenys, net 70,3% 2006 m. ir 71,8% 2007 m. įmonių apyvartos apimtis priklausė nuo penkių ir daugiau užsakovų. Vieną užsakovą turėjo tik 9,5% 2006 m. ir 9,8% 2007 m. įmonių. Panaši apyvartos priklausomybė nuo užsakovų skaičiaus būdinga visų ekonominių veiklų įmonėms.

23 diagrama. Užsakovų skaičius pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

Nuo vieno užsakovo 2007 m. priklausė 33,3% elektros, dujų ir vandens tiekimo įmonių apyvartos dydis, 17,0% – transporto, sandėliavimo ir ryšių. Daugiau nei 80% viešbučių ir restoranų veiklos įmonių apyvartos dydį lėmė penki ir daugiau užsakovų.

37 lentelė. Užsakovų skaičius pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Vienas užsakovas		Nuo dviejų iki keturių užsakovų		Penki ir daugiau užsakovų	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	9,5	9,8	20,2	18,4	70,3	71,8
D	Apdirbamoji gamyba	13,4	11,3	21,4	25,4	65,2	63,4
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	30,8	33,3	7,7	-	61,5	66,7
F	Statyba	5,9	8,6	33,9	26,6	60,2	64,7
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	6,0	6,9	18,4	13,2	75,6	79,9
H	Viešbučiai ir restoranai	6,6	7,5	4,4	7,5	89,0	85,0
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	16,1	17,0	23,2	18,4	60,6	64,5
J	Finansinis tarpininkavimas	7,7	15,9	7,7	10,1	84,6	73,9
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	9,8	10,5	22,3	24,0	67,9	65,5
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	16,7	-	-	25,0	83,3	75,0
	Kitos veiklos	50,0	-	-	28,6	50,0	71,4

Analizuojant duomenis apie įmonių prekių ar paslaugų užsakovų skaičių apskričių lygmeniu, galima teigti, kad daugumos apskričių įmonių veiklos sėkmė priklausė nuo penkių ir daugiau užsakovų.

Nuo vieno užsakovo 2007 m. priklausė 16,3% Marijampolės, 13,5% Panevėžio ir 13,2% Tauragės apskričių įmonių sėkmė. Daugiau nei 75% Utenos, Tauragės, Kauno, Alytaus ir Marijampolės apskričių įmonių apyvartos dydį lėmė penki ir daugiau užsakovų.

38 lentelė. Užsakovų skaičius pagal apskritis

Procentais

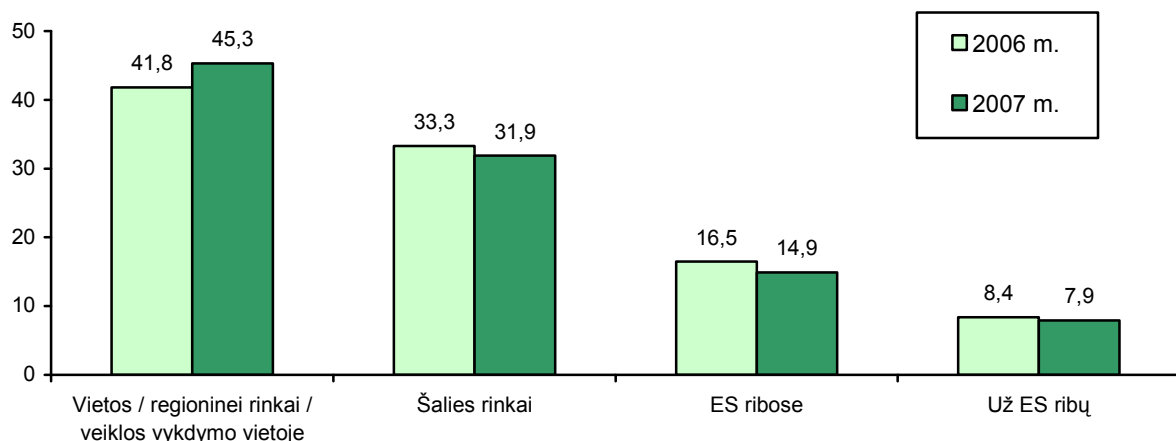
Apskritis	Vienas užsakovas		Nuo dviejų iki keturių užsakovų		Penki ir daugiau užsakovų	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	9,5	9,8	20,2	18,4	70,3	71,8
Alytaus	11,5	11,7	17,3	11,7	71,2	76,7
Kauno	11,1	10,1	17,0	14,5	71,9	75,4
Klaipėdos	9,3	12,2	24,9	22,4	65,9	65,4
Marijampolės	8,7	16,3	10,9	7,0	80,4	76,7
Panevėžio	11,2	13,5	22,4	17,3	66,4	69,2
Šiaulių	7,9	6,4	22,0	20,9	70,1	72,7
Tauragės	13,2	13,2	13,2	7,9	73,7	78,9
Telšių	9,1	7,9	23,6	19,0	67,3	73,0
Utenos	5,3	8,3	23,7	16,7	71,1	75,0
Vilniaus	8,9	8,2	20,0	21,3	71,1	70,5

5. PREKIŲ AR PASLAUGŲ PARDAVIMO RINKOS

Surasti savo pagaminto produkto ar paslaugos realizavimo rinką – pagrindinė verslo pradžios užduotis, o šios rinkos išplėtimas už šalies ribų ir išsilaikymas joje yra sėkmingo verslo koncepcija. Tačiau SVV įmonėms, kurios yra nedidelės ir dažniausiai užsiima paslaugų teikimu, nėra lengva šias paslaugas realizuoti šalies rinkoje, jau nekalbant apie patekimą į tarptautines rinkas. Tai patvirtina ir tyrimo metu gauti duomenys – didžioji dalis (41,8% 2006 m. ir 45,3% 2007 m.) verslininkų realizuoja savo gaminius ir teikia paslaugas regioninėje rinkoje, tai yra – veiklos vykdymo vietoje, o 33,3% 2006 m. ir 31,9% 2007 m. tirtų įmonių – tenkina visos šalies vartotojų poreikius. Tačiau net 24,9% 2006 m. ir 22,5% 2007 m. verslininkų surado nišą tarptautinėje rinkoje, iš jų 16,5% 2006 m. ir 14,9% 2007 m. – Europos Sąjungos šalyse ir 8,4% 2006 m. ir 7,9% 2007 m. – už jos ribų.

24 diagrama. Įmonių prekių ir paslaugų pardavimo rinkos

Procentais

Prekių ir paslaugų pardavimo rinkos analizė pagal ekonominės veiklos rūšis parodė, kad visos 2006 m. ir 55,6% 2007 m. kitos komunalinės, socialinės ir asmeninės aptarnavimo veiklos teikiamos paslaugos, 60,7% 2006 m. ir 67,7% 2007 m. viešbučių ir restoranų bei 53,7% 2006 m. ir 58,5% 2007 m. statybos paslaugų buvo teikiama vietos regioninėje rinkoje.

Į ES šalis daugiausia eksportuojama transporto, sandėliavimo ir ryšių (24,1% 2006 m. ir 25,7% 2007 m.), apdirbamosios gamybos (23,3% 2006 m. ir 22,4% 2007 m.) produkcijos ar paslaugų. Už ES ribų savo paslaugas ar produkciją daugiausia teikė transporto, sandėliavimo ir ryšių įmonės (17,6% 2006 m. ir 16,1% 2007 m.)

39 lentelė. Įmonių prekių ir paslaugų pardavimo rinkos pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Vietos / regioninei rinkai / veiklos vykdymo vietoje		Šalies rinkai		ES ribose		Už ES ribų	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	41,8	45,3	33,3	31,9	16,5	14,9	8,4	7,9
D	Apdirbamoji gamyba	31,6	35,6	35,2	33,4	23,3	22,4	9,9	8,5
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	62,5	20,0	31,3	10,0	6,3	40,0	-	30,0
F	Statyba	53,7	58,5	41,2	41,5	3,7	-	1,5	-
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	44,9	45,2	32,3	31,6	14,7	14,7	8,0	8,4
H	Viešbučiai ir restoranai	60,7	67,7	20,5	22,2	10,7	7,1	8,2	3,0
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	30,7	32,1	27,6	26,1	24,1	25,7	17,5	16,1
J	Finansinis tarpininkavimas	63,3	53,9	33,3	38,2	3,3	1,3	-	6,6
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	40,8	49,8	38,9	33,3	15,1	11,9	5,1	5,0
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	100,0	55,6	-	33,3	-	11,1	-	-
	Kitos veiklos	100,0	28,6	-	28,6	-	28,6	-	14,3

Kaip matome iš lentelėje pateiktų duomenų, didžioji SVV įmonių pagamintos produkcijos ar paslaugų dalis tenka vietos regioninei rinkai. Tačiau skirtinguose apskrityse šios rinkos svarba buvo labai skirtinga. 2006 m. daugiausia vietos regioninėje rinkoje savo gaminius ir paslaugas realizavo Marijampolės (59,3%), o 2007 m. – Tauragės (61,4%) verslininkai. Iš daugiausia eksportavusiųjų į Europos Sąjungos šalis išsiskiria Telšių (16,9%) ir Vilniaus (16,8%) apskritys. 2007 m. labai sumažėjo įmonių, eksportuojančių savo gaminius ar paslaugas už Europos Sąjungos ribų, skaičius. Ypatingai tuo išsiskiria Marijampolės apskritis, kurioje tokių įmonių dalis sumažėjo nuo 13,0% 2006 m. iki 3,8% 2007 m.

40 lentelė. Įmonių prekių ir paslaugų pardavimo rinkos pagal apskritis

Procentais

Apskritis	Vietos / regioninei rinkai / veiklos vykdymo vietoje		Šalies rinkai		ES ribose		Už ES ribų	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	41,8	45,3	33,3	31,9	16,5	14,9	8,4	7,9
Alytaus	39,2	52,6	35,1	33,3	16,2	10,3	9,5	3,8
Kauno	37,6	41,8	37,4	35,7	15,4	14,8	9,6	7,7
Klaipėdos	45,3	50,7	29,5	23,2	15,8	15,1	9,5	11,0
Marijampolės	59,3	54,7	20,4	28,3	7,4	13,2	13,0	3,8
Panevėžio	47,2	54,0	31,7	27,0	16,2	13,5	4,9	5,6
Šiaulių	41,5	51,7	33,9	32,4	15,8	12,4	8,8	3,4
Tauragės	45,1	61,4	29,4	25,0	13,7	6,8	11,8	6,8
Telšių	50,0	43,4	30,0	32,5	12,5	16,9	7,5	7,2
Utenos	53,8	51,6	21,2	29,7	17,3	12,5	7,7	6,3
Vilniaus	39,0	40,0	34,8	34,3	18,5	16,8	7,6	9,0

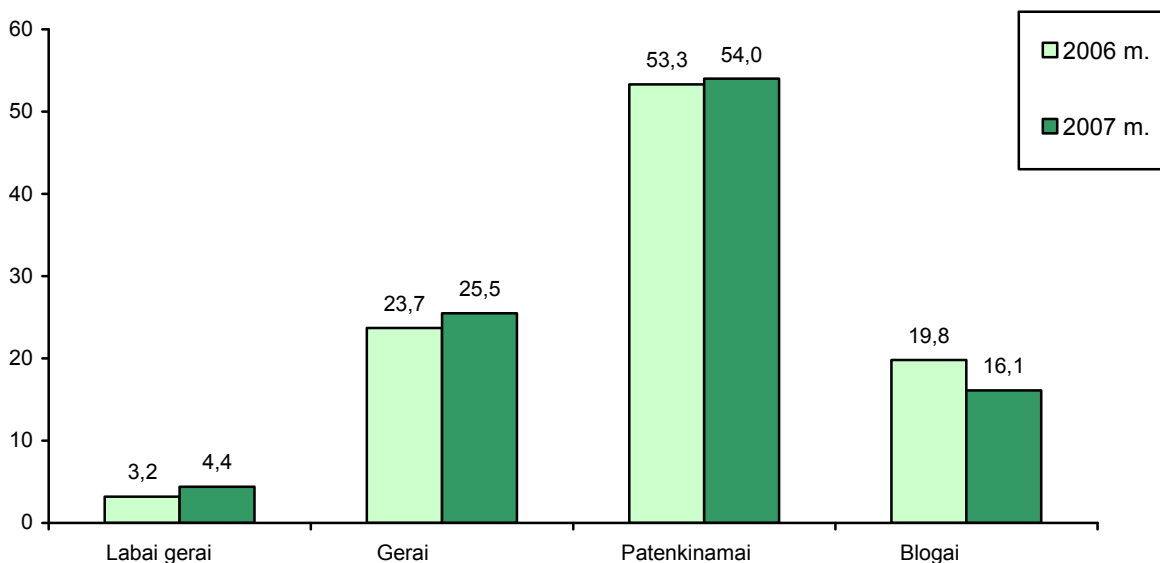
6. ĮMONĖS PELNINGUMO VERTINIMAI

Įmonės pelningumo rodiklis (pelno ir grynujų pardavimo pajamų santykis) – vienas iš populiariausių ir suprantamiausių rodiklių ir tiesiogiai siejasi su verslo sėkme – kuo aukštesnė pelno norma, tuo verslas atrodo sėkmingesnis ir patrauklesnis. Todėl net ir sėkmingai dirbantys verslininkai savo įmonės pelningumą įvertino skirtingai. Tai ypatingai išryškėja analizuojant pelningumo vertinimus pagal ekonominės veiklos rūšį ir apskritis.

Kaip savo įmonių pelningumą įvertino 2006 m. ir 2007 m. tirtos įmonės parodyta diagramoje. Iš diagramoje pateiktų duomenų matome, kad 2007 m. lyginant su 2006 m. padidėjo teigiamai įvertinusių savo įmonės pelningumą verslininkų dalis – net 25,5% verslininkų nuomone, įmonės pelningumas buvo „geras“, kai 2006 m. tokių buvo tik 23,7%. Padidėjo ir įvertinusių pelningumo rodiklį „labai gerai“ (1,2%). Tuo pačiu, reikia pažymėti, kad 2007 m. nežymiai padidėjo įvertinusių įmonės pelningumą „patenkinamai“ ir 3,7% sumažėjo įvertinusių „blogai“.

25 diagrama. Įmonės pelningumo rodiklio vertinimas

Procentais

Pelningumo rodiklio vertinimai ekonominių veiklų lygmeniu, parodė, kad daugiausiai įvertinusių „gerai“ ir „labai gerai“ 2007 m. buvo elektros, dujų ir vandens tiekimo (33,3%) bei transporto, sandėliavimo ir ryšių (31,9%) veiklose. Antra vertus, net 33,3% finansinio tarpininkavimo įmonių buvo nepatenkinti įmonės pelningumu, todėl įvertino jį „blogai“.

41 lentelė. Įmonės pelningumo vertinimo rodikliai pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Labai gerai		Gerai		Patenkinamai		Blogai	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	3,2	4,4	23,7	25,5	53,3	54,0	19,8	16,1
D	Apdirbamoji gamyba	2,0	6,1	24,7	23,9	58,2	57,7	15,1	12,2
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	-	-	38,5	33,3	23,1	50,0	38,5	16,7
F	Statyba	2,5	5,0	29,7	29,5	53,4	50,4	14,4	15,1
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	2,3	3,4	19,5	22,2	56,3	56,9	21,8	17,4
H	Viešbučiai ir restoranai	2,2	3,8	11,0	13,8	56,0	63,8	30,8	18,8
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	4,5	4,3	20,6	31,9	54,8	46,8	20,0	17,0
J	Finansinis tarpininkavimas	7,7	5,8	46,2	15,9	42,3	44,9	3,8	33,3
K	Nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla	5,9	4,8	31,7	32,9	43,2	50,8	19,2	11,5
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	-	-	-	25,0	50,0	62,5	50,0	12,5
	Kitos veiklos	-	-	25,0	14,3	50,0	42,9	25,0	42,9

Tyrimo duomenys apie pelningumo rodiklio vertinimus atskirose apskrityse, parodė, kad daugiausiai įvertinusių „gerai“ ir „labai gerai“ 2007 m. buvo Kauno – atitinkamai 28,1% ir 4,1% ir Klaipėdos apskrityse – atitinkamai 27,8% ir 5,4%. Antra vertus, net 25,6% Marijampolės apskrities įmonių buvo nepatenkinti įmonės pelningumu, todėl įvertino jį „blogai“.

42 lentelė. Įmonės pelningumo vertinimo rodikliai pagal apskritis

Procentais

Apskritys	Labai gerai		Gerai		Patenkinamai		Blogai	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	3,2	4,4	23,7	25,5	53,3	54,0	19,8	16,1
Alytaus	3,8	3,3	21,2	25,0	53,8	61,7	21,2	10,0
Kauno	4,1	4,1	27,4	28,1	48,1	52,1	20,4	15,8
Klaipėdos	2,9	5,4	21,0	27,8	55,1	51,2	21,0	15,6
Marijampolės	2,2	2,3	23,9	20,9	58,7	51,2	15,2	25,6
Panevėžio	3,7	4,8	29,0	23,1	49,5	56,7	17,8	15,4
Šiaulių	3,9	6,4	18,9	25,5	58,3	50,9	18,9	17,3
Tauragės	-	5,3	28,9	15,8	68,4	73,7	2,6	5,3
Telšių	7,3	1,6	23,6	17,5	58,2	69,8	10,9	11,1
Utenos	2,6	-	21,1	25,0	55,3	60,4	21,1	14,6
Vilniaus	2,6	4,5	23,1	25,6	52,7	52,0	21,6	17,8

7. ĮMONIŲ INOVACINĖ VEIKLA

Esminis SVV bruožas – nuolatinė kaita. Nuolat kintant verslo aplinkai, įmonės, norėdamos išsilaikyti ir tęsti veiklą, turi būti lanksčios, dinamiškos ir atviros. Tik adekvati reakcija į aplinkos pokyčius, šių pokyčių numatymas – gali užtikrinti įmonės gyvavimo tęstinumą. Tai ypač aktualu tampa dabartiniu metu, kuomet prekių ir paslaugų pasiūla yra pakankamai didelė, o vartotojų keliami reikalavimai jų kokybei vis didesni. Todėl verslo augimo, pelningumo ir tęstinumo pagrindas yra sugebėjimas pateikti rinkai naujus produktus ir paslaugas, tuo pat metu mažinant gamybos ir administravimo sąnaudas ir skverbiantis į naujas rinkas. Taigi inovacijų taikymas įmonėse tampa vienu iš sėkmę lemiančių veiksnių.

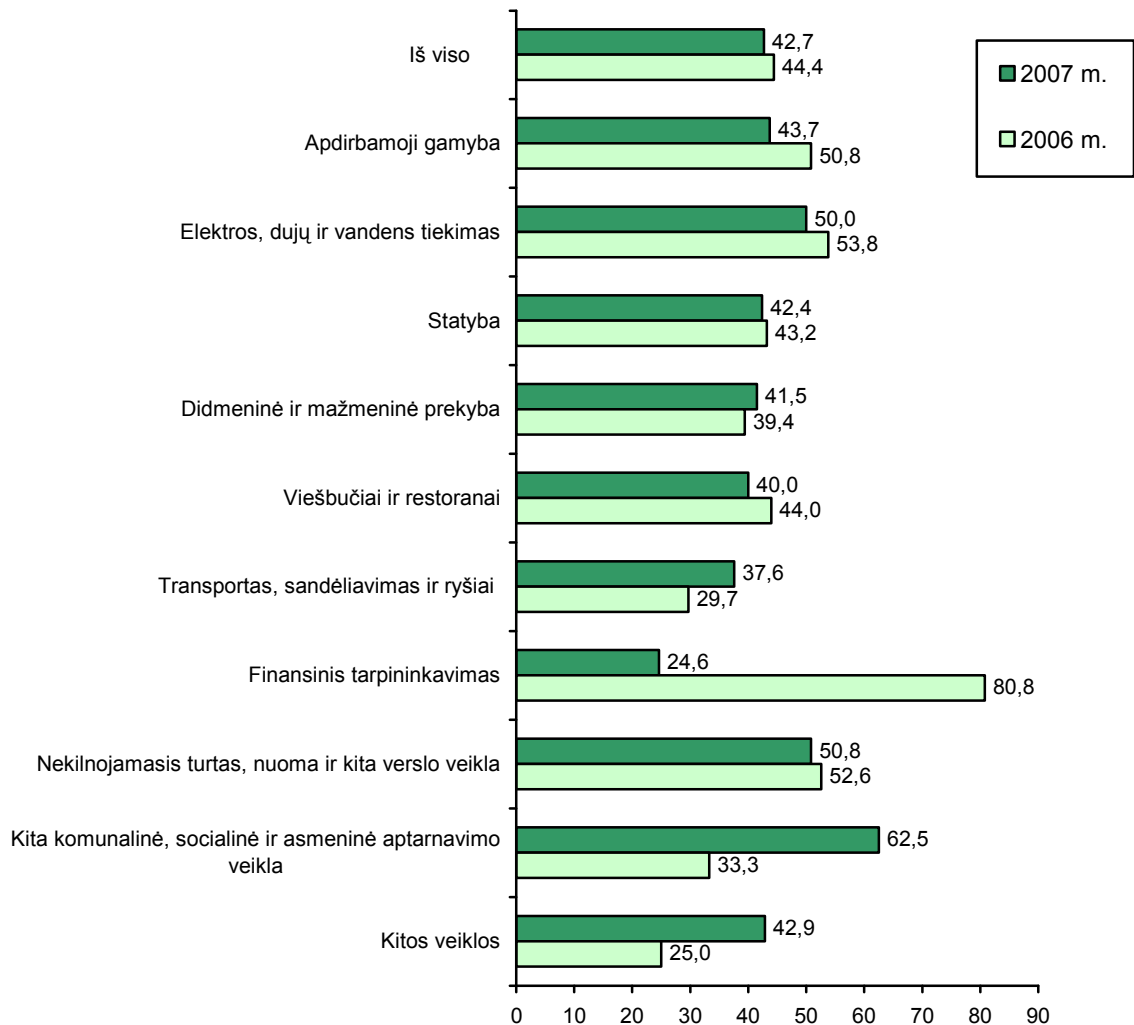
Kas būtent vadintina inovacine veikla? Gana dažnai SVV atstovai inovacinę veiklą supranta tik siaurąja jos prasme – kaip naujų technologijų taikymą ir naujų gaminių gamybą. Tačiau šiandiniame versle inovacinė veikla suvokiama gerokai plačiau – tai ne tik naujų technologijų taikymas bei naujų gaminių gamyba, bet ir vadybos, švietimo, dizaino naujovės, informacinių technologijų sklaida. Inovacijų taikymas versle suteikia įmonėms ne tik pranašumo prieš

konkurentus, bet ir užtikrina ilgalaikį įmonės gyvavimą rinkos ekonomikos sąlygomis. Inovacinė veikla SVV įmonėse dažniausiai būna orientuota į galimybių paiešką ir panaudojimą. Tai reiškia, kad siekiant patenkinti vartotojo poreikius verslininkai nebūtinai kuria ar diegia kažką radikaliai naujo, bet ir ieško novatoriškų idėjų kasdieninei įmonės veiklai gerinti. Remiantis tokiu požiūriu, tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti sėkmingai veikiančių SVV įmonių inovacinės veiklos mastus ir kryptis.

Tyrimo metu išaiškėjo, kad inovacinėje veikloje dalyvavo 44,4% 2006 m. ir 42,7% 2007 m. tirtų SVV įmonių. Šių įmonių vadovų nuomone, sėkmę jų verslui užtikrino naujų gaminių gamyba, kokybiškesnių paslaugų teikimas, įdiegus naujas technologijas bei pritaikius naujus vadybos ir rinkodaros metodus.

26 diagrama. Verslininkų dalyvavimas inovacinėje veikloje pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

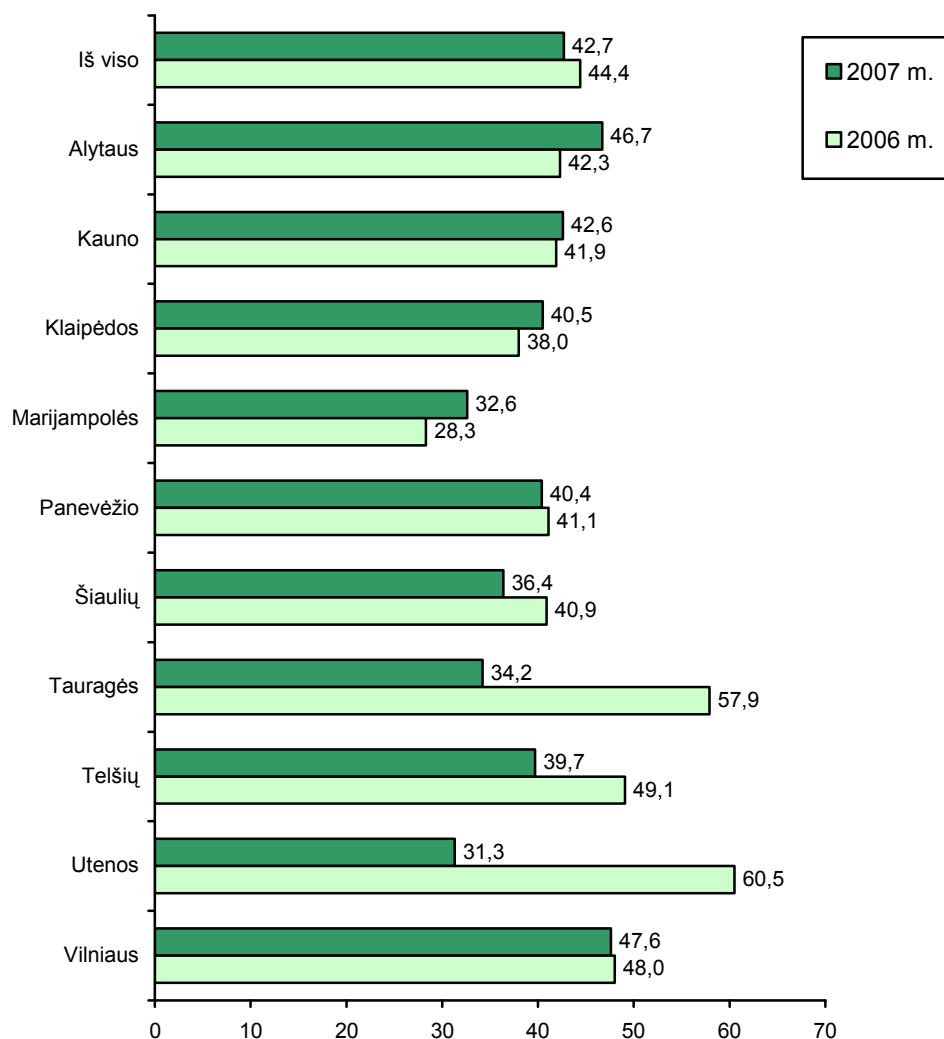

Dalyvavusių inovacinėje veikloje verslininkų dalis 2007 m. buvo šiek tiek mažesnis, lyginant su 2006 m. Tačiau, analizuojant duomenis ekonominių veiklų lygmeniu, matomi dideli pokyčiai – ypač finansinio tarpininkavimo veikloje, kur inovacijas diegusių verslininkų dalis sumažėjo nuo 80,8% 2006 m. iki 24,6 m. 2007 m. Tuo pačiu, reikia išskirti kitą komunalinę, socialinę ir asmeninę aptarnavimo veiklą, kurios inovacinė veikla užsiimančių verslininkų dalis padidėjo nuo 33,3% 2006 m. iki 62,5% 2007 m.

Analizuojant inovacinę aktyvumą atskirose apskrityse, išryškėjo gana didelis jo sumažėjimas Utenos apskrityje – nuo 60,5% 2006 m. iki 31,3% 2007 m. ir Tauragės – nuo 57,9% 2006 m. iki 34,2% 2007 m. Kitose apskrityse inovacijas diegusių verslininkų skaičius tiek 2006, tiek 2007 metais buvo beveik toks pats.

27 diagrama. Verslininkų dalyvavimas inovacinėje veikloje pagal apskritis

Procentais

Tyrimo metu buvo siekiama ne tik išsiaiškinti sėkmingų verslininkų inovacinio aktyvumo mastą, bet ir pagrindines jo kryptis. Tyrimo duomenys parodė, kad tarp dalyvavusių inovacinėje veikloje verslininkų daugiausia buvo pristačiusių rinkoje naują prekę ar paslaugą (produkto inovacija) – 54,3% 2006 m. ir 58,8% 2007 m. Ši inovacija buvo populiariausia visose ekonominėse veiklose, išskyrus elektros, dujų ir vandens tiekimo, bei transporto, sandėliavimo ir ryšių veiklas. Šiose veiklose didesne dalimi buvo diegiamos gamybos proceso ir rinkodaros naujovės.

Duomenys rodo, kad pagrindinė ir didžiausia inovacinės veiklos kryptis buvo naujos prekės ar paslaugos pristatymas rinkoje (produkto inovacija). Šia kryptimi dirbo 65,2% didmeninės ir mažmeninės prekybos, 65,6% viešbučių ir restoranų įmonių.

Nauji gamybos procesai ar metodai (technologinė inovacija) buvo diejami ar taikomi visose elektros, dujų ir vandens tiekimo įmonėse, 57,0% apdirbamosios gamybos, 46,9% viešbučių ir restoranų veiklomis užsiimančių įmonių.

Nauju įmonės valdymo organizavimu (organizacinė inovacija) pasižymėjo 45,3% nekilnojamojo turto, nuomos ir kitos verslo veiklos įmonių ir 47,1% finansinio tarpininkavimo įmonių.

Naujus prekių ar paslaugų pardavimo būdus (rinkodaros inovacija) taikė 80,0% kitos komunalinės, socialinės ir asmeninio aptarnavimo veiklos bei 62,3% transporto, sandėliavimo ir ryšių įmonės. Šiek tiek mažiau dirbusių rinkodaros srityje buvo finansiniame tarpininkavime (58,8%) bei didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje (58,8%).

43 lentelė. Inovacinės veiklos kryptys pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Naujos prekės ar paslaugos pristatymas rinkoje (produkto inovacija)		Nauji gamybos procesai ar metodai (technologinė inovacija)		Naujas įmonės valdymo organizavimas (organizacinė inovacija)		Naujas prekių ar paslaugų pardavimo būdas (rinkodaros inovacija)	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	54,3	58,8	29,6	32,6	24,2	36,2	42,5	50,1
D	Apdirbamoji gamyba	52,6	63,4	52,0	57,0	25,7	34,4	30,3	32,3
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	28,6	33,3	57,1	100,0	28,6	33,3	42,9	33,3
F	Statyba	39,2	39,0	35,3	35,6	29,4	44,1	21,6	39,0
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	61,0	65,2	17,4	21,5	17,0	30,9	47,7	58,8
H	Viešbučiai ir restoranai	50,0	65,6	30,0	46,9	20,0	12,5	55,0	46,9
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	54,3	45,3	32,6	26,4	39,1	41,5	52,2	62,3
J	Finansinis tarpininkavimas	52,4	64,7	9,5	29,4	38,1	47,1	71,4	58,8
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	54,3	57,2	23,8	30,8	25,8	45,3	43,0	47,8
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	50,0	20,0	-	60,0	-	20,0	100,0	80,0
	Kitos veiklos	-	100,0	-	33,3	100,0	-	100,0	-

Analizuojant inovacijų kryptis pagal apskritis, reikia išskirti didžiausią ir pagrindinę – produkto inovaciją, tai yra naujos prekės ar paslaugos pristatymą rinkoje. Šia kryptimi dirbo 66,8% Vilniaus ir 57,8% Kauno verslininkų.

Naujas technologijas diegė 46,4% Alytaus, 42,9% Marijampolės ir 42,2% Klaipėdos verslininkų.

Naujas įmonės valdymo organizavimas (organizacinė inovacija) dažniau buvo taikomas Alytaus (46,4%), Utenos (40,0%) ir Telšių (40,0%) verslininkų.

Naujus prekių ar paslaugų pardavimo būdus (rinkodaros inovacija) taikė dauguma visų apskričių verslininkų, tačiau Alytaus ir Panevėžio apskrityse jų buvo daugiausia – atitinkamai 64,3% ir 59,5%.

44 lentelė. Inovacinės veiklos kryptys pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

Apskritis	Naujos prekės ar paslaugos pristatymas rinkoje (produkto inovacija)		Nauji gamybos procesai ar metodai (technologinė inovacija)		Naujas įmonės valdymo organizavimas (organizacinė inovacija)		Naujas prekių ar paslaugų pardavimo būdas (rinkodaros inovacija)	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	54,3	58,8	29,6	32,6	24,2	36,2	42,5	50,1
Alytaus	68,2	50,0	31,8	46,4	27,3	46,4	31,8	64,3
Kauno	58,4	57,8	27,4	25,9	23,0	28,9	38,9	46,7
Klaipėdos	50,0	55,4	20,5	42,2	24,4	39,8	46,2	54,2
Marijampolės	15,4	57,1	30,8	42,9	15,4	21,4	61,5	57,1
Panevėžio	56,8	52,4	31,8	35,7	18,2	38,1	45,5	59,5
Šiaulių	44,2	55,0	34,6	30,0	38,5	32,5	50,0	45,0
Tauragės	31,8	38,5	27,3	38,5	31,8	15,4	54,5	30,8
Telšių	44,4	32,0	40,7	36,0	25,9	40,0	44,4	40,0
Utenos	43,5	53,3	34,8	40,0	21,7	40,0	60,9	33,3
Vilniaus	59,3	66,8	30,2	29,8	22,7	39,3	38,6	50,8

Apibendrinant įmonių inovacinę veiklą, galima teigti, kad ji buvo gana aktyvi, kas labai būdinga SVV įmonėms, nes jos greičiau reaguoja į rinkos pokyčius, lanksčiau prie jų prisitaiko, suranda naujas rinkas ar užpildo jose esančias laisvas nišas. Dėl nedidelės apimties joms yra būtina efektyviai išnaudoti turimus materialinius ir žmogiškuosius resursus. Todėl inovacinė veikla yra vienas iš svarbiausių jų verslo sėkmės veiksnių.

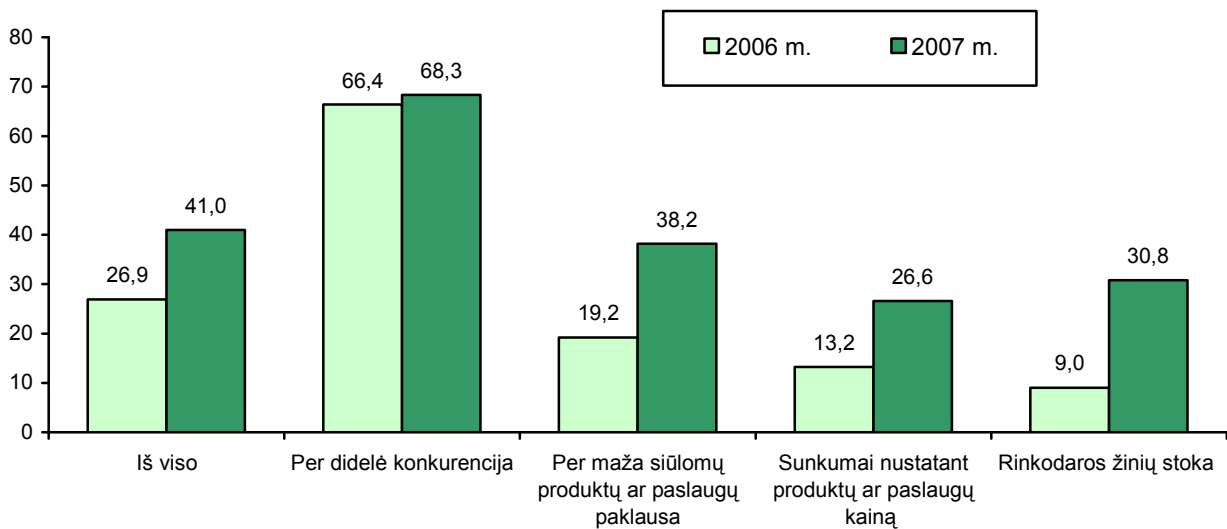
8. VEIKSNIAI, NEIGIAMAI ĮTAKOJĘ PRODUKCIJOS AR PASLAUGŲ PARDAVIMĄ

Vienas iš svarbiausių tyrimo tikslų buvo nustatyti verslo plėtros kliūtis ir įvertinti jų svarbą. Iš tyrimo rezultatų paaiškėjo, kad didžiausias SVV plėtros stabdis – *per didelė konkurencija rinkoje*. Šį veiksnį, kaip labai trukdantį, nurodė 68,6% 2007 m. ir 66,4% 2006 m. tirtų įmonių vadovų (savininkų). Suprantama, kad SVV įmonėms parankiau būtų turėti mažiau konkurentų rinkoje, tačiau nereikia pamiršti, kad sveika konkurencija, skatina SVV įmones, ieškoti naujų kelių ir būdų išgyventi, diegiant pažangius valdymo ir gamybos metodus ir tuo būdu yra pagrindinis ekonomikos augimo variklis.

Kitos klausimyne išvardytos galimos verslo plėtros kliūtys, verslininkų nuomone, neturi didesnio poveikio, nors visos vienaip ar kitaip trukdo verslui, todėl buvo atitinkamai įvertintos.

28 diagrama. Veiksniai, labiausiai darę neigiamą poveikį produkcijos ar paslaugų pardavimui

Procentais

2007 m. tyrimo rezultatai parodė išaugusį verslininkų rinkodaros svarbos verslui supratimą – net 30,8% pripažino, kad jiems trūko rinkodaros žinių, kai 2006 m. taip manančių buvo tik 9,0%, o 40,4% – apamai nematė tame problemos. Per maža siūlomų produktų ar paslaugų paklausa nepatenkinti buvo 38,2% 2007 m. verslininkų, o 2006 m. – 19,2%.

29 diagrama. Veiksnų, neigiamai įtakančių produkcijos ar paslaugų pardavimą

Procentais

	Labai trukdo		Nelabai trukdo		Visai netrukdo	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Per didelė konkurencija	66,4	68,3	26,4	24,8	7,2	6,9
Per maža siūlomų produktų ar paslaugų paklausa	19,2	38,2	60,0	42,3	20,8	19,5
Sunkumai nustatant produktų ar paslaugų kainą	13,2	26,6	43,5	40,9	43,3	32,5
Rinkodaros žinių stoka	9,0	30,8	50,6	39,4	40,4	29,8

Visų ekonominių veiklų, daugumos (68,3% 2007 m. ir 66,4% 2006 m.) verslininkų nuomone, pagrindinis veiksnys, neigiamai veikiantis verslą, – *per didelė konkurencija rinkoje*. Neigiamą šio veiksnio įtaką labiausiai pajuto kita komunaline, socialine ir asmenine aptarnavimo (87,5%) ir didmenine ir mažmenine prekyba (78,1%) užsiimančios verslininkai. *Per maža prekių ar paslaugų paklausa* daugiausia nepatenkintųjų buvo kito komunalinio, socialinio ir asmeninio aptarnavimo (50,0%) ir finansinio tarpininkavimo (44,9%) veiklose. Daugiausia problemų, *nustatydami produktų ar paslaugų kainą*, turėjo statybos (30,9%) ir nekilnojamojo turto, nuomos ir kito verslo (29,4%) veiklos verslininkai. Verslininkų nuomonės vertinant *rinkodaros žinių stoką* atskirose veiklose labai skiriasi – labiausiai rinkodaros žinių stoka skundėsi didmeninės ir mažmeninės prekybos (34,3%), statybos (33,8%) ir viešbučių ir restoranų (30,0%) veiklų verslininkai.

45 lentelė. Didžiausios produkcijos arba paslaugų pardavimo klūtys pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Per didelė konkurencija		Per maža siūlomų produktų ar paslaugų paklausa		Sunkumai nustatant produktų ar paslaugų kainą		Rinkodaros žinių stoka	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	66,4	68,3	19,2	38,2	13,2	26,6	9,0	30,8
D	Apdirbamoji gamyba	61,2	54,5	19,4	38,0	15,1	25,8	10,0	28,2
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	30,8	16,7	30,8	33,3	15,4	16,7	-	16,7
F	Statyba	69,5	68,3	16,9	28,1	15,3	30,9	5,9	33,8
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	74,9	78,1	20,2	42,5	11,6	25,8	10,3	34,3
H	Viešbučiai ir restoranai	70,3	71,3	25,3	33,8	11,0	23,8	6,6	30,0
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	74,2	73,8	15,5	40,4	16,1	24,1	9,7	29,1
J	Finansinis tarpininkavimas	69,2	71,0	19,2	44,9	3,8	21,7	7,7	26,1
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	51,2	56,9	17,8	33,5	13,9	29,4	8,0	27,8
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	33,3	87,5	16,7	50,0	-	25,0	-	-
	Kitos veiklos	25,0	57,1	-	42,9	-	42,9	-	28,6

Tyrimo duomenys parodė, kad visose apskrityse, daugumos (68,3%) verslininkų nuomone, pagrindinis veiksnys, neigiamai veikiantis verslą, – *per didelė konkurencija rinkoje*. Neigiamą šio veiksnio įtaką labiausiai pajuto Telšių (73,0%), Marijampolės (83,7%) ir Panevėžio (73,1%) verslininkai. Per maža prekių ar paslaugų paklausa daugiausia nepatenkintųjų buvo Marijampolės (51,2%), Tauragės (44,7%) ir Utenos (43,8%) apskrityse. Daugiausia problemų, nustatydami produktų ar paslaugų kainą, turėjo Marijampolės (39,5%) ir Šiaulių (37,3%) apskričių verslininkai. Verslininkų nuomonės vertinant rinkodaros žinių trūkumą apskričių lygmeniu labai skiriasi – labiausia rinkodaros žinių stoka skundėsi Marijampolės (37,2%), Panevėžio (34,6%) ir Telšių (33,3%), verslininkai. Mažiausiai jų buvo tarp Tauragės apskrities verslininkų (15,8%).

46 lentelė. Veiksniai labiausiai neigiamai įtakoję produkcijos arba paslaugų pardavimą pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

Apskritys	Per didelė konkurencija		Per maža siūlomų produktų ar paslaugų paklausa		Sunkumai nustatant produktų ar paslaugų kainą		Rinkodaros žinių stoka	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	66,4	68,3	19,2	38,2	13,2	26,6	9,0	30,8
Alytaus	67,3	66,7	25,0	30,0	19,2	21,7	7,7	23,3
Kauno	67,0	70,0	22,6	37,5	11,5	24,0	8,5	30,3
Klaipėdos	65,9	69,8	18,0	40,0	10,7	22,9	9,3	32,7
Marijampolės	56,5	83,7	13,0	51,2	15,2	39,5	13,0	37,2
Panevėžio	65,4	73,1	19,6	40,4	13,1	26,9	4,7	34,6
Šiaulių	66,9	69,1	17,3	37,3	18,9	37,3	7,9	33,6
Tauragės	60,5	63,2	10,5	44,7	23,7	13,2	23,7	15,8
Telšių	63,6	73,0	27,3	38,1	12,7	33,3	10,9	33,3
Utenos	73,7	70,8	15,8	43,8	13,2	29,2	5,3	20,8
Vilniaus	67,2	64,2	18,4	36,7	12,4	26,7	9,1	30,9

9. VEIKSNIAI, TRUKDANTYS VERSLO PLĖTRAI

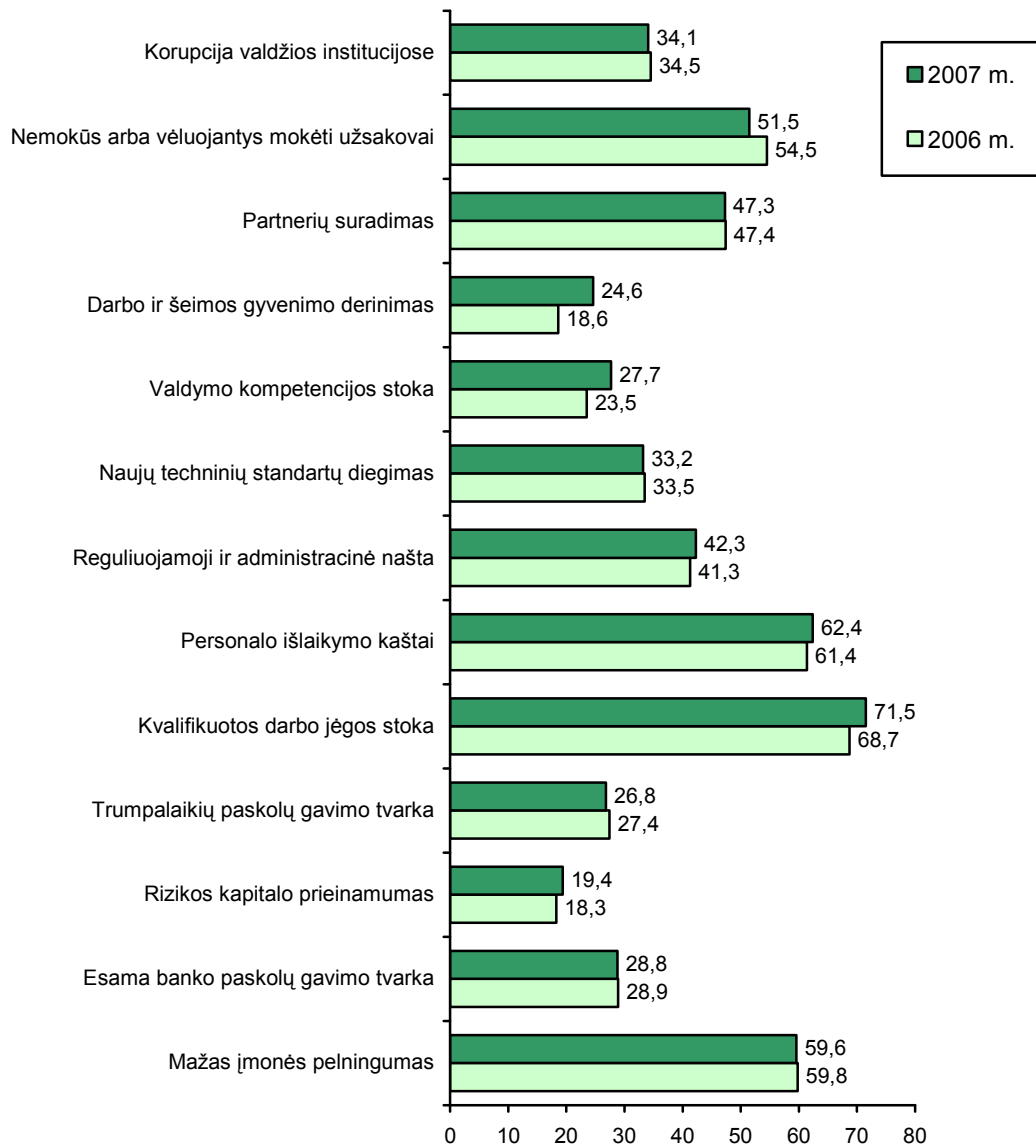
Analizuojant tyrimo duomenis apie atskirų kliūčių poveikį SVV plėtrai, pastebimi nauji akcentai – dėl intensyvios darbo jėgos emigracijos, į pirmą vietą iškilo problemos, *susijusios su kvalifikuotų darbuotojų paieška*. Su šia kliūtimi susidūrė net 71,5% 2007 m. (68,7% 2006 m.) visų tyrime dalyvavusių verslininkų. Siekiant pritraukti naujus ar išlaikyti jau esamus kvalifikuotus darbuotojus, verslininkams tenka didinti jų darbo užmokestį. Tai turi neigiamos įtakos įmonės finansinei būklei, nes didėja produkto ar paslaugos savikaina, vadinasi ir kaina, o dėl to mažėja įmonės konkurencingumas. *Augančios personalo išlaikymo sąnaudos* jau tapo antra pagal svarbą kliūtimi – ją nurodė 62,4% apklaustų verslininkų. Ši kliūtis yra glaudžiai susijusi su trečia pagal svarbą kliūtimi – *per mažu įmonės pelningumu* – ją pažymėjo 59,6% visų verslininkų.

Prie vienu iš svarbiausių kliūčių reikėtų priskirti gana didelę kliūtį – korupciją valdžios institucijose. Kaip rodo tyrimo duomenys, su šia kliūtimi susidūrė net 34,1% verslininkų. Taigi, šios kliūties jeigu ne visiškas pašalinimas, tai nors jo poveikio SVV sumažinimas yra vienas iš verslo sąlygų gerinimo sričių.

Prie mažiausios įtakos verslo plėtrai turėjusių kliūčių verslininkai priskyrė „rizikos kapitalo prieinamumą“ bei „darbo ir šeimos gyvenimo derinimą“. Jas nurodė atitinkamai 19,4% ir 24,6% verslininkų.

30 diagrama. Pagrindinių SVV plėtros kliūčių svarba

Procentais

47 lentelė. Pagrindinių verslo plėtros kliūčių vertinimas

Procentais

Verslo plėtros kliūtys	Labai svarbi		Nelabai svarbi		Visai maža arba jos visai nėra	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Mažas įmonės pelningumas	59,8	59,6	26,3	28,2	14,0	12,2
Esama banko paskolų gavimo tvarka	28,9	28,8	35,4	33,7	35,7	37,5
Rizikos kapitalo prieinamumas	18,3	19,4	42,2	40,5	39,5	40,1
Trumpalaikių paskolų gavimo tvarka	27,4	26,8	36,8	35,0	35,7	38,2
Kvalifikuota darbo jėga	68,7	71,5	18,2	15,9	13,1	12,7
Personalo išlaikymo kaštai	61,4	62,4	26,3	23,1	12,4	14,6
Reguliuojamoji ir administracinė našta	41,3	42,3	39,3	38,8	19,4	18,9
Naujų techninių standartų diegimas	33,5	33,2	36,2	36,9	30,3	29,9
Valdymo kompetencijos stoka	23,5	27,7	42,5	42,0	34,0	30,3
Darbo ir šeimos gyvenimo derinimas	18,6	24,6	34,6	38,0	46,8	37,4
Partnerių suradimas	47,4	47,3	28,6	28,2	24,0	24,6
Nemokūs arba vėluojantys mokėti užsakovai	54,5	51,5	23,2	24,5	22,2	24,0
Korupcija valdžios institucijose	34,5	34,1	33,4	34,1	32,1	31,8

48 lentelė. Verslo plėtros kliūtys pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Mažas įmonės pelningumas	Esama banko paskolų gavimo tvarka	Rizikos kapitalo prieinamumas	Trumpalaikių paskolų gavimo tvarka	Kvalifikuota darbo jėga	Personalo išlaikymo kaštai	Reguliuojamoji ir administracinė našta	Naujų techninių standartų diegimas	Valdymo kompetencijos stoka	Darbo ir šeimos gyvenimo derinimas	Partnerių suradimas	Nemokūs arba vėluojantys mokėti užsakovai	Korupcija valdžios institucijose
	Iš viso	59,8	28,9	18,3	27,4	68,7	61,4	41,3	33,5	23,5	18,6	47,4	54,5	34,5
D	Apdirbamoji gamyba	61,2	28,4	20,4	28,1	78,9	57,9	39,5	45,2	26,1	19,4	50,2	63,9	33,8
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	30,8	15,4	-	15,4	46,2	46,2	23,1	38,5	7,7	-	23,1	53,8	7,7
F	Statyba	58,5	29,7	17,8	30,5	87,3	68,6	45,8	49,2	22,0	16,1	52,5	73,7	45,8
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	64,3	33,6	18,8	30,5	61,4	62,3	44,0	28,9	24,5	18,1	48,4	52,3	35,0
H	Viešbučiai ir restoranai	79,1	27,5	15,4	18,7	76,9	75,8	46,2	35,2	27,5	18,7	30,8	28,6	33,0
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	60,0	30,3	18,7	27,7	67,7	57,4	40,0	28,4	17,4	16,1	53,5	58,7	27,7
J	Finansinis tarpininkavimas	34,6	19,2	19,2	15,4	50,0	65,4	50,0	26,9	34,6	19,2	50,0	34,6	38,5
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	46,7	22,3	16,7	24,4	65,9	57,8	34,8	25,8	20,9	22,3	43,9	49,1	34,5
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	100,0	-	33,3	16,7	50,0	100,0	66,7	50,0	33,3	16,7	16,7	50,0	33,3
	Kitos veiklos	50,0	-	-	-	50,0	25,0	25,0	50,0	25,0	-	50,0	50,0	50,0

49 lentelė. Verslo plėtros kliūtyms pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.

Procentais

Apskritis	Mažas įmonės peilingumas	Esama banko paskolų gavimo tvarka	Rizikos kapitalo prieinamumas	Trumpalaikių paskolų gavimo tvarka	Kvalifikuota darbo jėga	Personalo išlaikymo kaštai	Reguliuojamąjį ir administracinę našta	Naujų techninių standartų diegimas	Vaidymo kompetencijos stoka	Darbo ir šeimos gyvenimo derinimas	Partnerių suradimas	Nemokūs arba vėluojantys mokėti užsakavai	Korupcija valdžios institucijose
Iš viso	59,6	28,8	19,4	26,8	71,5	62,4	42,3	33,2	27,7	24,6	47,3	51,5	34,1
Alytaus	50,0	30,0	10,0	30,0	70,0	58,3	31,7	31,7	21,7	16,7	33,3	41,7	31,7
Kauno	60,3	30,0	19,2	30,0	76,3	66,6	45,7	32,2	24,6	24,9	52,4	53,9	37,5
Klaipėdos	57,1	28,3	15,6	25,4	65,9	55,6	41,0	35,1	26,8	21,0	47,3	45,9	30,2
Marijampolės	79,1	34,9	32,6	30,2	72,1	67,4	48,8	39,5	30,2	27,9	46,5	62,8	41,9
Panevėžio	64,4	26,0	25,0	30,8	74,0	63,5	42,3	42,3	29,8	26,0	50,0	56,7	38,5
Šiaulių	67,3	18,2	21,8	25,5	63,6	60,9	40,0	31,8	28,2	24,5	42,7	48,2	28,2
Tauragės	65,8	15,8	10,5	18,4	57,9	44,7	31,6	31,6	18,4	21,1	31,6	42,1	26,3
Telšių	69,8	25,4	17,5	23,8	77,8	68,3	41,3	36,5	33,3	25,4	49,2	60,3	38,1
Utenos	62,5	29,2	18,8	27,1	75,0	62,5	43,8	39,6	25,0	31,3	52,1	45,8	33,3
Vilniaus	55,3	31,6	20,4	25,3	71,8	63,1	42,7	30,4	30,0	25,8	46,7	52,2	33,8

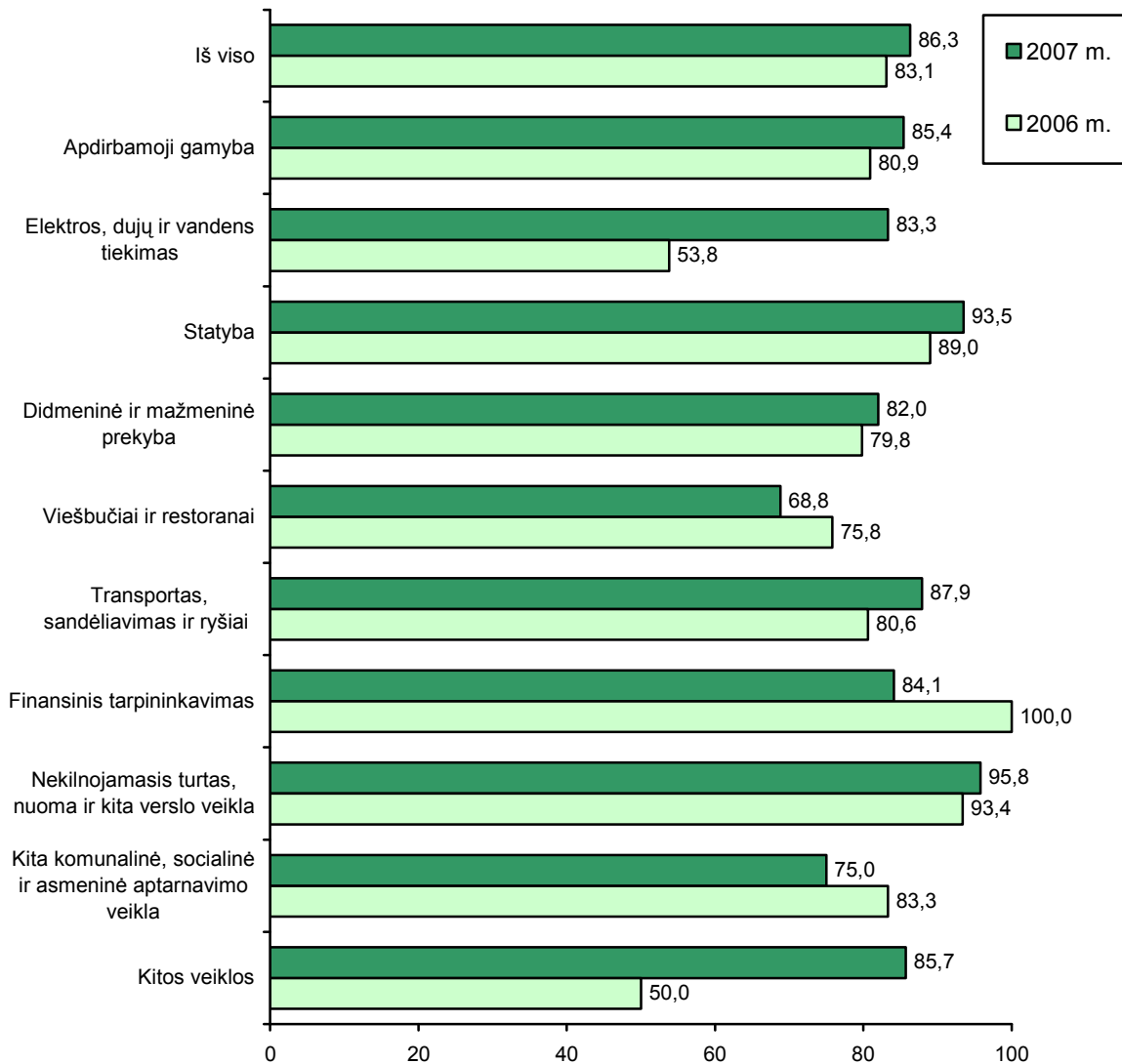
10. INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMAS VERSLE

Šiuo metu informacinių technologijų taikymas versle yra taip paplitęs, kad tampa vis sunkiau įsivaizduoti įmonę, savo veikloje nenaudojančią kompiuterinės technikos ar interneto. Informacinių technologijų (IT) diegimas ir taikymas versle ypač svarbus, nes turi tiesioginės įtakos įmonės konkurencingumui, didina įmonės produktyvumą, padeda spręsti administravimo problemas, skatina plėsti produktų ar paslaugų įvairovę bei gerinti jų kokybę. Be to, IT diegimas leidžia įmones keisti savo tradicines organizacines struktūras, daro verslo procesus operatyvesnius bei susietus su vartotojų poreikiais. Kitaip tariant, net ir tradicinis verslas tampa vis labiau elektroniniu, nes daugelis verslo operacijų, įmonės veiklos organizavimas ir įvairių įmonės viduje vykstančių procesų optimizavimas atliekamas naudojant informacines technologijas. Kaip rodo 2007 m. tyrimo duomenys, IT buvo įdiegusios net 86,3% SVV įmonių. Tuo tarpu, 2006 m. – 83,1%.

Iš diagramoje pateiktų duomenų matyti, kad informacinėmis technologijomis naudojosi 84,1% finansinio tarpininkavimo įmonių, 95,8% nekilnojamojo turto, nuomos ir kito verslo ir 93,5% statybos įmonių. Mažiausiai kompiuterizuotos buvo kitos komunalinės, socialinės ir asmeninės aptarnavimo veiklos įmonės (75,0%) bei viešbučiai ir restoranai (68,8%).

31 diagrama. Informacinių technologijų (IT) taikymas SVV pagal ekonominę veiklos rūšis

Procentais

Tyrimo metu buvo siekiama ne tik išsiaiškinti, kiek SVV įmonių naudojami IT, bet ir gauti informacijos apie tai, ar įmonės teikia paslaugas internetu, ar yra įdiegta elektroninės prekybos sistema. Pastarosios įdiegimas suteikia įmonėms rimtą konkurencinį pranašumą. Tam, kad elektroninės prekybos sistema veiktų sėkmingai, įmonei reikalinga ne tik interneto svetainė, bet ir puiki visų su klientu susijusių grandžių organizacija, apskaita ir logistika. Visa tai reikalauja nemažų investicijų, ko SVV įmonėms dažnai labai trūksta. Todėl, kaip rodo tyrimo duomenys, savo interneto svetainę ar puslapį turėjo ne visos informacines technologijas įdiegusios įmonės – tik 45,2% ir 30,5% galėjo teikti elektronines paslaugas ar naudotis jomis internetu.

2007 m. tyrimo rezultatai parodė įmonių, turinčių savo interneto svetainę, dalies padidėjimą ir 8,0% teikiančių paslaugas internetu sumažėjimą. Paslaugas internetu daugiausiai teikė viešbučiai ir restoranai (41,8%), pastarojoje veikloje buvo daugiausiai turinčių savo interneto svetainę – 60,0%.

50 lentelė. Informacinių technologijų (IT) taikymas SVV pagal ekonominės veiklos rūšis

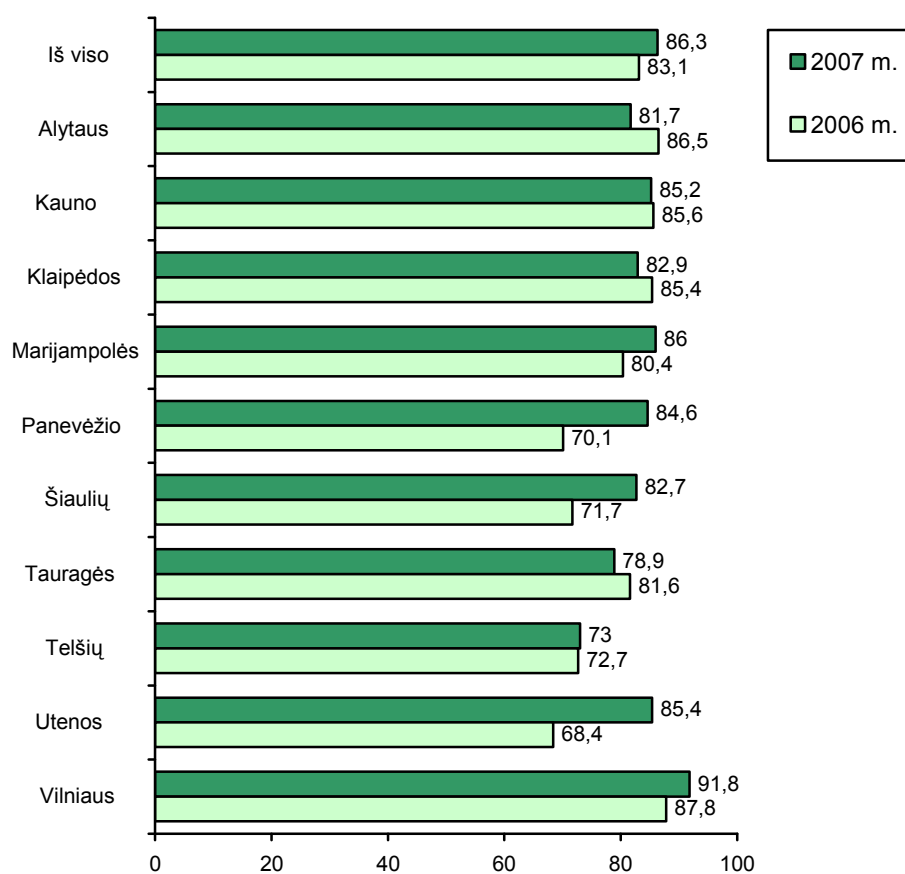
Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Įmonė turi savo interneto svetainę/tinklapį		Įmonė teikia paslaugas tiesiogiai internetu	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	38,7	45,2	38,5	30,5
D	Apdirbamoji gamyba	43,4	54,9	40,9	29,7
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	42,9	40,0	28,6	40,0
F	Statyba	31,4	37,7	30,5	30,8
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	31,9	43,2	34,8	29,1
H	Viešbučiai ir restoranai	50,7	60,0	42,0	41,8
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	36,0	43,5	50,4	37,1
J	Finansinis tarpininkavimas	30,8	25,9	30,8	20,7
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	47,4	46,0	40,7	29,7
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	60,0	66,7	20,0	50,0
	Kitos veiklos	-	100,0	-	33,3

Nors absoliuti dauguma visų apskričių verslininkų naudojami IT, tačiau, analizuojant apskričių duomenis, išryškėjo dideli skirtumai. Daugiausia įdiegusiųjų savo versle IT buvo Vilniaus (91,8%), Marijampolės (86,0%), Kauno (85,2%) ir Utenos (85,4%) apskrityse.

32 diagrama. Informacinių technologijų (IT) taikymas SVV pagal apskritis

Procentais

Verslininkų, turinčių savo interneto svetainę ar puslapį, daugiausia buvo Alytaus (53,1%), Vilniaus (50,5%) ir Kauno (49,3%) apskrityse. Teikiančių paslaugas internetu išsiskiria – Telšių (39,1%), ir Alytaus (36,7%), apskrityse.

51 lentelė. Informacinių technologijų (IT) taikymas SVV pagal apskritis

Procentais

Apskritis	Įmonė turi savo interneto svetainę/tinklapį		Įmonė teikia paslaugas tiesiogiai internetu	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	38,7	45,2	38,5	30,5
Alytaus	40,0	53,1	46,7	36,7
Kauno	39,0	49,3	37,2	30,0
Klaipėdos	29,1	47,1	40,0	32,9
Marijampolės	29,7	32,4	43,2	29,7
Panevėžio	20,0	37,5	33,3	38,6
Šiaulių	33,0	24,2	38,5	31,9
Tauragės	45,2	26,7	48,4	26,7
Telšių	37,5	43,5	40,0	39,1
Utenos	34,6	26,8	42,3	22,0
Vilniaus	45,7	50,5	37,4	27,9

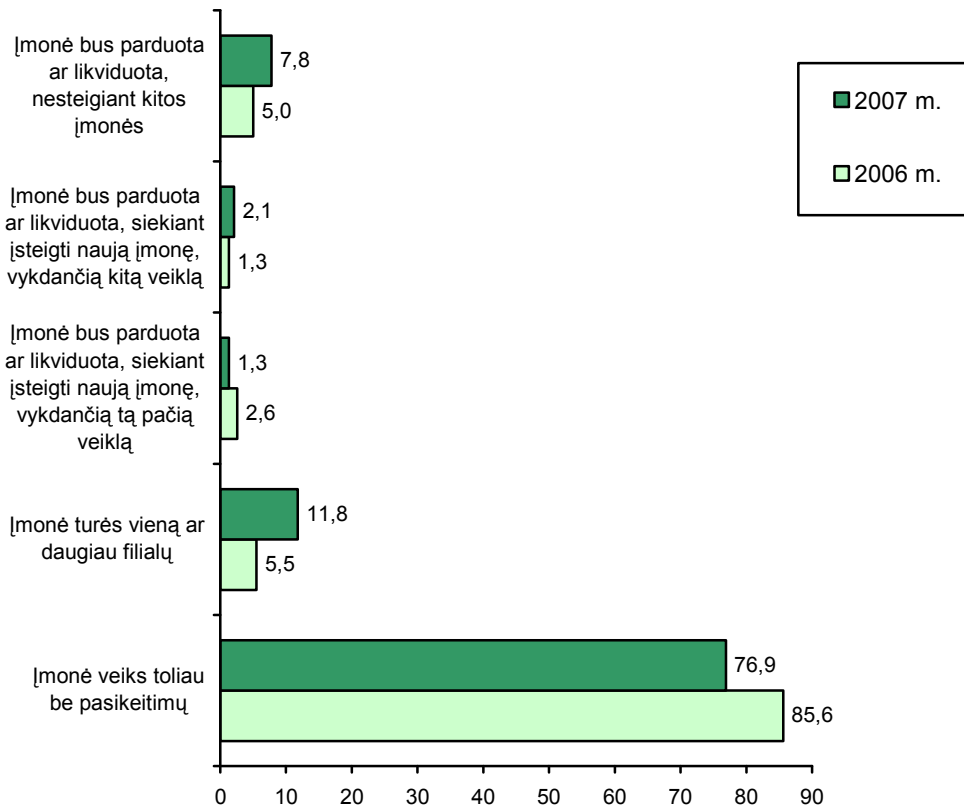
V. ATEITIES PLANAI

1. ĮMONIŲ STRATEGINIAI PLANAI ARTIMIAUSIEMS DVEJIEMS METAMS

Kaip parodė tyrimo rezultatai, didžiosios dalies verslininkų prognozės jų verslo atžvilgiu buvo gana optimistinės – net 85,5% 2006 m. ir 76,9% 2007 m. verslininkų tikėjosi, kad įmonė liks tokia pati, kaip ir dabar. Ketinančių parduoti ar likviduoti dabartinę įmonę, siekiant įsteigti naują, vykdančią tą pačią veiklą, dalis buvo labai nedidelė – 2,6% 2006 m. ir 1,3% 2007 m., o steigti naują, vykdančią kitą veiklą, ketino 1,3% 2006 m. ir 2,1% 2007 m. verslininkų. Tačiau reikia paminėti, kad 2007 m. 2,8% padidėjo verslininkų, ketinančių parduoti ar likviduoti savo įmonę, nsteigiant kitos (5,0% 2006 m. ir 7,8% 2007 m.).

33 diagrama. SVV įmonių strateginiai planai artimiausiems dvejiems metams

Procentais

Kaip jau buvo minėta, absoliuti dauguma visų ekonominių veiklų verslininkų, buvo tos nuomonės, kad įmonė išliks tokia pati, ir tik finansinio tarpininkavimo veikloje taip manančiųjų 2007 m. buvo mažiausiai (62,3%), kai 2006 m. net 96,2% šios veiklos verslininkų buvo nusteikę išlaikyti savo verslą nepakitusį. Net 21,7% tirtų 2007 m. šios veiklos verslininkų ketino parduoti ar tiesiog uždaryti savo įmonę. Praplėsti savo veiklą, steigiant vieną ar daugiau filialų, 2007 m. ketino 18,8% viešbučių ir restoranų ir 14,1% didmeninės ir mažmeninės prekybos įmonių vadovų.

52 lentelė. SVV įmonių strateginiai planai artimiausiems dvejiems metams pagal ekonomines veiklas

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Įmonė veiks toliau be pasikeitimų		Įmonė turės vieną ar daugiau filialų		Įmonė bus parduota ar likviduota, siekiant įsteigti naują įmonę, vykdančią tą pačią veiklą		Įmonė bus parduota ar likviduota, siekiant įsteigti naują įmonę, vykdančią kitą veiklą		Įmonė bus parduota ar likviduota, nsteigiant kitos įmonės	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	85,6	76,9	5,5	11,8	2,6	1,3	1,3	2,1	5,0	7,8
D	Apdirbamoji gamyba	86,3	78,4	5,0	12,7	3,3	1,4	1,7	2,3	3,7	5,2
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	92,3	83,3	7,7	-	-	-	-	-	-	16,7
F	Statyba	89,8	84,2	2,5	5,8	0,8	2,2	0,8	2,9	5,9	5,0
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	86,5	74,6	4,2	14,1	2,2	0,9	1,6	2,3	5,6	8,2
H	Viešbučiai ir restoranai	85,7	70,0	6,6	18,8	3,3	2,5	-	1,3	4,4	7,5
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	80,0	80,9	4,5	8,5	6,5	2,1	1,9	2,1	7,1	6,4
J	Finansinis tarpininkavimas	96,2	62,3	3,8	10,1	-	2,9	-	2,9	-	21,7
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	84,0	79,6	9,8	10,2	1,0	0,6	0,7	1,6	4,5	8,0
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	66,7	100,0	16,7	-	16,7	-	-	-	-	-
	Kitos veiklos	75,0	71,4	25,0	28,6	-	-	-	-	-	-

Įmonių strateginiai planai artimiausiems dvejiems metams apskričių lygmeniu parodė manančiųjų, kad įmonė išliks tokia pati, dalies sumažėjimą, daugelyje apskričių (8,7%), o ypač Marijampolės, kurioje tokių verslininkų dalis sumažėjo net 28,3%. Todėl natūralu, kad šioje apskrityje 18,7% padidėjo ketinančių parduoti ar uždaryti savo įmonę, nsteigiant kitos įmonės, verslininkų dalis. Antra vertus, sėkmingų verslininkų tarpe 2007 m. padidėjo (6,3%) ketinančių plėsti savo verslą, steigiant vieną ar daugiau filialų.

53 lentelė. SVV įmonių strateginiai planai artimiausiems dvejiems metams pagal apskritis

Procentais

Apskritis	Įmonė veiks toliau be pasikeitimų		Įmonė turės vieną ar daugiau filialų		Įmonė bus parduota ar likviduota, siekiant įsteigti naują įmonę, vykdančią tą pačią veiklą		Įmonė bus parduota ar likviduota, siekiant įsteigti naują įmonę, vykdančią kitą veiklą		Įmonė bus parduota ar likviduota, nsteigiant kitos įmonės	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	85,6	76,9	5,5	11,8	2,6	1,3	1,3	2,1	5,0	7,8
Alytaus	73,1	80,0	9,6	10,0	3,8	-	-	-	13,5	10,0
Kauno	87,0	77,0	5,2	11,7	1,9	0,6	1,1	2,2	4,8	8,5
Klaipėdos	86,3	77,6	2,0	10,2	4,4	2,9	1,5	1,5	5,9	7,8
Marijampolės	95,7	67,4	-	11,6	-	-	2,2	-	2,2	20,9

➔

Apskritis	Įmonė veiks toliau be pasikeitimų		Įmonė turės vieną ar daugiau filialų		Įmonė bus parduota ar likviduota, siekiant įsteigti naują įmonę, vykdančią tą pačią veiklą		Įmonė bus parduota ar likviduota, siekiant įsteigti naują įmonę, vykdančią kitą veiklą		Įmonė bus parduota ar likviduota, nsteigiant kitos įmonės	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Panevėžio	88,8	75,0	2,8	9,6	1,9	1,0	1,9	6,7	4,7	7,7
Šiaulių	85,0	75,5	6,3	11,8	2,4	0,9	0,8	1,8	5,5	10,0
Tauragės	78,9	73,7	5,3	15,8	5,3	-	-	-	10,5	10,5
Telšių	87,3	77,8	7,3	9,5	-	-	1,8	3,2	3,6	9,5
Utenos	84,2	77,1	5,3	12,5	7,9	2,1	2,6	2,1	-	6,3
Vilniaus	85,0	77,8	7,2	13,1	2,3	1,6	1,3	2,0	4,2	5,5

2. VERSLO PLĖTROS PROGNOZĖS SEKANTIEMS METAMS

Žvelgdami į penkerius metus rinkoje išsilaikiusių įmonių verslo pokyčių prognozes kitiems metams, matome, kad dauguma (daugiau nei 80%) verslininkų buvo užtikrinti sėkminga tolimesne savo įmonių veikla – daugiau nei pusė verslininkų tikėjosi, kad pagrindiniai ūkinės finansinės veiklos rodikliai didės, o daugiau nei trečdalis – kad išliks stabilūs ir tik nedidelė jų dalis manė, kad jie sumažės.

54 lentelė. Verslo plėtros prognozės sekantiems metams

Procentais

	Sumažės		Nesikeis		Padidės	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	8,6	7,1	38,2	39,2	53,1	53,8
Apyvarta	9,7	7,9	26,3	27,2	63,9	64,9
Darbuotojų skaičius	7,0	6,0	50,2	51,2	42,9	42,8
Parduodamų prekių ir paslaugų asortimentas	5,2	4,4	44,0	46,2	50,7	49,4
Pelningumas	12,6	9,9	32,5	32,2	55,0	57,9

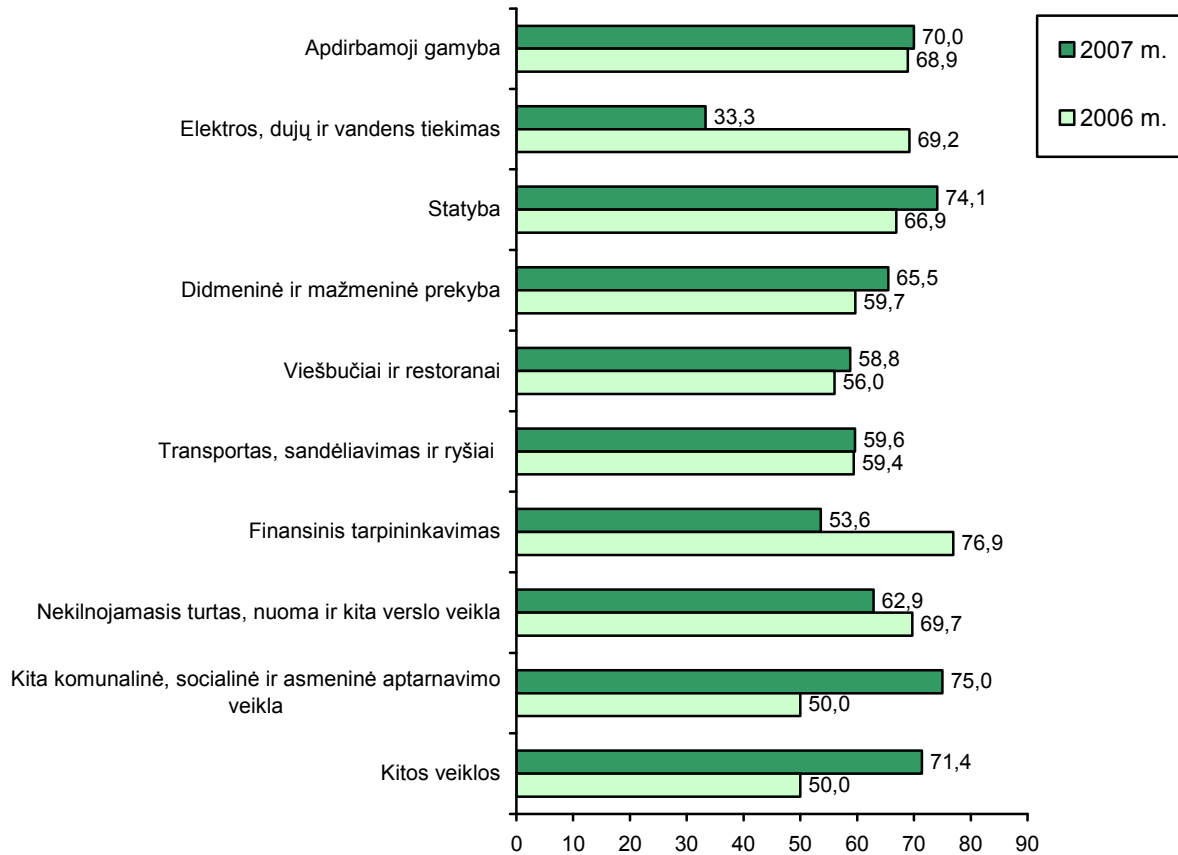
Optimistiškesnes verslo pokyčių prognozes pateikė 2007 m. verslininkai – šiek tiek didesnė jų dalis, palyginti su 2006 m., kitais metais tikėjosi pagrindinių ūkinės finansinės veiklos rodiklių stabilumo ir net padidėjimo ir mažesnė – jų sumažėjimo. Didinti apyvartą ketino 64,9% 2007 m. ir 63,9% 2006 m. verslininkų. Didinti parduodamų prekių ir paslaugų asortimentą ketino 49,4% 2007 m. ir 50,7% 2006 m. verslininkų. 2007 m. 2,9% didesnė dalis verslininkų tikėjosi pelningumo padidėjimo.

2.1. APYVARTOS POKYČIŲ PROGNOZĖS SEKANTIEMS METAMS PAGAL EKONOMINĖS VEIKLOS RŪŠIS

Didžioji dauguma visų ekonominių veiklų verslininkų ateinančiais metais ketino didinti apyvartos apimtį. Daugiausiai tokių buvo kito komunalinio, socialinio ir asmeninio aptarnavimo veikloje – 75,0%. Taip manančių, tarp elektros, dujų ir vandens tiekimo veikla užsiimančių verslininkų, buvo tik 33,3% – didesnė (50,0%) jų dalis tikėjosi išlaikyti tą patį apyvartos dydį ir 16,7% – net sumažinti jį.

34 diagrama. Apyvartos padidėjimo prognozės sekantiems metams pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

55 lentelė. Apyvartos pokyčių prognozės sekantiems metams pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Sumažės		Nesikeis		Padidės	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	9,7	7,9	26,3	27,2	63,9	64,9
D	Apdirbamoji gamyba	9,0	8,0	22,1	22,1	68,9	70,0
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	7,7	16,7	23,1	50,0	69,2	33,3
F	Statyba	9,3	7,2	23,7	18,7	66,9	74,1
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	11,4	8,0	28,9	26,5	59,7	65,5
H	Viešbučiai ir restoranai	8,8	8,8	35,2	32,5	56,0	58,8
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	11,0	7,1	29,7	33,3	59,4	59,6
J	Finansinis tarpininkavimas	3,8	11,6	19,2	34,8	76,9	53,6
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	7,3	7,3	23,0	29,7	69,7	62,9
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	16,7	12,5	33,3	12,5	50,0	75,0
	Kitos veiklos	25,0	-	25,0	28,6	50,0	71,4

Duomenys parodė, kad 2007 m. optimistiškiausiai nusiteikę apyvartos didinimo atžvilgiu buvo Vilniaus (70,4%) Kauno (66,2%) ir Alytaus (65,0%) apskričių verslininkai. Ketinančiųjų mažinti apyvartą daugiausia buvo Telšių (14,3%) ir Marijampolės (14,0%) apskrityse. Trečdalis visų apskričių verslininkų ateinančiais metais tikėjosi išlaikyti to paties lygio apyvartos dydį.

56 lentelė. Apyvartos pokyčių prognozės pagal apskritis

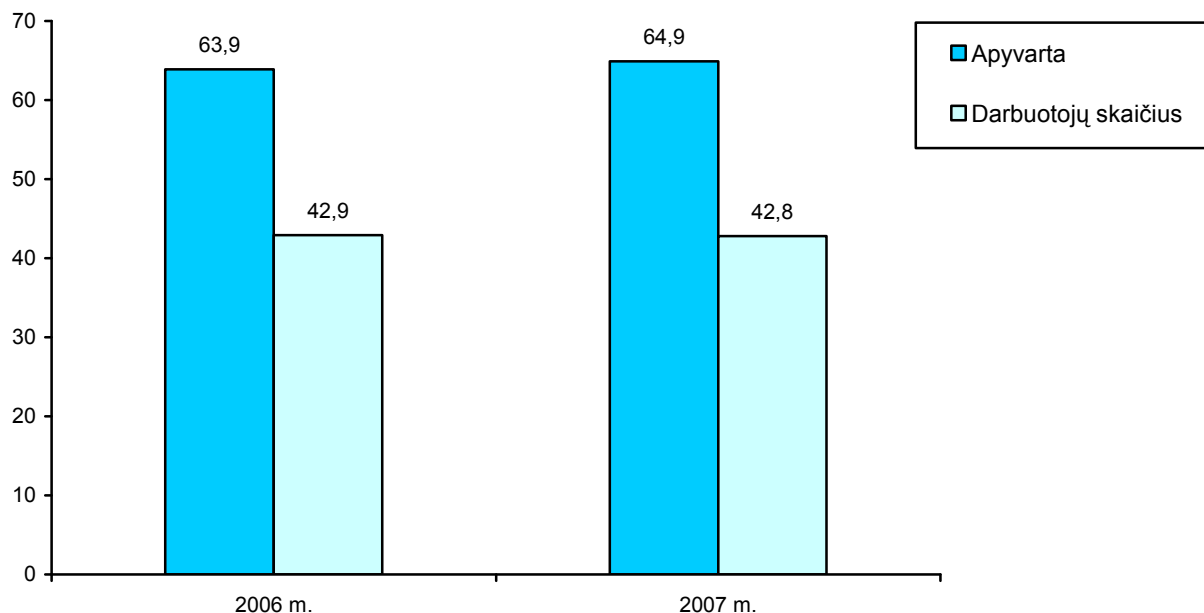
Procentais						
Apskritis	Sumažės		Nesikeis		Padidės	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	9,7	7,9	26,3	27,2	63,9	64,9
Alytaus	17,3	5,0	25,0	30,0	57,7	65,0
Kauno	7,8	7,3	22,6	26,5	69,6	66,2
Klaipėdos	11,2	10,7	32,2	27,8	56,6	61,5
Marijampolės	8,7	14,0	21,7	39,5	69,6	46,5
Panevėžio	15,9	6,7	27,1	28,8	57,0	64,4
Šiaulių	11,0	8,2	28,3	34,5	60,6	57,3
Tauragės	10,5	2,6	36,8	44,7	52,6	52,6
Telšių	10,9	14,3	25,5	23,8	63,6	61,9
Utenos	5,3	6,3	23,7	37,5	71,1	56,3
Vilniaus	8,3	7,1	25,5	22,5	66,2	70,4

2.2. DARBUOTOJŲ SKAIČIAUS POKYČIŲ PROGNOZĖS SEKANTIEMS METAMS

Analizuojant darbuotojų skaičiaus pokyčių prognozes, matomi nežymūs 2006 m. ir 2007 m. verslininkų nuomonių skirtumai – darbuotojų skaičiaus augimą prognozavusių verslininkų 2007 m. buvo gerokai mažiau (42,8%) nei prognozavusių apyvartos augimą (64,9%). Panašus darbuotojų skaičiaus ir apyvartos augimo santykis matomas ir tarp 2006 m. tirtų verslininkų. Vadinasi, nemaža dalis verslininkų ketino didinti apyvartą, nedidindami darbuotojų skaičiaus, t. y. diegiant inovacijas.

35 diagrama. Darbuotojų skaičiaus ir apyvartos didėjimo santykio prognozės sekantiems metams

Procentais

Optimistiškiausius ketinimus darbuotojų skaičiaus atžvilgiu išsakė statybos verslininkai, iš kurių 63,3% ketino padidinti darbuotojų skaičių, 29,5% – išlaikyti tą patį ir tik 7,2% – sumažinti jį. Didinti apyvartą ketino 50,7% apdirbamosios gamybos verslininkų.

Mažiausiai ketinusių didinti darbuotojų skaičių buvo finansinio tarpininkavimo (18,8%) veikloje, 71,0% jų tikisi išlaikyti tą patį darbuotojų skaičių ir 10,1% – net sumažinti jį.

57 lentelė. Darbuotojų skaičiaus pokyčių prognozės sekantiems metams pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais							
EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Sumažės		Nesikeis		Padidės	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	7,0	6,0	50,2	51,2	42,9	42,8
D	Apdirbamoji gamyba	7,7	8,0	43,5	41,3	48,8	50,7
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	15,4	-	61,5	83,3	23,1	16,7
F	Statyba	6,8	7,2	37,3	29,5	55,9	63,3
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	7,2	4,6	54,7	56,8	38,1	38,6
H	Viešbučiai ir restoranai	6,6	6,3	63,7	55,0	29,7	38,8
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	10,3	7,1	47,7	43,3	41,9	49,6
J	Finansinis tarpininkavimas	7,7	10,1	34,6	71,0	57,7	18,8
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	2,8	5,4	52,3	55,3	44,9	39,3
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	16,7	-	50,0	62,5	33,3	37,5
	Kitos veiklos	50,0	-	-	28,6	50,0	71,4

Sekanančiais metais padidinti darbuotojų skaičių ketinančių daugiausiai buvo Vilniaus (45,5%), Kauno (47,2%) ir Alytaus (45,0%). Mažiausiai, ketinusiųjų didinti darbuotojų skaičių, buvo Marijampolės apskrityje (30,2%), o 11,6% verslininkų net ketino sumažinti jį.

58 lentelė. Darbuotojų skaičiaus pokyčių prognozės sekantiems metams pagal apskritis

Procentais						
Apskritis	Sumažės		Nesikeis		Padidės	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	7,0	6,0	50,2	51,2	42,9	42,8
Alytaus	15,4	5,0	48,1	50,0	36,5	45,0
Kauno	7,4	4,1	42,2	48,6	50,4	47,3
Klaipėdos	6,8	6,8	59,5	55,6	33,7	37,6
Marijampolės	4,3	11,6	47,8	58,1	47,8	30,2
Panevėžio	10,3	5,8	49,5	56,7	40,2	37,5
Šiaulių	3,9	8,2	51,2	52,7	44,9	39,1
Tauragės	15,8	-	52,6	57,9	31,6	42,1
Telšių	3,6	7,9	63,6	50,8	32,7	41,3
Utenos	2,6	4,2	63,2	58,3	34,2	37,5
Vilniaus	6,3	6,4	48,6	48,2	45,0	45,5

2.3. PARDUODAMŲ PREKIŲ IR PASLAUGŲ ASORTIMENTO POKYČIŲ PROGNOZĖS

Vienas iš esminių dalykų, išryškėjusių tyrimo metu, yra tas, kad visose apskrityse beveik pusė visų verslininkų, sugebėjusių išlaikyti savo verslą penkerius metus rinkoje, ateinančiais metais ketino didinti ne tik apyvartą, bet ir prekių bei paslaugų asortimentą. Tokių ketinimų turėjusiųjų daugiausia buvo viešbučių ir restoranų (67,0% 2006 m. ir 63,8% 2007 m.), didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje (57,9% 2006 m. ir 59,6% 2007 m.) ir apdirbamojoje gamyboje (54,2% 2006 m. ir 54,5% 2007 m.).

59 lentelė. Parduodamų prekių ir paslaugų asortimento pokyčių prognozės sekantiems metams pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Sumažės		Nesikeis		Padidės	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	5,2	4,4	44,0	46,2	50,7	49,4
D	Apdirbamoji gamyba	6,4	5,6	39,5	39,9	54,2	54,5
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	-	-	69,2	83,3	30,8	16,7
F	Statyba	5,9	3,6	53,4	50,4	40,7	46,0
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	5,8	4,1	36,3	36,3	57,9	59,6
H	Viešbučiai ir restoranai	2,2	2,5	30,8	33,8	67,0	63,8
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	6,5	5,0	63,9	59,6	29,7	35,5
J	Finansinis tarpininkavimas	3,8	7,2	42,3	69,6	53,8	23,2
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	2,8	4,5	52,6	57,2	44,6	38,3
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	16,7	-	50,0	50,0	33,3	50,0
	Kitos veiklos	25,0	-	25,0	57,1	50,0	42,9

Didinti parduodamų prekių ir paslaugų asortimentą sekančiais metais ketino beveik pusė kai kurių apskričių verslininkų ir daugiau nei pusė kitų apskričių verslininkų. Tokių ketinimų turėjusiųjų daugiausia buvo Alytaus (53,3%), Kauno (51,7%), Tauragės (52,6%) ir Vilniaus (51,6%) apskrityse.

Reikia pastebėti, kad, nors ketinančių mažinti parduodamų prekių ir paslaugų asortimentą sekančiais metais, buvo tik 4,4%, tačiau Marijampolės apskrityje šis procentas buvo žymiai didesnis – 11,6%.

60 lentelė. Parduodamų prekių ir paslaugų asortimento pokyčių prognozės sekantiems metams pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

Apskritys	Sumažės		Nesikeis		Padidės	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	5,2	4,4	44,0	46,2	50,7	49,4
Alytaus	13,5	1,7	30,8	45,0	55,8	53,3
Kauno	4,8	2,8	40,7	45,4	54,4	51,7
Klaipėdos	6,3	6,3	46,8	46,3	46,8	47,3
Marijampolės	6,5	11,6	47,8	41,9	45,7	46,5
Panevėžio	7,5	3,8	42,1	49,0	50,5	47,1
Šiaulių	3,1	5,5	45,7	50,0	51,2	44,5
Tauragės	7,9	-	47,4	47,4	44,7	52,6
Telšių	3,6	4,8	40,0	54,0	56,4	41,3
Utenos	-	2,1	50,0	58,3	50,0	39,6
Vilniaus	4,6	4,7	45,2	43,6	50,2	51,6

2.4. PELNINGUMO POKYČIŲ PROGNOZĖS

Žvelgiant į kitų metų pelningumo prognozes visose ekonominėse veiklose buvo pastebimas didelis verslininkų optimizmas jo didėjimo atžvilgiu – net 55,0% 2006 m. ir 57,9% 2007 m. jų tikėjosi pelningumo padidėjimo, o 32,5% 2006 m. ir 32,2% 2007 m. – stabilumo. Ir tik 12,6% 2006 m. ir 9,9% 2007 m. manė, kad įmonės pelningumais kitais metais gali sumažėti.

2007 m. optimistiškiausiai pelningumo atžvilgiu buvo nusiteikę statybos ir apdirbamosios gamybos verslininkai – atitinkamai 65,5% ir 63,4% jų tikėjosi pelningumo padidėjimo. Skeptiškesnes prognozes išsakė elektros, dujų ir vandens tiekimo bei transporto, sandėliavimo ir ryšių verslininkai – atitinkamai 33,3% ir 14,9% jų prognozavo pelningumo sumažėjimą.

61 lentelė. Pelningumo pokyčių prognozės sekantiems metams pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais							
EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Sumažės		Nesikeis		Padidės	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	12,6	9,9	32,5	32,2	55,0	57,9
D	Apdirbamoji gamyba	10,7	10,3	29,8	26,3	59,5	63,4
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	23,1	33,3	30,8	33,3	46,2	33,3
F	Statyba	12,7	7,2	32,2	27,3	55,1	65,5
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	15,0	9,1	32,5	31,7	52,5	59,3
H	Viešbučiai ir restoranai	12,1	11,3	36,3	28,8	51,6	60,0
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	14,2	14,9	32,9	37,6	52,9	47,5
J	Finansinis tarpininkavimas	3,8	13,0	26,9	37,7	69,2	49,3
K	Nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla	8,7	8,9	34,1	36,7	57,1	54,3
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	16,7	12,5	66,7	25,0	16,7	62,5
	Kitos veiklos	50,0	-	-	28,6	50,0	71,4

Didžioji dalis (57,9%) verslininkų ateinančiais metais tikėjosi įmonės pelningumo padidėjimo, o 32,2% – jo stabilumo. Ir tik 9,0% manė, kad įmonės pelningumais kitais metais gali sumažėti.

Pelningumo padidėjimo laukiančių daugiausiai buvo tarp Panevėžio (60,6%), Alytaus (58,3%) ir Klaipėdos (58,5%) verslininkų. Didesne dalimi, galvojančių apie pelningumo sumažėjimą ateinančiais metais, išsiskiria Marijampolės (16,3%) ir Tauragės (15,8%) apskritys.

62 lentelė. Pelningumo pokyčių prognozės sekantiems metams pagal apskritis

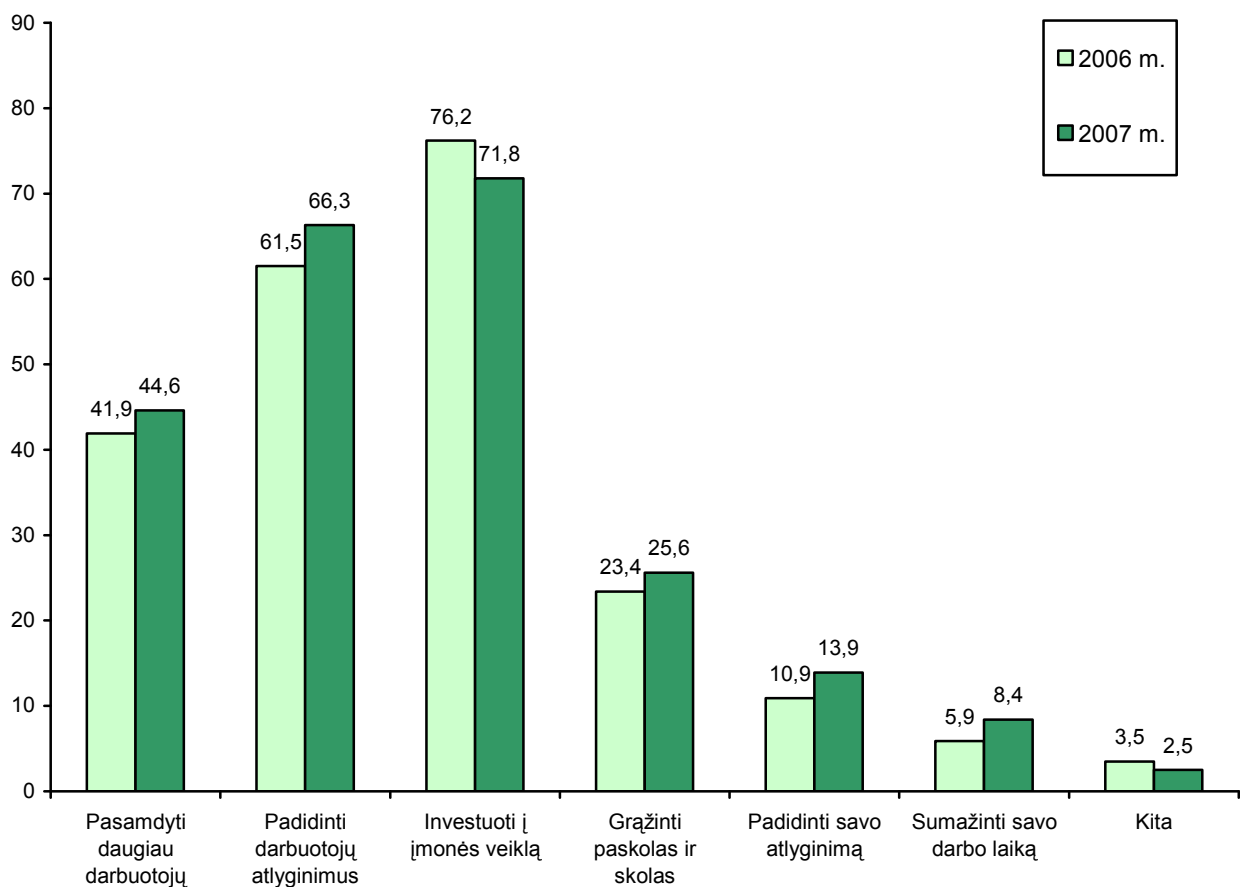
Procentais						
Apskritys	Sumažės		Nesikeis		Padidės	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	12,6	9,9	32,5	32,2	55,0	57,9
Alytaus	17,3	5,0	26,9	36,7	55,8	58,3
Kauno	9,3	7,9	31,5	34,4	59,3	57,7
Klaipėdos	15,1	12,2	33,7	29,3	51,2	58,5
Marijampolės	10,9	16,3	32,6	34,9	56,5	48,8
Panevėžio	16,8	8,7	31,8	30,8	51,4	60,6
Šiaulių	11,8	7,3	29,1	42,7	59,1	50,0
Tauragės	15,8	15,8	31,6	34,2	52,6	50,0
Telšių	18,2	12,7	32,7	36,5	49,1	50,8
Utenos	15,8	10,4	23,7	37,5	60,5	52,1
Vilniaus	11,4	10,4	34,3	28,4	54,3	61,3

3. SĄLYGINIO PELNO PASKIRSTYMO PRIORITETAI

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti ne tik verslo plėtros prognozes, bet ir sužinoti verslininkų nuomonę apie papildomo pelno, kuris galėtų būti gautas sėkmingai įgyvendinus prognozuojamas verslo plėtros priemones, paskirstymo prioritetus. Duomenys parodė, kad svarbiausias pelno paskirstymo prioritetas, kurį nurodė 76,2% 2006 m. ir 71,8% 2007 m. verslininkų – lėšų panaudojimas įmonės veiklai plėsti. Antroje vietoje – ketinimai padidinti darbuotojų atlyginimus (61,5% 2006 m. ir 66,3% 2007 m.). Ir trečioje vietoje – ketinimas pasamdyti daugiau darbuotojų (41,5% 2006 m. ir 44,6% 2007 m.). Tyrimo rezultatai išryškino dar vieną labai svarbų momentą – absoliuti dauguma verslininkų investuotų papildomas lėšas į savo verslą, tik 5,2% nurodė, kad padidintų savo atlyginimą, ir 2,9% – kad sumažintų savo darbo laiką.

36 diagrama. Sąlyginio pelno paskirstymo prioritetai

Procentais

Kaip parodė tyrimo rezultatai, skirstant sąlyginį pelną, 76,2% 2006 m. 71,8% 2007 m. verslininkų nuomonė dėl pagrindinių prioritetų daugelyje ekonominių veiklų sutapo – jie skirtų papildomas lėšas plėsti įmonės veiklą. Tos pačios nuomonės buvo net 83,3% 2006 m. ir 87,5% 2007 m. kitos komunalinės, socialinės ir asmeninės aptarnavimo veiklos verslininkų.

Padidinti darbuotojų atlyginimus ketino 76,6% 2006 m. finansinio tarpininkavimo ir 87,5% 2007 m. kitos komunalinės, socialinės ir asmeninės aptarnavimo bei 78,4% statybos veiklų verslininkų.

Ketinančių „padidinti savo atlyginimą“ daugiausiai buvo elektros, dujų ir vandens tiekimo veikloje – 33,3%, o ketinančių „sumažinti savo darbo laiką“ mažiausiai buvo statybos veikloje – 4,2%.

63 lentelė. Sąlyginio pelno paskirstymo prioritetai pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Pasamdinti daugiau darbuotojų	Padidinti darbuotojų atlyginimus	Investuoti į įmonės veiklą	Gražinti paskolas ir skolas	Padidinti savo atlyginimą	Sumažinti savo darbo laiką	Kita
	Iš viso	41,9	61,5	76,2	23,4	10,9	5,9	3,5
D	Apdirbamoji gamyba	42,8	68,6	76,6	25,1	8,7	5,7	3,3
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	-	53,8	53,8	23,1	23,1	-	23,1
F	Statyba	54,2	69,5	67,8	15,3	16,1	4,2	4,2
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	39,9	59,2	78,7	24,9	12,1	6,5	2,9
H	Viešbučiai ir restoranai	34,1	72,5	75,8	39,6	9,9	6,6	-
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	43,9	58,1	77,4	23,9	10,3	6,5	3,2
J	Finansinis tarpininkavimas	46,2	76,9	57,7	-	26,9	-	3,8
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	42,9	53,3	76,0	19,2	7,3	5,9	4,9
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	50,0	33,3	83,3	16,7	16,7	-	-
	Kitos veiklos	25,0	50,0	100,0	25,0	-	-	-

64 lentelė. Sąlyginio pelno paskirstymo prioritetai pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Pasamdinti daugiau darbuotojų	Padidinti darbuotojų atlyginimus	Investuoti į įmonės veiklą	Gražinti paskolas ir skolas	Padidinti savo atlyginimą	Sumažinti savo darbo laiką	Kita
	Iš viso	44,6	66,3	71,8	25,6	13,9	8,4	2,5
D	Apdirbamoji gamyba	42,3	69,5	83,6	26,3	7,5	9,4	0,9
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	33,3	50,0	83,3	16,7	33,3	16,7	-
F	Statyba	54,0	78,4	73,4	25,2	12,2	4,3	1,4
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	44,0	66,4	73,5	27,6	14,1	6,6	2,3
H	Viešbučiai ir restoranai	33,8	75,0	66,3	25,0	17,5	10,0	3,8
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	47,5	63,1	70,2	26,2	10,6	7,1	2,8
J	Finansinis tarpininkavimas	35,3	33,8	50,0	19,1	29,4	16,2	10,3
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	47,0	64,5	66,5	23,0	15,7	11,5	2,6
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	37,5	87,5	87,5	12,5	-	-	-
	Kitos veiklos	42,9	71,4	71,4	42,9	14,3	-	-

Dėl trijų pagrindinių prioritetų – investuoti lėšas į įmonės veiklą, padidinti darbuotojų atlyginimus, pasamdyti daugiau darbuotojų visų apskričių verslininkų nuomonės sutapo, išskyrus vieną – Telšių apskritį, kurios dauguma verslininkų pirmoje eilėje norėtų padidinti darbuotojams atlyginimus (76,4%), o antroje eilėje – investuoti lėšas į įmonės veiklą (67,3%). Analogiškas atvejis pastebėtas, analizuojant 2007 m. tyrimo duomenis – prioritetai beveik visų apskričių verslininkų buvo tie patys, tik Telšių ir Kauno verslininkai pirmoje eilėje taip pat padidintų darbuotojų atlyginimus (atitinkamai 79,4% ir 71,6%).

65 lentelė. Sąlyginio pelno paskirstymo prioritetai pagal apskritis 2006 m.

Procentais

Apskritis	Pasamdyti daugiau darbuotojų	Padidinti darbuotojų atlyginimus	Investuoti į įmonės veiklą	Grąžinti paskolas ir skolas	Padidinti savo atlyginimą	Sumažinti savo darbo laiką	Kita
Iš viso	41,9	61,5	76,2	23,4	10,9	5,9	3,5
Alytaus	38,5	59,6	69,2	17,3	9,6	7,7	11,5
Kauno	41,1	66,3	75,6	25,6	10,4	6,3	3,0
Klaipėdos	35,1	56,6	72,7	29,8	10,7	2,0	3,9
Marijampolės	43,5	50,0	89,1	17,4	17,4	8,7	2,2
Panevėžio	44,9	69,2	74,8	18,7	9,3	5,6	3,7
Šiaulių	48,8	63,8	73,2	17,3	7,9	3,1	3,9
Tauragės	39,5	60,5	76,3	28,9	7,9	7,9	2,6
Telšių	34,5	76,4	67,3	21,8	10,9	5,5	3,6
Utenos	31,6	55,3	73,7	26,3	10,5	21,1	2,6
Vilniaus	44,2	59,3	79,0	23,1	11,9	6,2	2,9

66 lentelė. Sąlyginio pelno paskirstymo prioritetai pagal apskritis 2007 m.

Procentais

Apskritis	Pasamdyti daugiau darbuotojų	Padidinti darbuotojų atlyginimus	Investuoti į įmonės veiklą	Grąžinti paskolas ir skolas	Padidinti savo atlyginimą	Sumažinti savo darbo laiką	Kita
Iš viso	44,6	66,3	71,8	25,6	13,9	8,4	2,5
Alytaus	51,7	66,7	70,0	26,7	10,0	6,7	3,3
Kauno	45,4	71,6	70,7	29,7	14,8	7,9	1,9
Klaipėdos	43,9	62,9	72,2	25,9	17,1	6,8	3,9
Marijampolės	41,9	55,8	62,8	25,6	7,0	9,3	2,3
Panevėžio	44,2	67,3	77,9	17,3	13,5	10,6	3,8
Šiaulių	40,4	61,5	68,8	24,8	17,4	9,2	2,8
Tauragės	34,2	52,6	73,7	13,2	15,8	7,9	2,6
Telšių	54,0	79,4	71,4	23,8	12,7	3,2	3,2
Utenos	45,8	64,6	68,8	16,7	10,4	8,3	4,2
Vilniaus	44,2	65,6	72,9	26,5	12,7	9,5	1,8

VI. PARAMA VERSLUI

Smulkaus ir vidutinio verslo svarba tiek Europos, tiek Lietuvos mastu yra labai didelė. Sėkminga SVV plėtra sąlygoja sparčiau augantį BVP, daugiau surinktų mokesčių, didesnę užimtumą, socialinę gerovę ir saugumą. Lietuvoje yra taikomos beveik visos įprastos valstybės priemonės SVV plėtrai skatinti – yra įkurtos garantijų institucijos, teikiančios SVV įmonių imamų paskolų garantijas, naudojamas palūkanų kompensavimo mechanizmas, taikomos kai kurios subsidijos, kuriamas mikrokreditavimo mechanizmas bei sudaromos plačios galimybės pasinaudoti ES struktūriniais fondais. Verslo informavimo, konsultacijų ir mokymų paslaugoms (lengvatinėmis sąlygomis) teikti įkurtas verslo informavimo centrų tinklas, veikiantis daugumoje Lietuvos savivaldybių, naujoms ir perspektyvioms įmonėms vystyti įkurti septyni verslo inkubatoriai. Mažinant mokesstinę našą yra taikoma lengvata pelno mokesčiui ir kt. Nežiūrint į tai, smulkiojo verslo atstovai neretai išsako kaltinimus ir kritiką valstybei dėl pernelyg mažo dėmesio ir paramos smulkiam ir vidutiniam verslui. Šiame tyrime, kaip ir pereinamajame tyrime, buvo siekiama išsiaiškinti, kokios valstybės paramos SVV įmonėms dar nepakanka ir kokios reikėtų labiausiai.

1. ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ PANAUDOJIMAS SVV PLĖTRAI

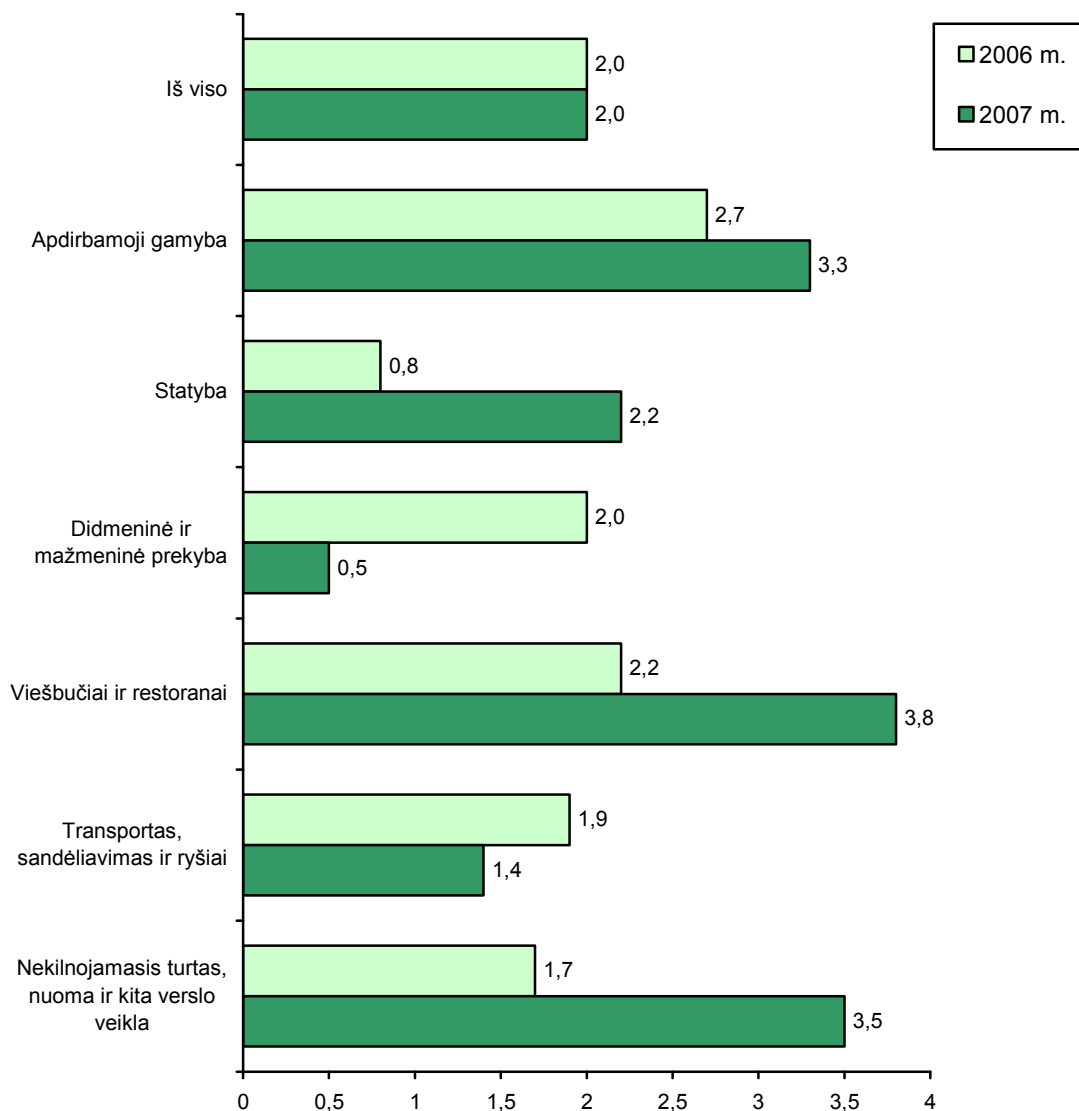
Europos Sąjunga vienija valstybes, kurių ekonominis išsivystymas, tradicijos, kultūros bei gyvenimo kokybės standartai yra labai skirtingi. ES vykdoma regioninė politika nukreipta į būtent šių skirtumų mažinimą, teikiant paramą labiausiai atsilikusiems regionams. Regioninės politikos tikslams pasiekti buvo įkurti keturi struktūriniai fondai bei atskiras Sanglaudos fondas, per kuriuos finansuojami atskirose valstybėse ar regionuose įgyvendinami projektai ar programos. Minėtiems keturiems struktūriniais fondams priklauso Europos regioninės plėtros fondas, Europos socialinis fondas, Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Orientavimo skyrius bei Žuvininkystės orientavimo finansinis instrumentas.

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) finansuoja investicijas į infrastruktūrą, gamybą, siekiant kurti ir išlaikyti nuolatines darbo vietas bei teikia pagalbą smulkioms ir vidutinėms įmonėms, kurios vaidina lemiamą vaidmenį mažinant regionų vystymosi skirtumus ir skatina ekonominę bei socialinę sanglaudą. ERPF lėšos padeda sparčiau įsikurti naujoms įmonėms, skatina naujovių diegimą gamyboje, sudaro sąlygas gauti paskolos garantijas ir finansuoti nuosavą bei rizikos kapitalą. Finansavimas iš struktūrinių fondų teikiamas per nacionalines arba regionines valdžios institucijas.

Smulkių ir vidutinių įmonių, norinčių gauti paramą iš struktūrinių fondų savo verslo plėtrai ar naujam projektui finansuoti, buvo užregistruota gana daug, tačiau tik nedidelė jų dalis sugebėjo pasinaudoti tokios paramos galimybe. Kaip ES struktūriniais fondais pasinaudojo tyrime dalyvavusios įmonės, parodyta diagramoje. Iš diagramoje pateiktų duomenų matyti, kad struktūriniais fondais pasinaudojo tik 2,0% įmonių. Kaip matome iš diagramoje pateiktų duomenų, 2007 m. struktūriniais fondais daugiausia pasinaudojo viešbučiai ir restoranai – 3,8%, nekilnojamojo turto, nuomos ir kito verslo veiklos – 3,5% bei apdirbamosios gamybos įmonės – 3,5%.

37 diagrama. Pasinaudoję ES struktūrinių fondų parama pagal ekonominės veiklos rūšis

Procentais

Net 93,3% 2007 m. ir 77,4% verslininkų gautas ES lėšas panaudojo verslo plėtrai. Analizuojant duomenis ekonominių veiklų lygmeniu, matome, kad verslo plėtrai ES lėšas panaudojo visos statybos, didmeninės ir mažmeninės prekybos, viešbučių ir restoranų, transporto, sandėliavimo ir ryšių, nekilnojamojo turto, nuomos ir kita verslo veikla užsiimančių įmonių ir tik 71,4% apdirbamosios gamybos gavusių ES paramą, panaudojo ją verslo plėtrai, o 14,3% – naujoms įmonėms steigti.

67 lentelė. ES Struktūrinių fondų paramos paskirtis pagal ekonominės veiklos rūšis

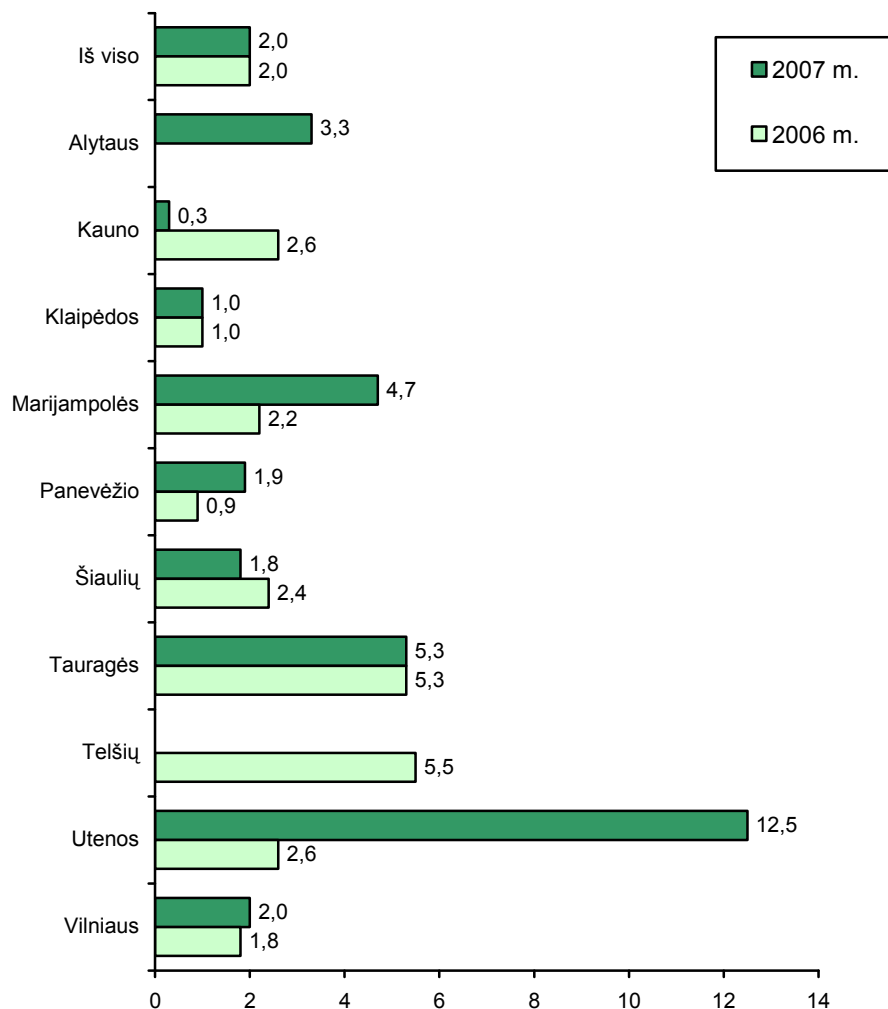
Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Įmonei steigti		Verslui plėtoti	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
	Iš viso	22,6	6,7	77,4	93,3
D	Apdirbamoji gamyba	62,5	14,3	37,5	71,4
F	Statyba	-	-	100,0	100,0
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	-	-	100,0	100,0
H	Viešbučiai ir restoranai	-	-	100,0	100,0
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	66,7	-	33,3	100,0
K	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	-	9,1	100,0	100,0
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	-	-	100,0	-

Kaip parodė tyrimo duomenys, pasinaudoti ES lėšomis galėjo tik nedidelė kai kurių apskričių įmonių dalis, o tarp 2006 m. tirtų Alytaus ir 2007 m. tirtų Telšių apskričių verslininkų, tokių išvis nebuvo, tačiau pastarosios apskrities verslininkų, gavusių ES paramą 2006 m. buvo daugiausia (5,3%). Didžiausią, gavusiųjų paramą dalį, sudarė Tauragės apskrities verslininkai – net 5,3% 2006 ir 2007 m.

38 diagrama. Pasinaudoję ES struktūrinių fondų parama pagal apskritis

Procentais

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti ne tik ES struktūrinių fondų panaudojimo mastą, bet ir kryptis. Duomenys parodė, kad absoliuti dauguma (93,3%), gavusiųjų paramą iš ES struktūrinių fondų, panaudojo ją verslo plėtrai ir tik 6,3% – naujai įmonei steigti. Analizuojant duomenis pagal apskritis, matyti, kad tik Vilniaus SVV įmonės pasinaudojo ES parama naujoms įmonėms steigti (9,1% 2007 m), kitose apskrityse ji buvo skirta verslo plėtrai.

68 lentelė. ES Struktūrinių fondų paramos paskirtis pagal apskritis

Procentais

Apskritis	Įmonei steigti		Verslui plėtoti	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso	22,6	6,7	77,4	93,3
Alytaus	-	-	-	100,0
Kauno	14,3	-	85,7	100,0
Klaipėdos	-	-	100,0	100,0
Marijampolės	100,0	-	-	100,0
Panevėžio	-	-	100,0	50,0
Šiaulių	-	-	100,0	100,0
Tauragės	50,0	-	50,0	100,0
Telšių	33,3	-	66,7	-
Utenos	-	-	100,0	100,0
Vilniaus	27,3	9,1	72,7	90,9

2. REIKALINGIAUSIA PARAMA SMULKIAM IR VIDUTINIAM VERSLUI

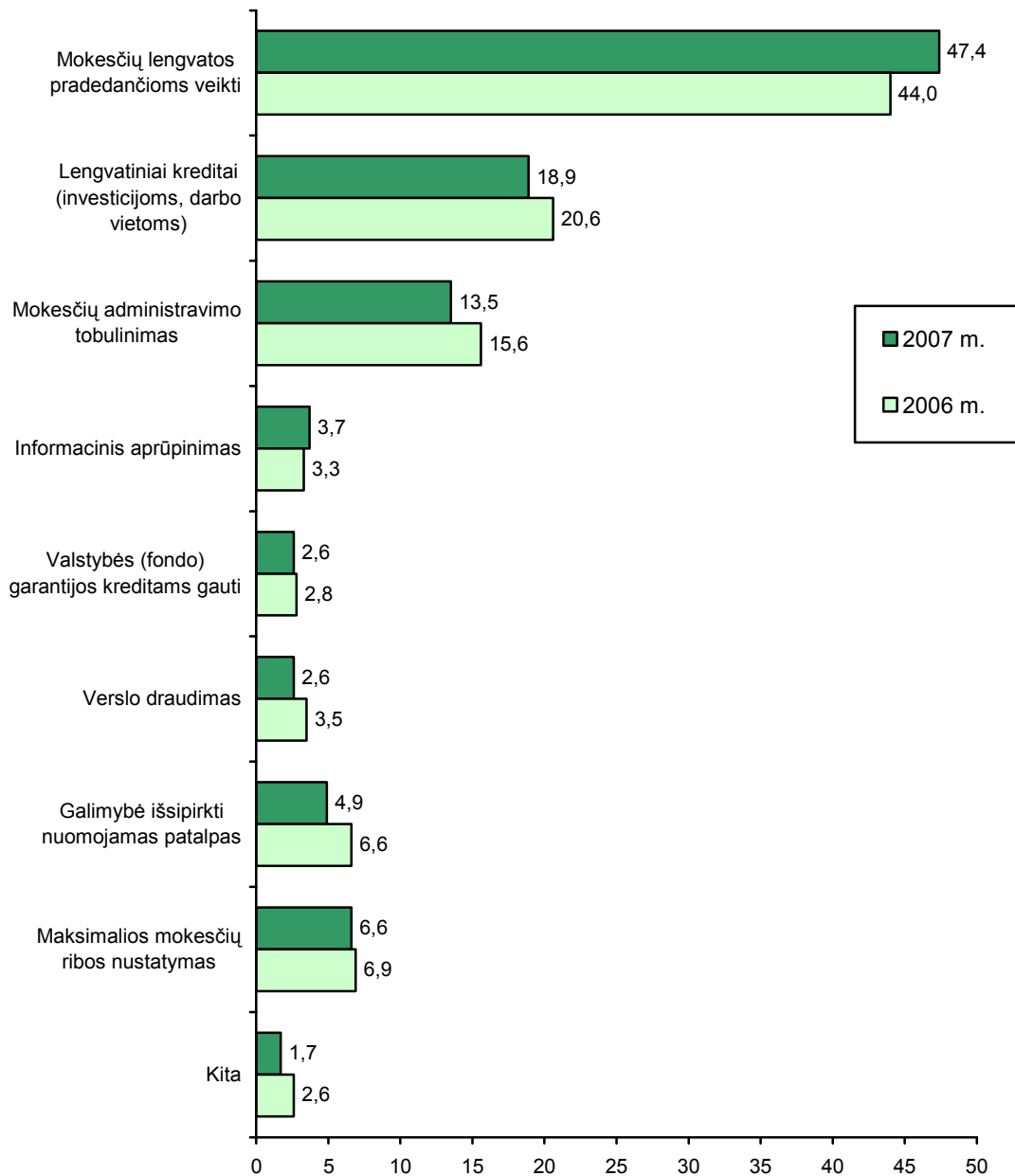
Iš tyrimo rezultatų paaiškėjo, kad 2006 m., kaip ir 2007 m. reikalingiausia, verslininkų nuomone, parama verslui kryptis turėtų būti mokesčių lengvatos pradedančioms veikti įmonėms. Kad tai būtų reikšmingiausia parama 2007 m. nurodė net 47,4% ir 44,5% 2006 m. verslininkų. Tokios paramos svarbą pradedančioms veikti įmonėms lėmė ta aplinkybė, kad, nežiūrint į tai, kad tiriamos įmonės versle buvo jau penkerius metus, tačiau steigimosi laikotarpiu minėtos paramos matyt joms trūko labiausiai.

Antroje vietoje – lėšavimas kreditams (18,9% 2007 m. ir 20,6% 2006 m.), trečioje – mokesčių administravimo tobulinimas (15,6% 2007 m. ir 13,5% 2006 m.), Gerokai mažiau apklaustų verslininkų nurodė, kad reikšmingiausia parama yra galimybė išsipirkti nuomojamas patalpas (4,9% 2007 m. ir 6,6% 2006 m.), ir maksimalios mokesčių ribos nustatymas (6,6% 2007 m. ir 6,9% 2006 m.).

Dalis verslininkų taip pat pažymėjo valstybės garantijų kreditui gauti reikšmę, verslininkų informacinį aprūpinimą, verslo draudimą ir kt.

39 diagrama. Tikslingiausios, verslininkų nuomone, paramos SVV plėtrai kryptys

Procentais

Analizuojant duomenis ekonominių veiklų atžvilgiu, paaiškėjo, kad 2006 m., kaip ir 2007 m., reikalingiausia, verslininkų nuomone, paramos verslui kryptis turėtų būti – mokesčių lengvatos pradedančioms veikti įmonėms. Tokios nuomonės laikėsi 2006 m. 50,0% – kitos komunalinės, socialinės ir asmeninės aptarnavimo veiklos, 48,4% – viešbučių ir restoranų, 48,4% – transporto, sandėliavimo ir ryšių bei 48,3% – statybos įmonių savininkai. 2007 m. mokesčių lengvatų pradedančioms veikti įmonėms pageidavo dar didesnė dalis kitos komunalinės, socialinės ir asmeninės aptarnavimo veiklos (75,0%) ir viešbučių bei restoranų (55,0%) veiklų savininkų. 50,0% elektros, dujų ir vandens tiekimo ir 19,7% apdirbamosios gamybos verslininkamsas reikėtų mokesčių administravimo tobulinimo

Išvardintos paramos verslui kryptys buvo vyraujančios visų ekonominių veiklų verslininkų atsakymuose. Tam tikra dalis verslininkų taip pat pažymėjo Valstybės garantijų kreditui gauti reikšmę, galimybę išsipirkti nuomojamas patalpas, verslininkų informacinį aprūpinimą, verslo draudimą ir kt.

69 lentelė. Tikslingiausias, verslininkų nuomone, paramos SVV plėtrai kryptys pagal ekonominės veiklos rūšis 2006 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Mokesčių lengvatos pradedančioms veikti	Lengvatiniai kreditai (investicijoms, darbo vietoms)	Mokesčių administravimo tobulinimas	Informacinis aprūpinimas	Valstybės (fondo) garantijos kreditams gauti	Verslo draudimas	Galimybė išsipirkti nuomojamas patalpas	Maksimalios mokesčių ribos nustatymas	Kita
	Iš viso	44,0	20,6	15,6	3,3	2,8	3,5	6,6	6,9	2,6
D	Apdirbamoji gamyba	42,5	25,8	11,7	3,7	3,0	2,3	7,7	6,7	3,3
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	23,1	15,4	15,4	7,7	-	7,7	-	7,7	23,1
F	Statyba	48,3	19,5	19,5	1,7	2,5	3,4	4,2	7,6	2,5
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	45,1	21,8	13,9	3,6	3,2	3,2	7,8	8,1	1,3
H	Viešbučiai ir restoranai	48,4	11,0	17,6	-	3,3	2,2	14,3	5,5	1,1
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	48,4	21,3	14,2	3,2	3,2	4,5	3,2	5,8	0,6
J	Finansinis tarpininkavimas	38,5	3,8	26,9	7,7	-	-	11,5	3,8	7,7
K	Nekilnojamoji turtas, nuoma ir kita verslo veikla	39,4	18,1	20,2	3,8	1,7	5,2	3,8	5,6	4,2
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	50,0	16,7	16,7	-	-	-	-	16,7	-
	Kitos veiklos	50,0	-	25,0	-	-	-	-	-	25,0

70 lentelė. Tikslingiausias, verslininkų nuomone, paramos SVV plėtrai kryptys pagal ekonominės veiklos rūšis 2007 m.

Procentais

EVRK kodai	Ekonominės veiklos rūšys	Mokesčių lengvatos pradedančioms veikti	Lengvatiniai kreditai (investicijoms, darbo vietoms)	Mokesčių administravimo tobulinimas	Informacinis aprūpinimas	Valstybės (fondo) garantijos kreditams gauti	Verslo draudimas	Galimybė išsipirkti nuomojamas patalpas	Maksimalios mokesčių ribos nustatymas	Kita
	Iš viso	47,4	18,9	13,5	3,7	2,6	2,6	4,9	6,6	1,7
D	Apdirbamoji gamyba	46,5	20,7	19,7	2,8	1,9	1,9	1,4	5,2	1,4
E	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	16,7	-	50,0	-	-	16,7	-	-	16,7
F	Statyba	51,1	20,1	10,8	2,2	2,9	5,8	1,4	7,9	1,4
G	Didmeninė ir mažmeninė prekyba	45,9	21,0	10,9	3,4	2,5	2,3	8,4	6,2	1,4
H	Viešbučiai ir restoranai	55,0	12,5	11,3	3,8	2,5	1,3	7,5	6,3	-
I	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	41,8	25,5	14,9	2,8	1,4	4,3	2,8	5,7	0,7
J	Finansinis tarpininkavimas	54,4	10,3	17,6	5,9	-	-	1,5	5,9	4,4
K	Nekilnojamoji turtas, nuoma ir kita verslo veikla	47,6	14,7	13,7	5,8	4,5	2,2	3,8	8,3	2,2
O	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	75,0	12,5	12,5	-	-	-	-	-	-
	Kitos veiklos	57,1	-	14,3	-	-	-	-	14,3	14,3

Kokius valstybės paramos būdus pažymėjo skirtingų apskričių verslininkai, parodyta lentelėse. Tikslingiausiomis SVV rėmimo kryptimis visų apskričių verslininkai įvardijo mokesčių lengvatas pradedančioms veikti įmonėms ir lengvatinius kreditus. Tačiau mokesčių lengvatomis pradedančioms veikti įmonėms labiau buvo suinteresuoti Telšių (52,7% 2006 m. ir 58,7% 2007 m.) verslininkai, o lengvatiniai kreditai 2007 m. svarbesni buvo Marijampolės, Vilniaus ir Kauno verslininkams – atitinkamai 20,9%, 19,8% ir 19,9%.

71 lentelė. Tikslingiausios, verslininkų nuomone, paramos SVV plėtrai kryptys pagal apskritis 2006 m.

Procentais

Apskritys	Mokesčių lengvatos pradedančioms veikti	Lengvatiniai kreditai (investicijoms, darbo vietoms)	Mokesčių administravimo tobulinimas	Informacinis aprūpinimas	Valstybės (fondo) garantijos kreditams gauti	Verslo draudimas	Galimybė išsipirkti nuomojamas patalpas	Maksimalios mokesčių ribos nustatymas	Kita
Iš viso	44,0	20,6	15,6	3,3	2,8	3,5	6,6	6,9	2,6
Alytaus	40,4	21,2	19,2	1,9	9,6	5,8	7,7	1,9	9,6
Kauno	47,0	21,1	14,8	3,7	3,3	3,0	10,4	10,7	3,0
Klaipėdos	52,2	18,0	12,2	4,4	2,9	3,9	5,9	5,9	0,5
Marijampolės	50,0	19,6	13,0	6,5	4,3	2,2	2,2	8,7	-
Panevėžio	51,4	14,0	18,7	3,7	0,9	1,9	2,8	8,4	2,8
Šiaulių	43,3	21,3	15,0	3,1	2,4	5,5	5,5	4,7	1,6
Tauragės	50,0	13,2	7,9	7,9	2,6	5,3	2,6	2,6	7,9
Telšių	52,7	14,5	21,8	-	-	-	5,5	5,5	-
Utenos	42,1	18,4	26,3	10,5	7,9	2,6	13,2	2,6	2,6
Vilniaus	37,7	23,4	15,8	2,3	2,1	3,6	6,3	6,7	2,8

72 lentelė. Tikslingiausios, verslininkų nuomone, paramos SVV plėtrai kryptys pagal apskritis 2007 m.

Procentais

Apskritys	Mokesčių lengvatos pradedančioms veikti	Lengvatiniai kreditai (investicijoms, darbo vietoms)	Mokesčių administravimo tobulinimas	Informacinis aprūpinimas	Valstybės (fondo) garantijos kreditams gauti	Verslo draudimas	Galimybė išsipirkti nuomojamas patalpas	Maksimalios mokesčių ribos nustatymas	Kita
Iš viso	47,4	18,9	13,5	3,7	2,6	2,6	4,9	6,6	1,7
Alytaus	45,0	28,3	13,3	-	1,7	1,7	5,0	5,0	-
Kauno	48,6	19,9	10,1	4,1	1,6	1,9	5,4	7,6	1,6
Klaipėdos	50,2	16,6	18,5	3,4	1,0	2,4	4,9	7,8	-
Marijampolės	48,8	20,9	7,0	2,3	7,0	-	2,3	7,0	4,7
Panevėžio	48,1	17,3	22,1	5,8	1,9	2,9	3,8	1,9	1,0
Šiaulių	51,4	17,4	13,8	2,8	0,9	0,9	5,5	4,6	2,8
Tauragės	39,5	15,8	18,4	2,6	5,3	2,6	7,9	7,9	-
Telšių	58,7	12,7	9,5	3,2	4,8	-	1,6	4,8	3,2
Utenos	56,3	14,6	8,3	4,2	2,1	2,1	6,3	10,4	8,3
Vilniaus	43,3	19,8	13,1	4,0	3,6	4,0	4,9	6,7	1,6

Apibendrinant statistinius duomenis, galime teigti, kad SVV įmonės sudaro pačią didžiausią ir dinamiškiausią įmonių grupę, sukuriančią 51,6% bendrosios pridėtinės vertės. Dėl šios priežasties SVV įmonių skatinimas yra vienas svarbiausių ekonomikos plėtros uždavinių, juolab, kad pagrindiniai šalies ūkio raidos tikslai – kurti naujas darbo vietas, stiprinti vidurinę klasę, spartinti BVP augimą, mažinti socialinius-ekonominius regionų skirtumus. Minėti tikslai negali būti pasiekti neišplėtojus SVV įmonių tinklo, nesudarius palankaus teisinio, ekonominio bei finansinės paramos verslo plėtrai klimato.

Tyrimas „Verslo sėkmės veiksniai“ parodė augantį verslininkų ekonominį ir teisinį išprusimą, antra vertus, verslininkų apklausos duomenys rodo, kad valdžia ir verslininkai tuos pačius ekonominius reiškinius neretai vertina skirtingai. Vyriausybė įsitikinusi, jog laisvos prekybos sutartys, eksporto skatinimas, palankesnė muitų politika, smulkaus verslo rėmimas, kova su kontrabanda mažina įtampą ir konkurenciją vidaus rinkoje ir taip formuoja palankią verslui aplinką. Tačiau nemaža dalis verslininkų palankiomis laiko tik tokias sąlygas, kai duodami „lengvatiniai pinigai“ ir mažinami mokesčiai. Todėl pozicijų suartinimui reikės dar ne vienos diskusijos ir tyrimų. Tikimės, kad šis tyrimas padės geriau suprasti verslininkų ir valdžios pozicijas, suteiks papildomos informacijos rengiant ir vykdant Smulkaus ir vidutinio verslo programos priemones, padės valdymo struktūroms patikslinti Vyriausybės vykdomą SVV plėtros politiką.

IŠVADOS

Vienas iš pagrindinių Lietuvos Respublikos Vyriausybės smulkaus ir vidutinio verslo įmonių politikos tikslų – ne tik sudaryti palankias sąlygas naujoms įmonėms steigti, bet ir didinti jau esamų sėkmingos veiklos bei jų konkurencingumo galimybes. Tai reikalauja iš valdymo institucijų, reguliariai nagrinėti dinamiškai kintančias verslo sąlygas bei jų poveikį rinkos dalyviams, numatyti būdus bei priemones tolesniam verslo sąlygų gerinimui. Antra vertus, Vyriausybei, įgyvendinant Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programą, svarbu palaikyti nuolatinį ryšį su šalies verslininkais, sužinoti verslininkų nuomonę apie šiandieninę verslo aplinką, esančias problemas bei spręstinus klausimus, o jų pagrindu patikslinti, papildyti savo veiksmus, kad taikomos priemonės duotų didesnę efektą. 2006 m. sausio mėn. atliktas „SVV įmonių verslo sėkmės veiksniai“ tyrimas yra viena iš šio ryšio formų. Tyrimo objektu buvo pasirinktos 2002 m. susikūrusios, tyrimo metu veikusios įmonės, nuo įmonės egzistavimo pradžios valdomos to paties verslininko (įmonės savininko arba vieno iš savininkų, įsteigusią įmonę ir aktyviai dalyvavusių jos valdyme). Išsilaukusio penkerius metus rinkoje verslininko atsakymai suteikė svarbios informacijos apie SVV įmonių verslo sąlygas, verslo finansavimo šaltinius, priežastis, paskatinusias pradėti verslą, kliūtis ir riziką pirmaisiais veiklos metais, supažindino su verslo plėtros prognozėmis.

Apibendrinat tyrimo rezultatus reiktų išskirti esminius teiginius:

1. Analizuojant duomenis apie sėkmingai veikiančias įmones pagal jų sukūrimo būdus, išsiskiria pagrindinis ir populiariausias, sudarantis 86,2% visų 2006 m. ir 91,3% 2007 m. tirtų įmonių, būdas – **naujai įsteigtos įmonės**. Tuo tarpu, kitais būdais įsteigtų įmonių dalis nors ir buvo nedidelė, bet ekonomikos atžvilgiu buvo reikšminga. Pvz. veiklą po daugiau nei dvejų metų pertraukos 2007 m. atnaujino 1,1% verslininkų (2006 m. tokių buvo 3,1%). Jau esančios įmonės teisinę formą pakeitė 2,2% (2006 m. – 3,8%) verslininkų.

2. Net 67,7% 2007 m. tirtų įmonių ir 67,1% 2006 m. tirtų, verslo pradžioje turėjo samdomų darbuotojų. Daugiau nei 30% verslininkų įkūrė išimtinai šeimos įmones (neturinčias samdomų darbuotojų).

3. Dauguma verslininkų (82,90% 2006 m. ir 85,0% 2007 m.) nurodė, kad juos į verslą atvedė „**noras būti savo paties šeimininku**“. „Perspektyva užsidirbti daugiau pinigų“ buvo postūmis pradėti verslą 79,0% 2006 m. ir 80,1% 2007 m. verslininkams. 2007 m. verslininkų tarpe trečioje vietoje atsirado „noras pragyventi iš pamėgto užsiėmimo“ – 72,4%, tuo tarpu 2006 m. verslininkų tarpe trečioje vietoje buvo – „naujų iššūkių troškimas“. Jį nurodė 74,3% verslininkų. Reikia pasakyti, kad šis noras jiems nebuvo laikina avantiūra, veikiau jėgų ir galimybių išbandymas, leidęs penkerius metus sėkmingai vadovauti verslui.

4. Absoliuti dauguma verslininkų įmones įkūrė, panaudoję *nuosavas santaupas* (72,4% 2006 m. ir 78,3% 2007 m.) ir *šeimos bei draugų finansinę paramą* (28,0% 2006 m. ir 21,6% 2007 m.). 2007 m. 5,9% padidėjus nuosavą kapitalą panaudojusiu įkuriant įmonę verslininkų skaičiui, sumažėjo dalis panaudojusiu skolintas lėšas – 2007 m. pasinaudojusiu *banko kreditais* buvo 1,3% mažiau lyginant su 2006 m.

5. Net 75,7% 2006 m. tirtų verslininkų ir 74,1% 2007 m. tirtų verslininkų svarbiausia ir didžiausia kliūtimi, steigiant įmonę, paminėjo „*tinkamų darbuotojų suradimą*“. Antroje vietoje (61,3% 2006 m. ir 57,1% 2007 m.), verslininkų nuomone, yra sunkumai, atsiradę „*vykdant teisinius, valstybinius, administracinius reikalavimus*“. Trečioje vietoje buvo sunkumai, susiję su *verslo finansavimu* – 56,6% 2006 m. ir 49,2% 2007 m. verslininku manė, kad šią problemą spręsti buvo sudėtingiausia. Mažiausiai problemų verslininkai turėjo „*gaunant sutuoktinio ir šeimos palaikymą*“ – net 91,8% 2006 m. tirtų ir 93,1% 2007 m. tirtų verslininkų teigė, kad visai lengvai su ja susitvarkė. „*Įkainoti prekes ir paslaugas*“ – 78,0% 2006 m. ir 77,2% 2007 m. tirtų verslininkų tas sekėsi gana nesunkiai, o „*efektyviai naudotis informacinėmis technologijomis*“ galėjo net 72,0% 2006 m. ir 76,4% 2007 m. tirtų verslininkų.

6. Patirtis versle, o ypač toje pačioje veiklos srityje, yra vienas iš svarbiausių sėkmingo verslo veiksnių. Tyrimo metu išaiškėjo, kad nors 2007 m. patyrusių verslininkų dalis sumažėjo 4%, tačiau kaip ir 2006 m. išliko didžiausia – 62,9% (2006 m. tokių buvo 66,9%)

7. Pagrindinis tiek 2006 m., tiek 2007 m. verslininkų tarpe konsultavimosi šaltinis buvo „*šeima ir draugai*“. Čia verslo žinių sėmėsi 68,9% 2007 m. ir 59,2% 2006 m. verslininkų. Be šio šaltinio svarbos padidėjimo, reikia išskirti pozityvų reiškinį – 2007 m. *profesionalų patarimais* naudojo 12,2% daugiau verslininkų.

8. Kaip rodo tyrimo duomenys, tik 37,1% verslininkų, prieš pradėdami verslą, savo iniciatyva specialiai tam mokėsi ir 1,7% tai darė valstybės institucijų siūlymu. Didžioji dalis, net 61,2%, verslininkų, prieš pradėdami verslą, nelankė specialių kursų, savo verslui vadovavo daugiau pasikliaudami savo, šeimos ir draugų patirtimi, intuicija ir savišvieta.

9. 2007 m. tyrimo duomenys parodė moterų dalies sėkmingų verslininkų tarpe padidėjimą – nuo 25,8% 2006 m. iki 31,3% 2007 m. Tyrimo metu buvo pastebėtas įdomus reiškinys – pastebimai išsiplėtė moterų veiklos sritys. Anksčiau statyba ir transportas buvo laikomi išimtinai vyriškais verslais, dabar šiose srityse, nors dar nedaug, tačiau jau yra gana sėkmingai verslininkaujančių ir moterų. Didžiausia moterų verslininkų dalis buvo viešbučių ir restoranų (60,7% visų šios veiklos verslininkų 2006 m. ir 54,0% 2007 m.), finansinio tarpininkavimo (56,3% 2006 m. ir 60,0% 2007 m.) ir kito komunalinio, socialinio ir asmeninio aptarnavimo veiklose (20,0% 2006 m. ir 60,0% 2007 m.).

9. Sėkmingų verslininkų tarpe didžioji dauguma verslininkų – aktyvaus amžiaus žmonės, t.y. nuo 31 iki 49 m. 2006 m. šioje amžiaus grupėje buvo 66,1% visų verslininkų, o 2007 m., nors ir sumažėjusi, bet vistiek išliko didžiausia ir sudarė 49,2%. 2007 m. ženkliai padidėjo jaunų verslininkų, kurių amžius iki 30 m., skaičius – 17,9%, t. y. jei 2006 m. šiai amžiaus grupei priklausė 22,5%, tai 2007 m. jų dalis pasiekė 40,4%.

10. Tyrimo duomenys parodė, kad užsienio šalių piliečiai 2006 m. sudarė tik 3,4 procentus visų verslininkų, iš jų 1,9% – ES šalių ir 1,5% – kitų šalių piliečiai. Panašūs duomenys gauti ir 2007 m. tyrimo metu – užsienio piliečiai sudarė tik 3,1% visų tyrime dalyvavusių verslininkų. Dauguma verslininkų – net 96,6% 2006 m. ir 96,7% 2007 m. buvo Lietuvos piliečiai.

11. Tiek 2006 m., tiek 2007 m. didžioji dalis sėkmingų verslininkų ankstesnėje profesinėje veikloje buvo įgiję vadybinių įgūdžių, t. y. buvę darbuotojai (ne įmonės vadovai), – atitinkamai 56,8% ir 62,1%), o 28,3% 2006 m. ir 23,5% 2007 m. verslininkų turėjo net tiesioginės patirties versle – buvo kitų įmonių vadovai. Likusią dalį sudarė buvę studentai (3,4% 2006 m. ir 3,1% 2007 m.), oficialūs bedarbiai (3,8% 2006 m. ir 5,4% 2007 m.), bei asmenys nedalyvavę darbo rinkoje ir neturėję mokamo darbo (7,4% 2006 m. ir 5,9% 2007 m.).

12. 2006 m. ir 2007 m. tyrimų duomenys parodė, kad daugiau nei 60% verslininkų turėjo aukštesnįjį ar aukštąjį išsilavinimą. Tačiau, 15% verslininkų, turinčių pradinį, pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą, verslo sėkmei, matyt, didesnės reikšmės turėjo verslininko asmens savybės, nes net neturėdami aukštojo išsilavinimo ir, kai kurie jų anksčiau buvo bedarbiais, įsteigė nuosavą verslą ir gana sėkmingai vadovauja jam iki šiol. Jų gebėjimas gerai orientuotis įvairiose situacijose, intuicija, imlumas informacijai, komunikabilumas ir didelis atkaklumas buvo jų verslo sėkmės garantas.

13. Viena iš svarbiausių verslo stabilumo priežasčių yra ta, kad daugeliui verslininkų jų verslas buvo vienintelis pragyvenimo šaltinis. Šį faktą pažymėjo net 71,1% 2006 m. ir 65,0% 2007 m. visų verslininkų. Tačiau nemaža dalis (28,9% 2006 m. ir 35,0% 2007 m.) verslininkų sugebėjo suderinti vadovavimą savo verslui su papildomu darbu kitoje įmonėje ar įstaigoje. 2007 m. tokių verslininkų dalis padidėjo vidutiniškai 6,1%.

14. Didžioji dalis (53,4% 2006 m. ir 57,5% 2007 m. įmonių buvo valdomos tik *vieno įmonės steigėjo arba dabartinio įmonės savininko*. Tokių įmonių dalis padidėjo 4,1%. Gana populiarus, apimantis daugiau nei 30% kitas SVV įmonių valdymo būdas – *įmonės steigėjo arba dabartinio įmonės savininko kartu su kitu (-ais) asmeniu (-imis) valdoma įmonė*. Savo įmonės valdymą *sandomam vadybininkui* patikėjo 8,8% 2006 m. ir 7,3% 2007 m. verslininkų.

15. Ypatingai spartus darbuotojų skaičiaus augimas (nuo įmonės veiklos pradžios) buvo užfiksuotas 2006 m. tyrimo metu komunaline, socialine ir asmenine aptarnavimo veikla užsiimančiose įmonėse – net 866,7%, tačiau tarp 2007 m. tirtų šios veiklos įmonių darbuotojų skaičiaus augimas jau buvo ženkliai mažesnis ir sudarė 220,0%. Gana didelis darbuotojų skaičiaus augimas užfiksuotas finansinio tarpininkavimo įmonėse (341,2% 2006 m. ir 371,9% 2007 m.). Menkesniu, bet vis dėlto gana sparčiu darbuotojų skaičiaus augimu išsiskiria statybos, transporto, sandėliavimo ir ryšių, nekilnojamojo turto, nuomos ir kitos verslo veiklos įmonės.

16. SVV įmonės išsiskiria nedideliu darbuotojų skaičiumi ir nedidele apyvarta. Ne išimtis ir tyrime dalyvavusios įmonės – vidutinė vienos įmonės metinė apyvarta buvo 1082,3 tūkst. Lt 2005 m. ir 2517,7 tūkst. Lt 2006 m.

17. Apyvartą lemia ne tik produkcijos ar paslaugų užsakymų kiekis, bet ir pačių užsakovų skaičius. Kaip parodė tyrimo duomenys, net 70,3% 2006 m. ir 71,8% 2007 m. įmonių apyvartos apimtis priklausė nuo penkių ir daugiau užsakovų. Vieną užsakovą turėjo tik 9,5% 2006 m. ir 9,8% 2007 m. įmonių.

18. Didžioji dalis (41,8% 2006 m. ir 45,3% 2007 m.) verslininkų realizuoja savo gaminius ir teikia paslaugas regioninėje rinkoje, tai yra – veiklos vykdymo vietoje, o 33,3% 2006 m. ir 31,9% 2007 m. tirtų įmonių – tenkina visos šalies vartotojų poreikius. Tačiau net 24,9% 2006 m. ir 22,5% 2007 m. verslininkų surado nišą tarptautinėje rinkoje, iš jų 16,5% 2006 m. ir 14,9% 2007 m. – Europos Sąjungos šalyse ir 8,4% 2006 m. ir 7,9% 2007 m. – už jos ribų.

19. 2007 m. lyginant su 2006 m. padidėjo teigiamai įvertinusių savo įmonės pelningumą verslininkų dalis – net 25,5% verslininkų nuomone, įmonės pelningumas buvo „geras“, kai 2006 m. tokių buvo tik 23,7%. Padidėjo ir įvertinusių pelningumo rodiklį „labai gerai“ (1,2%). Tuo pačiu, reikia pažymėti, kad 2007 m. nežymiai padidėjo įvertinusių įmonės pelningumą „patenkinamai“ ir 3,7% sumažėjo įvertinusių „blogai“.

20. Tyrimo metu išaiškėjo, kad inovacinėje veikloje dalyvavo 44,4% 2006 m. ir 42,7% 2007 m. tirtų SVV įmonių. Šių įmonių vadovų nuomone, sėkmę jų verslui užtikrino naujų gaminių gamyba, kokybiškesnių paslaugų teikimas įdiegus naujas technologijas bei pritaikius naujus vadybos ir rinkodaros metodus.

21. Tyrimo duomenys parodė, kad tarp dalyvavusių inovacinėje veikloje verslininkų daugiausia buvo pristačiusių rinkoje naują prekę ar paslaugą (produkto inovacija) – 54,3% 2006 m. ir 58,8% 2007 m. Ši inovacija buvo populiariausia visose ekonominėse veiklose, išskyrus elektros, dujų ir vandens tiekimo, bei transporto, sandėliavimo ir ryšių veiklas. Šiose veiklose didesne dalimi buvo diegiamos gamybos proceso ir rinkodaros naujovės.

22. Iš tyrimo rezultatų paaiškėjo, kad didžiausias SVV plėtros stabdis – *per didelė konkurencija rinkoje*. Šį veiksnį, kaip labai trukdantį, nurodė 68,6% 2007 m. ir 66,4% 2006 m. tirtų įmonių vadovų (savininkų). Suprantama, kad SVV įmonėms parankiau būtų turėti mažiau konkurentų rinkoje, tačiau nereikia pamiršti, kad sveika konkurencija, skatina SVV įmones, ieškoti naujų kelių ir būdų išgyventi, diegiant pažangius valdymo ir gamybos metodus ir tuo būdu yra pagrindinis ekonomikos augimo variklis.

Kitos klausimyne išvardytos galimos verslo plėtros kliūtys, verslininkų nuomone, neturi didesnio poveikio, nors visos vienaip ar kitaip trukdo verslui, todėl buvo atitinkamai įvertintos. 2007 m. tyrimo rezultatai parodė išaugusį verslininkų rinkodaros svarbos verslui supratimą – net 30,8% pripažino, kad jiems trūko rinkodaros žinių, kai 2006 m. taip manančių buvo tik 9,0%, o 40,4% – apamai nematė tame problemos. Per maža siūlomų produktų ar paslaugų paklausa nepatenkinti buvo 38,2% 2007 m. verslininkų, o 2006 m. – 19,2%.

23. Analizuojant tyrimo duomenis apie atskirų kliūčių poveikį SVV plėtrai, pastebimi nauji akcentai – dėl intensyvios darbo jėgos emigracijos, į pirmą vietą iškilo problemos, *susijusios su kvalifikuotų darbuotojų paieška*. Su šia kliūtimi susidūrė net 71,5% 2007 m. (68,7% 2006 m.) visų tyrime dalyvavusių verslininkų. *Augančios personalo išlaidų sąnaudų* jau tapo antra pagal svarbą kliūtimi – ją nurodė 62,4% apklaustų verslininkų. Ši kliūtis yra glaudžiai susijusi su trečia pagal svarbą kliūtimi – *per mažu įmonės pelningumu* – ją pažymėjo 59,6% visų verslininkų.

24. IT buvo įdiegusios net 86,3% SVV įmonių. Tuo tarpu, 2006 m. – 83,1%. savo interneto svetainę ar puslapį turėjo ne visos informacines technologijas įdiegusios įmonės – tik 45,2% ir 30,5% galėjo teikti elektronines paslaugas ar naudotis jomis internetu.

2007 m. tyrimo rezultatai parodė įmonių, turinčių savo interneto svetainę, dalies padidėjimą ir 8,0% teikiančių paslaugas internetu sumažėjimą. Paslaugas internetu daugiausiai teikė viešbučiai ir restoranai (41,8%), pastarojoje veikloje buvo daugiausiai turinčių savo interneto svetainę – 60,0%.

25. Net 85,5% 2006 m. ir 76,9% 2007 m. verslininkų tikėjosi, kad įmonė liks tokia pati, kaip ir dabar. Ketinančių parduoti ar likviduoti dabartinę įmonę, siekiant įsteigti naują, vykdančią tą pačią veiklą, dalis buvo labai nedidelė – 2,6% 2006 m. ir 1,3% 2007 m., o steigti naują, vykdančią kitą veiklą, ketino 1,3% 2006 m. ir 2,1% 2007 m. verslininkų. Tačiau reikia paminėti, kad 2007 m. 2,8% padidėjo verslininkų, ketinančių parduoti ar likviduoti savo įmonę, nesteigiant kitos (5,0% 2006 m. ir 7,8% 2007 m.).

26. Optimistiškesnes verslo pokyčių prognozes pateikė 2007 m. verslininkai – šiek tiek didesnė jų dalis, palyginti su 2006 m., kitais metais tikėjosi pagrindinių ūkinės finansinės veiklos rodiklių stabilumo ir net padidėjimo ir mažesnė – jų sumažėjimo. Didinti apyvartą ketino 64,9% 2007 m. ir 63,9% 2006 m. verslininkų. Didinti parduodamų prekių ir paslaugų asortimentą ketino 49,4% 2007 m. ir 50,7% 2006 m. verslininkų. 2007 m. 2,9% didesnė dalis verslininkų tikėjosi pelningumo padidėjimo.

27. Darbuotojų skaičiaus augimą prognozavusių verslininkų 2007 m. buvo gerokai mažiau (42,8%) nei prognozavusių apyvartos augimą (64,9%). Panašus darbuotojų skaičiaus ir apyvartos augimo santykis matomas ir tarp 2006 m. tirtų verslininkų. Vadinasi, nemaža dalis verslininkų ketino didinti apyvartą, nedidindami darbuotojų skaičiaus, t. y. diegiant inovacijas. Optimistiškiausius ketinimus darbuotojų skaičiaus atžvilgiu išsakė statybos verslininkai, iš kurių 63,3% ketino padidinti darbuotojų skaičių, 29,5% – išlaikyti tą patį ir tik 7,2% – sumažinti jį. Didinti apyvartą ketino 50,7% apdirbamosios gamybos verslininkų.

28. Beveik pusė visų verslininkų, sugebėjusių išlaikyti savo verslą penkerius metus rinkoje, ateinančiais metais ketino didinti ne tik apyvartą, bet ir prekių bei paslaugų asortimentą. Tokių ketinimų turėjusiųjų daugiausia buvo

viešbučių ir restoranų (67,0% 2006 m. ir 63,8% 2007 m.), didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje (57,9% 2006 m. ir 59,6% 2007 m.) ir apdirbamojoje gamyboje (54,2% 2006 m. ir 54,5% 2007 m.).

29. Žvelgiant į kitų metų pelningumo prognozes visose ekonominėse veiklose buvo pastebimas didelis verslininkų optimizmas jo didėjimo atžvilgiu – net 55,0% 2006 m. ir 57,9% 2007 m. jų tikėjosi pelningumo padidėjimo, o 32,5% 2006 m. ir 32,2% 2007 m. – stabilumo. Ir tik 12,6% 2006 m. ir 9,9% 2007 m. manė, kad įmonės pelningumais kitais metais gali sumažėti.

30. Duomenys parodė, kad svarbiausias pelno paskirstymo prioritetą, kurį nurodė 76,2% 2006 m. ir 71,8% 2007 m. verslininkų – lėšų panaudojimas įmonės veiklai plėsti. Antroje vietoje – ketinimai padidinti darbuotojų atlyginimus (61,5% 2006 m. ir 66,3% 2007 m.). Ir trečioje vietoje – ketinimas pasamdyti daugiau darbuotojų (41,5% 2006 m. ir 44,6% 2007 m.). Tyrimo rezultatai išryškino dar vieną labai svarbų momentą – absoliuti dauguma verslininkų investuotų papildomas lėšas į savo verslą, tik 5,2% nurodė, kad padidintų savo atlyginimą, ir 2,9% – kad sumažintų savo darbo laiką.

31. ES struktūriniais fondais pasinaudojo tik 2,0% SVV įmonių. 2007 m. struktūriniais fondais daugiausia pasinaudojo viešbučiai ir restoranai – 3,8%, nekilnojamojo turto, nuomos ir kito verslo veiklos – 3,5% bei apdirbamosios gamybos įmonės – 3,5%. Net 93,3% 2007 m. ir 77,4% verslininkų gautas ES lėšas panaudojo verslo plėtrai. 71,4% apdirbamosios gamybos gavusių ES paramą, panaudojo ją verslo plėtrai, o 14,3% – naujoms įmonėms steigti.

32. reikalingiausia, verslininkų nuomone, parama verslui kryptis turėtų būti mokesčių lengvatos pradedančioms veikti įmonėms. Kad tai būtų reikšmingiausia parama 2007 m. nurodė net 47,4% ir 44,5% 2006 m. verslininkų. Antroje vietoje – lengvatiniai kreditai (18,9% 2007 m. ir 20,6% 2007 m.), trečioje – mokesčių administravimo tobulinimas (15,6% 2007 m. ir 13,5% 2006 m.), Gerokai mažiau apklaustų verslininkų nurodė, kad reikšmingiausia parama yra galimybė išsipirkti nuomojamas patalpas (4,9% 2007 m. ir 6,6% 2006 m.), ir maksimalios mokesčių ribos nustatymas (6,6% 2007 m. ir 6,9% 2006 m.).

Tyrimas „Verslo sėkmės veiksniai“ parodė augantį verslininkų ekonominį ir teisinį išprusimą. Tikimės, kad šis tyrimas padės geriau suprasti verslininkų ir valdžios pozicijas, suteiks papildomos informacijos rengiant ir vykdomą Smulkaus ir vidutinio verslo programos priemones, padės valdymo struktūroms patikslinti Vyriausybės vykdomą SVV plėtros politiką.

SMULKIŲ IR VIDUTINIŲ
ĮMONIŲ VERSLO SĄLYGOS

Atsakinga už išleidimą

O. Grigienė
tel. (8 5) 236 4715

SL 1861. 2007-12-14. 11,0 leidyb. apsk. l.
Tiražas 63 egz. Užsakymas 0712-04
Išleido ir spausdino Statistikos departamentas
prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės,
Gedimino pr. 29, 01500 Vilnius
www.stat.gov.lt
El. p. statistika@stat.gov.lt